

บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์ต่อนโยบายของประธานาธิบดีดูเตอร์เตที่มีต่อจีน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

The Role of Political Groups in the Philippines on Duterte's Policy towards China

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์ต่อนโยบายของ
ประธานาธิบดีดูเตอร์เตที่มีต่อจีน

โดย

น.ส.กชพร สร้อยทอง

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

พวงทอง ภาวัครพันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(สุรชาติ บำรุงสุข)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(พวงทอง ภาวัครพันธุ์)

..... กรรมการ
(ธีรินทร์ สุพุทธิกุล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6180902024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Philippines Policy toward China, The Role of Political Group, South China Sea
 Kodchapon Soithong : The Role of Political Groups in the Philippines on Duterte's
 Policy towards China. Advisor: PUANGTHONG PAWAKAPAN

This study aims to investigate the role and impact of the Philippines' political groups in President Rodrigo Duterte's policy towards China. The groups in focus are the army, the congress, the bureaucracy, civil society, and the media. This study argues that under the democratic rule, these political groups have played the checks and balances role, which posed limitation to Duterte's policy of leaning towards China. As Duterte wished to obtain China's greater economic cooperation and assistance, he avoided bringing up the issue of territorial dispute in the South China Sea in order not to displease China. In contrast to Duterte's wish, various political groups urged the government to reiterate to China the Philippines' sovereignty over the disputed area, based on the ruling of the Permanent Court of Arbitration, which indicates that China has no historical rights over the South China Sea dispute areas. They wanted China to cease its aggressive expansion and power consolidation in the South China Sea while Duterte declined to do confront China and wished to expand bilateral cooperation. Duterte's policy and actions towards China, however, made the Philippines look like a subordinate to the superpower. Such resulted in the public's negative attitude towards both Duterte and China, inflaming the nationalist sentiment against China. As a result, Duterte had to play tougher towards China. This case, therefore, support the premise that a democratic society will allow political groups and institutions to play the crucial role of checks and balances against a government. Even an authoritarian leader has to yield to the popular demands to some extent.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทอง ภาวัชรพันธุ์ ที่คอยแนะนำ ชี้แนวทาง ให้คำปรึกษา และเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อรับฟังปัญหาของผู้เขียน ปรับแก้ไขโครงสร้างสารนิพนธ์ และภาษาเขียนให้เป็นสารนิพนธ์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล คณะกรรมการ ที่แนะนำประเด็น ความรู้ และข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อสารนิพนธ์ รวมถึงช่วยจัดลำดับความคิดของสารนิพนธ์ อันช่วยทำให้สารนิพนธ์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ พี่ๆ เจ้าหน้าที่และบุคลากรของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทที่คอยช่วยให้ผู้เขียนทำสารนิพนธ์เล่มนี้ได้โดยไม่ย่อท้อ สุดท้ายขอขอบพระคุณกำลังใจในครอบครัวที่ได้รับจากคุณแม่ พี่สาวทั้งสอง และทุกคนในครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในครั้งนี้

กชพร สร้อยทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ทบทวนวรรณกรรม.....	5
1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	8
1.4 คำถามการวิจัย.....	11
1.5 สมมติฐานในการวิจัย.....	11
1.6 ขอบเขตการศึกษา.....	11
1.7 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	11
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
1.9 วิธีการศึกษา.....	12
1.10 การนำเสนอ.....	12
บทที่ 2 ความเป็นมาและบทบาทของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์.....	13
2.1 บทนำ.....	13
2.2 ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของกองทัพฟิลิปปินส์.....	13
2.3 ประวัติความเป็นมาระบอบการปกครองฟิลิปปินส์และบทบาทของรัฐสภาที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย.....	17
2.4 ความเป็นมาของการมีบทบาททางการเมืองในระบบราชการต่อการกำหนดนโยบาย.....	22

2.5	ความเป็นมาของการมีบทบาททางการเมืองในภาคประชาชนในฟิลิปปินส์	26
2.6	ประวัติความเป็นมาและบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์.....	32
บทที่ 3	บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์กรณีนโยบายของคูเตอร์เตต่อประเทศจีน.....	35
3.1	บทนำ.....	35
3.2	ความสัมพันธ์ในประเด็นปัญหาทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน	35
3.2.1	ยุทธศาสตร์ของคูเตอร์เตต่อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้.....	37
3.2.2	ยุทธศาสตร์ของจีนต่อฟิลิปปินส์ในปัญหาทะเลจีนใต้.....	39
3.2.3	สถานการณ์ในทะเลจีนใต้ช่วงยุคคูเตอร์เตระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน.....	39
3.3	บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์.....	44
3.3.1	กองทัพฟิลิปปินส์.....	45
3.3.2	รัฐสภา.....	49
3.3.3	หน่วยงานราชการ.....	55
3.3.4	ภาคประชาชน	59
3.3.5	สื่อมวลชน.....	69
3.4	การปรับนโยบายของคูเตอร์เตหลังจากที่มีกระแสวิจารณ์จากกลุ่มการเมืองภายใน.....	77
บทที่ 4	บทสรุป.....	82
	บรรณานุกรม.....	84
	ประวัติผู้เขียน.....	113

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายต่างประเทศของประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ปรากฏอย่างเด่นชัดว่ามีแนวโน้มโอนเอียงเข้าหาจีนมากขึ้นเมื่อประธานาธิบดีดูเตอร์เตเยือนจีนครั้งแรกเมื่อตุลาคม 2016 หลังจากเข้ารับดำรงตำแหน่งเมื่อ 30 มิถุนายน 2016 ซึ่งประธานาธิบดีดูเตอร์เตกล่าวว่าฟิลิปปินส์จะถอยห่างออกจากสหรัฐอเมริกาทั้งทางทหารและเศรษฐกิจ¹ นอกจากนี้ ระหว่างการเยือนจีนเมื่อ 20 ตุลาคม 2016 เขากล่าวว่าถ้าฟิลิปปินส์มีปัญหาเศรษฐกิจ เขาจะเลือกเข้าหาจีนและมุ่งเป็นพันธมิตรทางการค้ากับจีน เพราะจีนเป็นประเทศเอเชียที่ไม่ดูถูกประเทศอื่น รวมถึงจะให้เงินช่วยเหลือฟิลิปปินส์แก้ไขปัญหา ยาเสพติดด้วย² เขายังย้ำว่าฟิลิปปินส์จะไม่นำคำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Permanent Court of Arbitration – PCA) เกี่ยวกับปัญหาทะเลจีนใต้ (ฟิลิปปินส์เรียกว่าทะเลฟิลิปปินส์ตะวันตก) ที่รัฐบาลสมย์เบนิกโน อากวีโน ยืนฟ้องมาสร้างความขัดแย้งกับจีน ซึ่งทำให้เข้าหาจีนและถอยห่างจากสหรัฐอเมริกาดังกล่าว เป็นผลจากการที่สหรัฐอเมริกาวิจารณ์นโยบายปราบปรามยาเสพติดของดูเตอร์เตว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน³

ปรากฏการณ์ที่ฟิลิปปินส์ในสมัยดูเตอร์เตใกล้ชิดจีนเห็นได้จากฟิลิปปินส์พยายามไม่นำปัญหาทะเลจีนใต้มาสร้างความขัดแย้งกับจีนอีกทั้งยังแสวงหาประโยชน์ที่อาจมีร่วมกัน เช่น เมื่อมีการตรวจพบว่าจีนพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่บนเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ รัฐบาลฟิลิปปินส์ยังแสดงท่าทีเชื่อมั่นต่อจีนที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาทะเลจีนใต้⁴ ขณะที่ด้านความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาทะเลจีนใต้ ทั้งสองประเทศประกาศจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความร่วมมือด้านการสำรวจ

¹ Ben Blanchard, "Duterte aligns Philippines with China, says U.S. has lost " *Reuters*, October 20, 2016, <https://www.reuters.com/article/us-china-philippines/duterte-aligns-philippines-with-china-says-u-s-has-lost-idUSKCN12K0AS> (accessed on March 20, 2020).

² Pia Ranada, "Duterte announces military, economic split from US," *Rappler*, October 20, 2016, <https://www.rappler.com/nation/149806-duterte-announces-military-economic-split-from-us> (accessed on March 20, 2020).

³ Nestor Corrales, "Duterte says he'll 'set aside' arbitral ruling on South China Sea " *Inquirer*, December 17, 2016, <https://globalnation.inquirer.net/150814/duterte-says-hell-set-aside-arbitral-ruling-on-south-china-sea#ixzz6Gm8l3Gyp> (accessed on March 20, 2020).

⁴ Alexis Romero, "Philippines relies on China's good faith amid expansion in SCS," *Philstar*, December 25, 2017, <https://www.philstar.com/headlines/2017/12/25/1771860/philippines-relies-chinas-good-faith-amid-expansion-scs> (accessed on March 20, 2020).

แหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติร่วมกัน⁵ ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญของความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศ

อย่างไรก็ดี รัฐบาลฟิลิปปินส์เผชิญกับความท้าทายในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อจีน เนื่องจากเกิดกระแสกดดันจากกลุ่มพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมือง โดยมีทั้งต้องการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์และสนใจที่จะมีอิทธิพลในแนวทางการตัดสินใจของประธานาธิบดี⁶ ทั้งนี้ กลุ่มพลังทางการเมืองฟิลิปปินส์เติบโตขึ้นมานับตั้งแต่ปี 1986 หลังจากเกิดเหตุการณ์สังหารนายเบนิกโน อากีโน ผู้นำฝ่ายค้านในสมัยประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส ทำให้เกิดพลังประชาชน (People Power) ที่หลากหลาย รวมตัวกันเพื่อต้องการจัดอำนาจของมาร์กอส ที่สร้างเครือข่ายคอร์รัปชันในประเทศอย่างมากมาย หลังจากที่กลุ่มพลังประชาชนสามารถโค่นล้มระบบเผด็จการของมาร์กอสสำเร็จ กลุ่มเหล่านี้ก็ยังคงมีบทบาททางการเมืองจนถึงปัจจุบัน⁷

ในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในรูปแบบรัฐสภา การกำหนดนโยบายต่างประเทศจะมีบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้นำในหน่วยงานราชการอย่างกระทรวงการต่างประเทศ⁸ ในกรณีของฟิลิปปินส์ จากการศึกษาของ Aileen S.P. Baviera พบว่า รัฐสภา หน่วยงานราชการ มติมหาชน และกองทัพได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของฟิลิปปินส์ตั้งแต่สมัยมาร์กอสถึงสมัยเบนิกโน อากีโน โดยสาเหตุที่รวมกองทัพ เพราะนับตั้งแต่ยุคมาร์กอสกองทัพถือเป็นกลุ่มการเมืองสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในปัญหาความมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปกป้องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนและปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดนในเกาะมินดาเนา⁹ แต่นอกจากกลุ่มการเมืองดังกล่าวแล้ว สื่อมวลชนในฟิลิปปินส์ก็มีบทบาทนำเสนอข้อมูลมาสู่ภาคประชาชนและทำให้เกิดการเคลื่อนไหว

⁵ Sofia Tomacruz, "Philippines, China hold first meeting on oil, gas exploration deal," *Rappler*, October 30, 2019, <https://www.rappler.com/nation/243727-philippines-china-first-meeting-oil-gas-exploration-deal> (accessed on March 21, 2020).

⁶ สีดดา สอนศรี, "ฟิลิปปินส์: จากสงครามโลกครั้งที่ 2 สู่อำนาจประชาชน" (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537): 119.

⁷ กมลพร สอนศรี, "การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศฟิลิปปินส์" (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561): 559.

⁸ เขียน วีระวิทย์, "การเมืองและสังคม" (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

⁹ Aileen Baviera, "The Influence of Domestic Politics on Philippine Foreign Policy: The case of Philippines-China relations since 2004" (S. Rajaratnam School of International Studies, 2012), <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP241.pdf>, (accessed on March 21, 2020).

ทางการเมืองของภาคประชาชนในเวลาต่อมา เห็นได้จากเหตุการณ์โค่นล้มมาร์กอส ในปี 1986 และ สมัยโจเซฟ เอสตราดา ในปี 2001¹⁰

ท่าทีกองทัพฟิลิปปินส์ต่อปัญหาทะเลจีนใต้มีลักษณะเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวของจีน แม้ว่าผู้นำระดับสูงในกองทัพฟิลิปปินส์ไม่แสดงท่าทีคัดค้านนโยบายปัญหาทะเลจีนใต้ของรัฐบาล ดูเตอร์เต และพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายของดูเตอร์เต แต่ผู้นำกองทัพก็แสดงความวิตกกังวลต่อท่าทีของจีนอย่างชัดเจน เช่น การแสดงความกังวลกรณีจีนส่งข้อความผ่านวิทยุสื่อสารแจ้งเตือนเครื่องบินลาดตระเวนของฟิลิปปินส์ไม่ให้บินผ่านน่านฟ้าบริเวณเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ พวกเขายังกังวลว่าความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกองทัพจะเสื่อมถอยลง อีกทั้งกองทัพฟิลิปปินส์ก็มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากกว่าจีน¹¹

ส่วนกลุ่มการเมืองอื่น ๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่นเรื่องถอดถอนประธานาธิบดีดูเตอร์เตเมื่อ 16 มีนาคม 2017 ในประเด็นการดำเนินนโยบายในปัญหาทะเลจีนใต้¹² นอกจากนี้ ยังปรากฏความกังวลเกี่ยวกับการที่ฟิลิปปินส์กู้ยืมเงินจากจีนเพื่อพัฒนาฐานโครงสร้างพื้นฐาน อาจทำให้ฟิลิปปินส์ไม่สามารถชำระหนี้ได้ จนทำให้สูญเสียแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติบริเวณทะเลจีนใต้ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของฟิลิปปินส์ให้กับจีนตามเงื่อนไขการกู้เงิน¹³

สำหรับหน่วยงานราชการที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายต่อจีนคือกระทรวงการต่างประเทศ โดยทันทีที่ศาล PCA มีคำตัดสินในประเด็นทะเลจีนใต้ กระทรวงการต่างประเทศ ออกแถลงการณ์ยินดีและยอมรับคำตัดสิน¹⁴ แต่ผลจากการไม่ตอบโต้ทางการทูตต่อจีนให้ สาธารณะได้รับทราบในกรณีจีนมีพฤติกรรมแข็งกร้าวในทะเลจีนใต้ ทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยถึง

¹⁰ Sascha M. Gallardo and Aileen S.P. Bavier, "Filipino Media and Public Opinion on the Philippines-China Disputes in the South China Sea: A Preliminary Analysis," *Chinese Studies Journal* (2013), <http://www.philippinestudies.net/ojs/index.php/ps/article/view/4103>, (accessed on March 21, 2020): 1-2.

¹¹ Carmela Fonbuena, "Enemy at sea, friend of the chief: Philippine military navigates ties with China," *Rappler*, November 19, 2018, <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/216884-philippine-military-navigates-ties-with-china-xi-jinping> (accessed on 21 March, 2020).

¹² Carmela Fonbuena, "Gary Alejano, mutineer and ex-Marine, leads impeach bid vs Duterte," *Rappler*, March 18, 2017, <https://www.rappler.com/nation/164351-gary-alejano-magdalo-duterte-impeachment> (accessed on March 21, 2020).

¹³ Mike Navallo, "Carpio: China could seize gas in Reed Bank if PH unable to pay loan," *ABS-CBN NEWS*, March 23, 2019, <https://news.abs-cbn.com/news/03/23/19/carpio-china-could-seize-gas-in-reed-bank-if-ph-unable-to-pay-loan> (accessed on March 21, 2020).

¹⁴ "Statement of the Secretary of Foreign Affairs," news release, July 12, 2016, <https://www.dfa.gov.ph/documents-on-the-west-philippine-sea>, (accessed on March 21, 2020).

บทบาทกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นผลให้กระทรวงการต่างประเทศออกมาชี้แจงว่าได้ส่งหนังสือทางการทูตประณามการกระทำของจีนอย่างเหมาะสมแล้ว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเปิดเผยให้สาธารณะได้รับทราบทุกครั้งและยืนยันว่าจะทำหน้าที่ปกป้องเขตแดนของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ โดยจะไม่ทำเพียงพิทักษ์อธิปไตยของฟิลิปปินส์ แต่จะผลักดันการจัดทำประมวลปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct-CoC) เพื่อให้พื้นที่ทะเลจีนใต้และทะเลฟิลิปปินส์ตะวันตกมีสันติภาพและเสถียรภาพ¹⁵

ส่วนทัศนคติของประชาชน ประธานาธิบดีต้องรับมือกับการประท้วงหลายครั้ง โดยมีประเด็นประท้วง เช่น ไม่เห็นด้วยที่คูเตอร์เตปราศจากจุดยืนอันมั่นคงที่จะพิทักษ์อำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ เนื่องจากรัฐบาลฟิลิปปินส์ยอมให้จีนดำเนินการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารในทะเลจีนใต้¹⁶

ส่วนสื่อมวลชนฟิลิปปินส์ปรากฏให้เห็นถึงความกังวลเช่นเดียวกันผ่านทั้งบทความและช่องทางโทรทัศน์ โดยประเด็นที่ปรากฏในบทความหน้าสื่อฟิลิปปินส์ เช่น การตั้งข้อสงสัยถึงจุดยืนรัฐบาลคูเตอร์เตต่อปัญหาทะเลจีนใต้ในประชาคมโลก¹⁷ การแสดงบทความว่าจีนชนะฟิลิปปินส์ในปัญหาทะเลจีนใต้แล้วหรือยัง¹⁸ บทความเกี่ยวกับรัฐบาลฟิลิปปินส์โอนเอียงหาจีนและยังมีนโยบายต่อต้านชาวฟิลิปปินส์อีกด้วย¹⁹

ผลของความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมืองฟิลิปปินส์ต่อปัญหาทะเลจีนใต้นำไปสู่การเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ประธานาธิบดีคูเตอร์เตต้องนำมาพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายต่อจีน ดังเช่นที่ปรากฏให้เห็นอย่างกรณีประธานาธิบดีคูเตอร์เตต้องหยิบยกคำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการ

¹⁵ Rie Takumi and Michaela del Callar, "DFA keeping an eye on South China Sea, but will not publicize every move," *GMA News* May 21, 2018, <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/654021/dfa-keeping-an-eye-on-south-china-sea-but-will-not-publicize-every-move/story/> (accessed on March 22, 2020).

¹⁶ "China, layas: Militant groups protest Xi state visit," *CNN Philippines* November 20, 2018, <https://cnnphilippines.com/news/2018/11/20/China-Xi-Jinping-Philippines-state-visit-protest.html> (accessed on March 22, 2020).

¹⁷ Satur C. Ocampo, "Is a firmer gov't stance forming vis-à-vis China?," *Philstar*, August 7, 2018, <https://www.philstar.com/opinion/2019/09/28/1955572/firmer-govt-stance-forming-vis-vis-china> (accessed on March 22, 2020).

¹⁸ Yen Makabenta, "Is China winning the South China Sea map war against the Philippines?," *Manilatimes*, November 5, 2019, <https://www.manilatimes.net/2019/11/05/opinion/columnists/topanalysis/is-china-winning-the-south-china-sea-map-war-against-the-philippines/653587/> (accessed on March 22, 2020).

¹⁹ Solita Collas-Monsod, "Not just pro-China, but anti-Filipino policies " *Inquirer*, February 15, 2020, <https://opinion.inquirer.net/127388/not-just-pro-china-but-anti-filipino-policies> (accessed on March 22, 2020).

ขึ้นมาหารือกับประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งก่อนหน้านี้อาจได้รับแรงกดดันมาโดยตลอดจากการเข้าพบกับประธานาธิบดีของจีน²⁰

จากสภาพปัญหาและที่มาตามที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการพิจารณาบทบาทของสถาบันทางการเมืองภายใน ได้แก่ กองทัพ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ประชาชน และสื่อมวลชน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลฟิลิปปินส์ในกรณีปัญหาทะเลจีนใต้ เพื่อต้องการวิเคราะห์ว่าปัจจัยทางการเมืองภายในส่งผลต่อจุดยืนหรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลฟิลิปปินส์ในปัญหาทะเลจีนใต้อย่างไร ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะสะท้อนให้เห็นการดำเนินนโยบายทางความมั่นคงของดูเตอร์เตในปัจจุบันและอนาคต ที่จะชี้ให้เห็นว่ากลุ่มพลังทางการเมืองส่งผลให้ดูเตอร์เตไม่สามารถดำเนินนโยบายใกล้ชิดกับจีนเพื่อแลกผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้

1.2 ทบทวนวรรณกรรม

สิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในงานสารนิพนธ์ฉบับนี้คือการศึกษาวรรณกรรมที่กล่าวถึงสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศต่อจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ ซึ่งจะทำให้เรามีความเข้าใจบทบาทและอิทธิพลความเคลื่อนไหวในสังคมที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศในยุคสมัยประธานาธิบดีดูเตอร์เตมากยิ่งขึ้น งานวิชาการหลักในกลุ่มนี้ประกอบด้วยงานวิชาการของ Daniel C. O'Neill ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในสมัยประธานาธิบดีกลอเรีย อาร์โรโย สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทการถ่วงดุลของสถาบันการเมืองภายในต่อการขยายอิทธิพลของจีนในฟิลิปปินส์โดยการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้รัฐบาลอาร์โรโยไม่ประสบความสำเร็จจากการทำข้อตกลงด้านโทรคมนาคมกับบริษัท ZTE ของจีน และไม่ได้ร่วมลงทุนกับจีนในโครงการอื่น ๆ ขณะที่เมื่อประธานาธิบดีดูเตอร์เตได้รับเลือกและขึ้นดำรงตำแหน่งแสดงท่าทีที่ต้องการพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนให้ใกล้ชิดมากขึ้น แต่ O'Neill มองว่าฟิลิปปินส์ยังคงไม่สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับจีนได้ในสมัยดูเตอร์เต เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากสภานิติบัญญัติ ศาล และประชาชน แม้จีนพยายามขยายอิทธิพลในฟิลิปปินส์ผ่านการให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้ลงทุน ทั้งนี้ O'Neill ตั้งข้อสังเกตว่าการเลือกตั้งประธานาธิบดี

²⁰Pia Ranada, "Duterte has to do more than 'raise' Hague ruling with Xi – Carpio " *Rappler*, August 26, 2019, <https://www.rappler.com/nation/238569-carpio-says-duterte-has-do-more-than-raise-hague-ruling-with-xi-jinping> (accessed on March 22, 2020).

ฟิลิปปินส์ตั้งแต่วิหาร EDSA²¹ รัฐสภาฟิลิปปินส์มีมากกว่าสองฝ่าย ทำให้ยังไม่เคยมีประธานาธิบดีฟิลิปปินส์คนใดตั้งแต่หลังรัฐประหาร EDSA ขณะด้วยเสียงส่วนใหญ่จากการเลือกตั้ง ทำให้เสียงส่วนใหญ่ในสภาเป็นผู้ที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายคูเตอร์เต²²

ส่วนงานเขียนที่ทำให้เห็นถึงท่าทีของตัวแสดงภายในรัฐที่ส่งผลต่อนโยบายต่างประเทศ อย่างงานของ Hsiao-Chi Hsu แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างการเมืองภายในกับนโยบายต่างประเทศต่อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้ ซึ่งประชาชนมีความเป็นชาตินิยมและต่อต้านจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากมีคำตัดสินจากศาลอนุญาโตตุลาการในปี 2016 ที่ส่งผลดีต่อฟิลิปปินส์ แต่คูเตอร์เตมีเป้าหมายกระชับความสัมพันธ์กับจีนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้คูเตอร์เตต้องคำนึงถึงวิธีการดำเนินความสัมพันธ์กับจีนที่ได้รับการสนับสนุนจากภายในประเทศ เพราะพรรคการเมืองฝ่ายค้านอาจยกประเด็นการดำเนินความสัมพันธ์ที่โอนเอียงหาจีนมาโจมตี²³ เช่นเดียวกับงานเขียนของ Jörn Dosch ได้กล่าวถึงบทบาทของรัฐสภา กองทัพ และภาคประชาสังคมฟิลิปปินส์ที่มีต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศในช่วงก่อนและหลังที่ฟิลิปปินส์มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น โดยสรุปว่าการสร้างประชาธิปไตยฟิลิปปินส์ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ หลังจากทีหลังประชาชนสามารถโค่นล้มอำนาจเผด็จการของมาร์กอสในปี 1986 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 1987 แทนฉบับปี 1973 โดยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีระบบการตรวจสอบกฎหมายที่ครอบคลุมมากกว่าเรื่องการถ่วงดุลอำนาจประธานาธิบดี แต่รวมถึงกิจการต่างประเทศ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศ เห็นได้จากในบทที่ 7 ข้อ 21 ของรัฐธรรมนูญระบุว่า การที่ฟิลิปปินส์จะเข้าสนธิสัญญาฉบับใดในระดับระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาอย่างน้อย 2 ใน 3 หรือการประกาศสงครามต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาเท่านั้น ส่วนบทบาทของกองทัพฟิลิปปินส์ในสมัยมาร์กอสกองทัพยังไม่ได้ถูกยอมรับให้มีบทบาทในภารกิจภายในประเทศเท่ากับต่างประเทศ

²¹ การรัฐประหารโดยอำนาจประชาชน (people power revolution) เกิดขึ้นครั้งแรกจากการเคลื่อนไหวโค่นล้มประธานาธิบดีมาร์กอสเมื่อปี 1986 มักรู้จักกันในชื่อ “Epifanio de los Santos Avenue: EDSA” หรือ “EDSA Revolution” หรือ “EDSA I” (Paul A. Rodell, "The Philippines: Gloria in Excelsis," *Southeast Asian Affairs* (2002)

²² Daniel C. O'Neill, "Sino-Philippine Relations: Back to the Future?," in *In Dividing ASEAN and Conquering the South China Sea: China's Financial Power Projection* (Hong Kong: Hong Kong University Press, 2018) https://www.researchgate.net/publication/333314565_Sino-Philippine_Relations_Back_to_the_FutureBack_to_the_Future (accessed on March 22, 2020): 168-69.

²³ Hsiao-Chi Hsu, "The Political Implications of the South China Sea Ruling on Sino-Philippine Relation and Regional Stability," in *Asian Yearbook of International Law*, ed. Hee Eun Lee Seokwoo Lee, Lowell Bautista (Netherlands: Brill, 2015)

https://pdfs.semanticscholar.org/02cf/25b1d74214a3a6b9b5c219feb966e6c3e97.pdf?_ga=2.225441434.103640320.4.1594395223-190421472.1594395223 (accessed on March 22, 2020): 19-21.

แต่หลังเหตุการณ์ 9/11 สหรัฐอเมริกาสันสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายในฟิลิปปินส์ทำให้กองทัพมีบทบาทในประเทศเพิ่มมากขึ้น ในช่วงประธานาธิบดีรามอสนายทหารฟิลิปปินส์ที่เกษียณอายุราชการเข้ามาเป็นผู้แทนทางการเมืองมากขึ้น โดยมีคณะรัฐบาลหลายคนที่เป็นอดีตทหารและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ แต่จะเป็นการมุ่งในเรื่องยุทธศาสตร์ทั่วไปมากกว่าที่จะเพิ่มบทบาทกองทัพในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศ Dosch ตั้งข้อสังเกตว่าช่วงรัฐบาลที่เป็นเผด็จการยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศจะเป็นในความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติที่แคบ เช่น นโยบายต่างประเทศฟิลิปปินส์จะมุ่งที่การเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ส่วนภาคประชาสังคมเมื่อเปรียบเทียบกับฟิลิปปินส์กับอินโดนีเซียและไทย Dosch มองว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์ยอมรับฟังเสียงของภาคประชาชนมากที่สุด ดังเช่นกรณีสหรัฐอเมริกากดดันฟิลิปปินส์ส่งทหารเข้าร่วมในสงครามอิรักปี 2004 แต่ด้วยกระแสของประชาชนทำให้ประธานาธิบดีกลอเรีย อาร์โรโย ต้องถอนกำลังทหารออกจากอิรักเพื่อช่วยเหลือตัวประกันชาวฟิลิปปินส์²⁴

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาในบริบทความสัมพันธ์กันระหว่างการรักษาความนิยมของประธานาธิบดีฟิลิปปินส์กับการกำหนดนโยบายต่างประเทศ งานเขียนของ Aries A. Arugay กล่าวถึงการรักษาความนิยมของผู้รั้อย่างดูเตอร์เตกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่โอนเอียงหาจีน จนอาจทำให้ประชาชนลดระดับความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและอาจเป็นประเด็นที่ทำให้พรรคฝ่ายค้านหยิบขึ้นมาโจมตีซึ่งอำนาจการกำหนดนโยบายต่างประเทศฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่เป็นของประธานาธิบดี แต่การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ดำรงวาระละ 6 ปี และได้เพียง 1 วาระ ส่งผลให้นโยบายต่างประเทศฟิลิปปินส์มีความผันผวนและไม่ต่อเนื่อง ดูเตอร์เตก้าวขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีที่ได้รับคามนิยม โดยไม่ได้มาจากชนชั้นนำทางการเมืองของฟิลิปปินส์ดังเช่นผู้นำที่ผ่านมา แต่เป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาเมืองที่ตนเป็นนายเทศมนตรีให้มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและปลอดภัย ดูเตอร์เตยังเป็นเสมือนตัวแทนของชนชั้นกลางและล่าง เป็นผู้นำที่มาจากเกาะมินดาเนา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความยากจนและด้อยพัฒนามากที่สุดของฟิลิปปินส์ คุณสมบัติดังกล่าวทำให้ประชาชนรู้สึกมีความหวังว่าชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายที่โอนเอียงหาจีนอาจสร้างความไม่พอใจกับประชาชนและส่งผลต่อความนิยมของดูเตอร์เต ดังนั้นขึ้นอยู่กับดูเตอร์เตว่าจะมี

²⁴Jörn Dosch, "The Impact of Democratization on the Making of Foreign Policy in Indonesia, Thailand and the Philippines," *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 25(5) (2006), https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/33697/ssoar-suedostaktuell-2006-5-dosch-The_Impact_of_Democratization_on.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-suedostaktuell-2006-5-dosch-The_Impact_of_Democratization_on.pdf, (accessed on March 23, 2020): 44-66.

นโยบายอย่างไรที่สังคมฟิลิปปินส์จะได้ประโยชน์ร่วมด้วย²⁵ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ Richard Javad Heydaria ได้กล่าวให้เห็นภาพของการขึ้นมาดำรงตำแหน่งของดูเตอร์เตที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก และอธิบายแนวทางการดำเนินนโยบายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เลิกการพึ่งพิงสหรัฐอเมริกา แต่กระแสดังกล่าวในประเทศที่มีความนิยมสหรัฐอเมริกาทำให้ดูเตอร์เตเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าว²⁶

เมื่อได้ศึกษาถึงบริบทความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ตั้งแต่ในอดีตที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศและลักษณะท่าทีของดูเตอร์เตที่เกิดขึ้นแล้ว จึงทำให้เห็นความท้าทายของดูเตอร์เตในการดำเนินนโยบายที่มีต่อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้ เนื่องจากตั้งแต่เหตุการณ์ล้มระบอบเผด็จการมาร์กอสเป็นต้นมาทำให้กลุ่มการเมืองภายในมีบทบาทในนโยบายต่างประเทศมากขึ้น จนกลายเป็นสาเหตุที่ผู้เขียนต้องการนำมาวิเคราะห์เป็นปัจจัยข้อจำกัดที่เกิดจากบทบาทของกลุ่มการเมืองในประเทศต่อการดำเนินนโยบายที่มีต่อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้ ที่ทำให้เขาไม่สามารถดำเนินนโยบายตามแนวทางที่ตั้งใจไว้ได้

1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ได้มีความเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดประชาธิปไตย (Democracy) เป็นแนวคิดที่มีการให้ความหมายไว้หลากหลาย แต่ที่มักถูกอ้างอิงมากที่สุดเป็นการนิยามประชาธิปไตยของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ซึ่งกล่าวไว้ว่า คือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน²⁷ ในส่วนความหมายของการปกครองของประชาชนคือการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของ และหากประชาชนจำเป็นต้องให้บุคคลหรือสถาบันใช้อำนาจแทนย่อมจะต้องได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนก่อน²⁸ ส่วนการปกครองโดยประชาชนหมายถึงประชาชนมีสิทธิโดยชอบธรรมในการสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองและกระบวนการตัดสินใจสาธารณะได้ในทุกขั้นตอน โดยมีความสะดวก

²⁵Aries A. Arugay, "The Philippines in 2016: The Electoral Earthquake and its Aftershocks," *Southeast Asian Affairs* (2017), <https://www.muse.jhu.edu/article/658025>, (accessed on March 23, 2020): 289-90.

²⁶Richard Javad Heydaria, "The Rise of Duterte a Populist Revolt against Elite Democracy" (London: Palgrave Macmillan 2018): 15-55.

²⁷นิยม รัฐอมฤต, "การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ" (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553): 7.

²⁸ Arend Lijphart, "Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries" (New York: Yale University Press, 1984).

เสมอภาค และมีความหมาย²⁹ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การมีส่วนร่วมเรื่องเลือกตั้ง การเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และมีส่วนร่วมกับการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเข้าร่วมในเรื่องร้องเรียน การเดินขบวนเรียกร้อง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อ³⁰ ในส่วนคำว่า การปกครองที่เป็นไปเพื่อประชาชนสะท้อนถึงจุดมุ่งหมาย การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และสวัสดิภาพของประชาชนเป็นสำคัญ³¹ นอกจากนี้ ยังมีการให้คำนิยามที่กล่าวถึงกันมากของ Robert Dahl ในงานเรื่อง Polyarchy โดยระบุว่าประชาธิปไตยคือระบบการเมืองหนึ่งที่รัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการประชาชนในด้านเสรีภาพการรวมตัว การแสดงออกของสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การมีแหล่งทางเลือกของข้อมูล การมีเสรีภาพ การเลือกตั้งที่ยุติธรรม ผู้นำทางการเมืองมีสิทธิการแข่งขันเพื่อการเลือกตั้ง และมีสถาบันทางการเมืองตามนโยบายที่มาจาก การเลือกตั้งและการแสดงออกของประชาชน³² อย่างไรก็ตาม การนิยามประชาธิปไตยแบบหนึ่งย่อมเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน การสร้างความชอบธรรมให้กับระบอบการปกครองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองบางประเภท รวมทั้งความหมายของประชาธิปไตยยังผันแปรไปตามกาลเวลาและสถานที่³³ ในกรณีการสร้างประชาธิปไตยในฟิลิปปินส์มีการเปลี่ยนแปลงจากระบอบเผด็จการมาสู่ระบอบประชาธิปไตย และต่อมาเป็นกระบวนการทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็ง (Consolidation Democracy) โดยกลุ่มประชาสังคมในฟิลิปปินส์เป็นหนึ่งในกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประชาธิปไตย³⁴ ซึ่งในกรณีการดำเนินความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์ต่อจีนในสมัยคุณเตอร์เตก็ปรากฏการแสดงจุดยืนของกลุ่มประชาสังคมว่าอาจทำให้ฟิลิปปินส์สูญเสียประโยชน์ทะเลจีนใต้

2. การเมืองภายในรัฐกับการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

ทฤษฎีที่ให้ความสนใจถึงอิทธิพลของการเมืองภายในรัฐต่อการตอบสนองของนโยบายต่างประเทศของรัฐ คือ ทฤษฎี Neoclassical Realism โดยมีแนวคิดที่เริ่มต้นจากสมมติฐานของ

²⁹Arend Lijphart, "Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Thirty-Six Countries ", 2 ed. (New York: Yale University Press, 2012): 47.

³⁰Michael Menter, "We Decide! Theories and Cases in Perspiratory Democracy" (Philadelphia: Temple University Press, 2018): 33-35.

³¹ Arend Lijphart, "Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries ", 2-3.

³²Robert Alan Dahl, "Polyarchy: Participation and Opposition " (London: Yale University Press, 1971): 3.

³³ประจักษ์ ก้องกีรติ, "ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน : รวมบทความว่าด้วยประชาธิปไตย ความรุนแรง และความยุติธรรม " (นันทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, 2558): 19-20.

³⁴ สีดดา สอนศรี, "การสร้างประชาธิปไตยในฟิลิปปินส์ " (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542): 29-31.

ความคิด Neorealist ที่ว่าในเรื่องโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจเชิงสัมพัทธ์เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดของการอธิบายผลลัพธ์ของนโยบายต่างประเทศ แต่สำหรับ Neoclassical Realism รัฐภายใต้โครงสร้างอนาธิปไตยไม่ได้เป็นตัวแสดงที่มุ่งแสวงหาความมั่นคงสูงสุด รัฐมุ่งควบคุมและออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อตอบสนองความไม่แน่นอนและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายสำคัญต่อสภาวะอนาธิปไตย³⁵ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐปราศจากการกำกับดูแลจากองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจเหนือทำให้สงครามอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันไม่มีแนวปฏิบัติให้หลีกเลี่ยงสภาวะอนาธิปไตยที่อาจนำไปสู่สงครามดังกล่าว³⁶ ขณะเดียวกัน Neoclassical Realism เห็นพ้องกับ Classical Realism ว่าปฏิสัมพันธ์ของรัฐในการเมืองระหว่างประเทศขึ้นอยู่กับผู้กำหนดนโยบายผู้วางทิศทางในความสัมพันธ์ที่ Classical Realism เรียกว่า Innenpolitik ซึ่งเน้นบทบาทของเหล่ารัฐบุรุษและการเมืองภายในเป็นสำคัญ สมมติฐานของ Neoclassical Realism คือ เมื่ออำนาจเชิงสัมพัทธ์ (relative power) เพิ่มขึ้น รัฐจะแสวงหาอิทธิพลในต่างประเทศมากขึ้น หรือเมื่ออำนาจเชิงสัมพัทธ์ลดลง รัฐจะแสวงหาอิทธิพลในต่างประเทศน้อยลง ทำให้การกระทำและความทะเยอทะยานต่ำลงเช่นกัน³⁷ การเข้าใจผลของการกระจายของอำนาจเชิงสัมพัทธ์จำเป็นต้องพิจารณาแรงกดดันเชิงโครงสร้าง ที่มีตัวแปรแทรกซ้อนในระดับหน่วย ซึ่งตัวแปรแทรกซ้อนทำหน้าที่ตีความและตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก โดย Neoclassical Realism เรียกตัวแปรและกระบวนการนี้ว่าแนวส่งผ่าน (transmission belt) ตัวแปรแทรกซ้อนที่ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ 1. การรับภาพของผู้กำหนดนโยบาย และ 2. โครงสร้างภายในรัฐ³⁸ ในส่วนการรับภาพผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศประกอบด้วยหัวหน้ารัฐบาลและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการต่างประเทศ ขณะที่โครงสร้างภายในรัฐที่มีกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ทำให้ผู้กำหนดนโยบายจะต้องเจรจาต่อรองกับทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ตัวแสดงทางสังคมต่าง ๆ รวมไปถึงกลุ่มผลประโยชน์อื่นอีกด้วย³⁹ การดำเนิน

³⁵Gideon Rose, "Neoclassical realism and theories of foreign policy," *World Politics* 51, 1 (1998) , 144-148.

³⁶Jeffy W. Taliaferro, Norrin M. Ripsman, and Steven E. Lobell, "Conclusion: The State of Neoclassical Realism," in *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy* ed. and Jeffrey W. Taliaferro Norrin M. Ripsman Steven E. Lobell (Cambridge: Cambridge University Press, 2009): 28-29.

³⁷Gideon Rose, "Neoclassical realism and theories of foreign policy," 149-150.

³⁸Steven E. Lobell Steven E. Lobell Jeffy W. Taliaferro Norrin M. Ripsman, "Conclusion: The State of Neoclassical Realism," in *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy* ed. and Jeffrey W. Taliaferro Norrin M. Ripsman Steven E. Lobell (Cambridge: Cambridge University Press, 2009): 4-5.

³⁹Jeffy W. Taliaferro, Norrin M. Ripsman, and Steven E. Lobell, "Conclusion: The State of Neoclassical Realism," 29.

นโยบายของคูเตอร์เตต้อจิ้นที่เกิดขึ้นมีความเบี่ยงเบนมาจากการเรียกร้องของความจำเป็นในเชิงโครงสร้าง โดยคูเตอร์เตมีอำนาจที่จำกัดในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ เพราะตัวแสดงภายในรัฐออกมาต่อต้าน คัดค้านกระบวนการกำหนดนโยบาย หรือสถานการณ์ทางการเมืองภายในอื่น ๆ อาจเป็นอุปสรรคต่อ กระบวนการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์ต้อจิ้น

1.4 คำถามการวิจัย

สารนิพนธ์ต้องการศึกษาปัจจัยสถาบันทางการเมืองภายใน ได้แก่ กองทัพ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลนโยบาย ต่างประเทศของรัฐบาลฟิลิปปินส์ในกรณีปัญหาทะเลจีนใต้ ว่ามีจุดยืนและแสดงบทบาทในปัญหา ทะเลจีนใต้อย่างไร และบทบาทดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลของคูเตอร์เตใน ปัญหาทะเลจีนใต้ได้อย่างไร

1.5 สมมติฐานในการวิจัย

กลุ่มการเมืองภายในเป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินนโยบายต้อจิ้นในประเด็นทะเลจีนใต้ของ ประธานาธิบดีคูเตอร์เตที่ต้องการมีความใกล้ชิดกับจิ้น

1.6 ขอบเขตการศึกษา

ความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์ - จิ้นในปัญหาทะเลจีนใต้ ตั้งแต่ที่คูเตอร์เตดำรงตำแหน่ง ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์เมื่อ 30 มิ.ย. 2016 – 31 มี.ค. 2020 ซึ่งมีนโยบายปัญหาทะเลจีนใต้แตกต่าง จากรัฐบาลก่อนหน้านี้

1.7 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ต้องการสำรวจ บทบาทและทัศนะของกลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ต่อการดำเนินการดำเนิน นโยบายของรัฐบาลคูเตอร์เตในปัญหาทะเลจีนใต้

2. เพื่อวิเคราะห์ว่าทำที่ปัญหาทะเลจีนใต้ของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ ส่งผลต่อ จุดยืนหรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลฟิลิปปินส์ในปัญหาทะเลจีนใต้ได้อย่างไร

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบทบาทและทัศนะของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ต่อการดำเนินการดำเนิน นโยบายของรัฐบาลคูเตอร์เตในปัญหาทะเลจีนใต้

2. ทราบถึงทำที่และผลตอบรับของรัฐบาลคูเตอร์เตต่อกระแสของกลุ่มสถาบันการเมือง ภายในฟิลิปปินส์ที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายปัญหาทะเลจีนใต้ของรัฐบาลคูเตอร์เต

1.9 วิธีการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานศึกษาที่ใช้วิธีเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัยที่ได้รับรวบรวมข้อมูล งานเขียนบทความทางวิชาการที่ได้มีการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ รวมไปถึงเอกสารจากรัฐบาลและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยนี้ นอกจากนี้ ยังได้รวบรวมข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่ได้รายงานข่าวสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้สัมภาษณ์หรือการแถลงข่าวของดูเตอร์เต ผู้นำด้านต่าง ๆ และบทบาทของกลุ่มการเมืองภายในประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกันนโยบายที่ฟิลิปปินส์มีต่อจีน

1.10 การนำเสนอ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็นสี่บท โดยในบทที่หนึ่งจะเป็นบทนำ ซึ่งแต่ละบทจะประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่สองจะนำเสนอถึงความจำเป็นมาและบทบาทของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลนโยบายต่างประเทศของรัฐ ซึ่งส่งผลให้ดูเตอร์เตต้องพิจารณาการดำเนินความสัมพันธ์กับจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ที่อาจส่งผลให้เกิดกระแสกดดันภายในประเทศ

ในบทที่สามถือเป็นส่วนสำคัญของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้นำเสนอท่าทีของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ ได้แก่ กองทัพ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน ที่มีต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อจีนในสมัยดูเตอร์เต รวมถึงการตอบสนองของรัฐบาลดูเตอร์เตต่อท่าทีดังกล่าวว่าส่งผลให้มีการปรับนโยบายในปัญหาทะเลจีนใต้หรือแสดงท่าทีอย่างไรต่อจีน

และในส่วนสุดท้ายคือบทที่สี่นั้น จะเป็นสรุปที่ได้กล่าวถึงเนื้อหาที่ได้กล่าวมาในบทก่อนหน้านี้ เพื่อตอบคำถามในงานวิจัย โดยการสรุปให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงบทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์ต่อนโยบายของประธานาธิบดีดูเตอร์เตที่มีต่อจีนในยุคสมัยของดูเตอร์เต ซึ่งเป็นหัวข้อกรณีศึกษาในงานสารนิพนธ์ฉบับนี้

บทที่ 2

ความเป็นมาและบทบาทของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์

2.1 บทนำ

กลุ่มสถาบันการเมืองภายในประเทศเป็นส่วนหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้นำรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการก่อตั้งและการมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มสถาบันทางการเมืองภายในประเทศในอดีตจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เห็นว่ากลุ่มเหล่านี้มีพัฒนาการในการเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาล รวมถึงมีผลต่อการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศของผู้นำรัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไร

ในบทที่สองนี้ จะกล่าวถึงการมีบทบาททางการเมืองของ 5 กลุ่ม ได้แก่ กองทัพ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

2.2 ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของกองทัพฟิลิปปินส์

กองทัพฟิลิปปินส์ หรือที่เรียกว่า Armed Forces of the Philippines (AFP) มีหน้าที่ป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายในและภายนอกประเทศ ในสมัยอยู่ภายใต้อาณานิคมสหรัฐอเมริกา ได้ยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันประเทศให้ฟิลิปปินส์ฉบับที่ 1 ในปี 1935 ทำให้กองทัพฟิลิปปินส์เกิดการปฏิรูปให้มีความสมัยใหม่มากขึ้น เช่น กำหนดให้ประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารแห่งกองทัพ ฝ่ายนิติบัญญัติมีบทบาทแต่งตั้งและเลื่อนตำแหน่งของทหาร เป็นต้น แต่สหรัฐอเมริกา ยังคงมีบทบาทกำหนดเป้าหมายด้านการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก ส่วนภัยคุกคามภายในประเทศ ทั้งภัยจากกลุ่มคอมมิวนิสต์และกลุ่มติดอาวุธเป็นอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล หลังจากฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชจากสหรัฐอเมริกา กองทัพเข้าไปมีบทบาทปราบปรามจลาจลในประเทศมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความหวาดระแวงว่ากองทัพอาจขยายอำนาจของตน ต่อมากองทัพกลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนระบอบการปกครองเผด็จการของมาร์กอส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอื้ออำนาจต่อระบอบของมาร์กอส มาร์กอสตอบแทนทหารด้วยการเพิ่มงบประมาณในปี 1975 มากขึ้นถึงร้อยละ 700 จากปี 1973⁴⁰ รวมถึงตอบแทนด้วยการให้คุ้มครองกิจทั้งเชิงเงินและบริษัทเกือบทั่วประเทศ จนเกิดเป็นทุนนิยมพวกพ้อง (Crony capitalism) ทั่วประเทศ สิ่งที่ทำให้ทหารมีบทบาทสมัยมาร์กอสคือสหรัฐอเมริกาช่วยฟิลิปปินส์ในด้านทหารเพื่อแลกเปลี่ยนการตั้งฐานทัพอยู่ในฟิลิปปินส์ เพราะฉะนั้นทหารจึงมีสิ่งอำนาจ

⁴⁰ Katherine Marie G.Hernandez and Herman Joseph S. Kraft, "Armed Forces as Veto Power: Civil-Military Relations in the Philippines," in *Democracy under Stress: Civil-Military Relation in South and Southeast Asia* (Bangkok: Institute of Security and International Studies 2010): 127-30.

ความสะดุดทุกอย่างที่พวกเขาต้องการ⁴¹ การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมต่อนายทหารในสมัยมาร์กอส ส่งผลให้เกิดกลุ่มทหารชั้นผู้น้อยตั้งกลุ่มชื่อว่า Reform the AFP Movement (RAM) ซึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงบทบาทของกองทัพให้เป็นทหารอาชีพและต่อต้านระบบเผด็จการมาร์กอส โดยพยายามทำรัฐประหารในช่วงปลายทศวรรษ 1980⁴²

หลังจากมาร์กอสถูกโค่นล้มไปด้วยพลังประชาชน ประธานาธิบดีคอราซอน อากีโนจึงริเริ่มโครงสร้างของมาร์กอสที่ควบคุมกิจการในประเทศและสร้างประชาธิปไตยขึ้นมาใหม่ รวมถึงบังคับใช้รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ฉบับปี 1987 ซึ่งกำหนดให้ฝ่ายพลเรือนมีอำนาจเหนือกองทัพ หมายถึงอำนาจการตรากฎหมายเรื่องงบประมาณ รวมถึงการแต่งตั้งและเลื่อนชั้นของทหารเป็นอำนาจของฝ่ายพลเรือน⁴³ ในสมัยคอราซอน อากีโนเกิดรัฐประหาร 7 ครั้ง โดยเป็นทหารกระทำการ 2 ครั้ง นอกนั้นเป็นพลเรือน ซึ่งผู้ก่อเหตุเป็นพวกที่เสียผลประโยชน์จากที่เคยได้ในสมัยมาร์กอส แต่ว่าทหารไม่สามารถขึ้นมาปกครองประเทศได้เลย เพราะภาคประชาสังคมไม่ยินยอม⁴⁴ ขณะที่ในสมัยประธานาธิบดีอาร์โรโยมีทหารพวก มักดาลา (Magdalo) พยายามขึ้นรัฐประหาร แต่ไม่สำเร็จ เพราะอาร์โรโยแต่งตั้งกรรมการเลือกตั้งที่เป็นอดีตนายพลเข้ามาดำรงตำแหน่ง ซึ่งมีประวัติคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม เหตุผลการรัฐประหารนั้นก็เกิดจากปัญหาของทหารกันเองที่อยากจะทำหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งออก สรุปล้วนแล้วแต่ทหารมีบทบาททางการเมือง แต่อยู่ภายใต้ฝ่ายบริหารคือประธานาธิบดี แต่เนื่องจากเคยมีบทบาทช่วงมาร์กอส จึงต้องการเรียกร้องเรื่องต่าง ๆ เช่น งบประมาณน้อย ในสมัยอาร์โรโย ทหารออกมาเรียกร้องเรื่องงบประมาณ ซึ่งอาร์โรโยได้อนุมัติให้เป็นพันล้านลดแรงกดดันจากกองทัพ⁴⁵

จากที่กล่าวมาข้างต้นประเด็นความมั่นคงของกองทัพฟิลิปปินส์มุ่งเป้าไปที่การจัดการเหตุจลาจลภายในประเทศ แต่นับตั้งแต่ปี 1994 มีการจัดตั้งหน่วยดูแลชายฝั่ง (National Coast Watch System – NCWS) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลประเด็นทางทะเลและการปฏิบัติการการรักษาความมั่นคงทางทะเล ทำให้การกำหนดนโยบายในประเด็นทะเลจึงได้เริ่มขยายขอบเขตหน่วยรับผิดชอบจากเดิมกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้กำหนดนโยบายทางทะเลเป็นหลัก เป็นกองทัพเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย⁴⁶

⁴¹ สีดา สอนศรี, "ทหารกับการเมืองในฟิลิปปินส์," (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550): 89-90.

⁴² เฟ็งอ๋าง., 131.

⁴³ เฟ็งอ๋าง., 132.

⁴⁴ สีดา สอนศรี, "ทหารกับการเมืองในฟิลิปปินส์," 89-90.

⁴⁵ เฟ็งอ๋าง., 90-91.

⁴⁶ Aileen Baviera, "Territorial and Maritime Disputes in the West Philippine Sea: Foreign Policy Choices and their Impact on Domestic Stakeholders," *Public Policy* 15 (2016), <https://cids.up.edu.ph/wp-content/uploads/Territorial-and-Maritime-Disputes-in-the-West-Philippine-Sea-vol.15-no.2-2016-2.pdf>, (accessed on March 26, 2020): 20-21.

ต่อมาในสมัยอาร์โรโยเกิดเหตุเรือจีนมาปรากฏในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone - EEZ) ของฟิลิปปินส์ และเกิดการเผชิญหน้าระหว่างเรือตรวจการณ์ฟิลิปปินส์กับเรือจีนที่ Reed Bank ในปี 2011 ส่งผลให้ความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์กับจีนตกต่ำมากขึ้น กองทัพสมัยอาร์โรโยจึงเริ่มตระหนักถึงการขยายอิทธิพลทางทะเลของจีนในทะเลจีนใต้⁴⁷ หลังจากนั้นสมัยรัฐบาลเบนิกโน อากีโน เกิดความตึงเครียดระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนบริเวณแนวเขตหินสกาโบโรห์ในปี 2012 ทำให้หน่วยยามชายฝั่งของกองทัพฟิลิปปินส์เข้ามาปฏิบัติการเฝ้าระวังการรุกรานของเรือจีนในบริเวณที่เป็น grey zone ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นอธิปไตยของประเทศใด แต่พบการส่งเรือตรวจการณ์ชายฝั่งควบคุมพื้นที่ จากเหตุการณ์นี้กองทัพจึงเริ่มใช้ระบบดาวเทียมสอดส่องความเคลื่อนไหวบริเวณที่ฟิลิปปินส์อ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ ขณะเดียวกันหัวหน้าหน่วยของกองทัพเรือในพื้นที่ยังมีอำนาจเหนือหน่วยงานราชการท้องถิ่นอีกด้วย⁴⁸ รัฐบาลอากีโนตัดสินใจจะยกระดับศักยภาพทางทหารของกองทัพเรือและกองทัพอากาศเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกโดยเฉพาะทางทะเล แต่ก็เผชิญกับอุปสรรคด้านความซับซ้อนของกฎหมายการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์และไม่มีงบประมาณเพียงพอ จึงตัดสินใจพึ่งพาพันธมิตรอย่างสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของฟิลิปปินส์ภายใต้สนธิสัญญาป้องกันร่วม (U.S.-Philippines Mutual Defense Treaty 1951) เมื่อถึงสมัยคูเตอร์ต เขาต้องการให้กองทัพจัดการปัญหาความมั่นคงภายในประเทศและปรับปรุงกองทัพให้มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้ เขาตระหนักดีว่ายังคงต้องพัฒนาศักยภาพของกองทัพ เพื่อปกป้องเขตแดนทางทะเลควบคู่ไปกับการกระชับความสัมพันธ์กับจีน⁴⁹

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนกับกองทัพฟิลิปปินส์ปรากฏในรูปแบบที่สนับสนุนและพยายามทำรัฐประหาร โดยขึ้นอยู่กับสิ่งที่รัฐบาลพลเรือนเอื้อผลประโยชน์แก่กองทัพ ไม่ว่าจะเป็นการให้ทรัพย์สินอย่างโจ่งแจ้งในสมัยมาร์กอส การเพิ่มงบประมาณจัดซื้ออาวุธ การแต่งตั้งนายทหารเกษียณมาดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล และการไม่พยายามสืบสวนความผิดของกองทัพ ตัวอย่างกรณีที่กองทัพมีท่าทีสนับสนุนรัฐบาลพลเรือน เช่น สมัยฟีเดล รามอส เขาพยายามไม่ให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยใช้วิธีการแต่งตั้งนายทหารระดับสูงที่เกษียณอายุเข้ามาดำรง

⁴⁷ Renato De Castro, "Developing a Credible Defense Posture for the Philippines: From the Aquino to the Duterte Administrations," *Asian Politics and Policy* 9, no. 4 (2017),

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/aspp.12353>, (accessed on March 26, 2020): 559-60.

⁴⁸ Aileen Baviera, "Territorial and Maritime Disputes in the West Philippine Sea: Foreign Policy Choices and their Impact on Domestic Stakeholders," 22.

⁴⁹ Renato De Castro, "Developing a Credible Defense Posture for the Philippines: From the Aquino to the Duterte Administrations," 559-60.

ตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล นอกจากนี้ ต้องเข้าใจด้วยว่าประธานาธิบดีรามอสคืออดีตนายกรัฐมนตรีที่ยังสายสัมพันธ์และความยำเกรงในหมู่กองทัพ ต่อมาในสมัยอาร์โรโย แม้จะปรากฏความพยายามทำรัฐประหาร แต่ประธานาธิบดีอาร์โรโยมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทหารทหารระดับสูงบางกลุ่ม จึงทำให้การทำรัฐประหารไม่สำเร็จ⁵⁰ ในสมัยเบนิโน อากีโน เขาใช้วิธีการอนุมัติจัดซื้ออาวุธและสนับสนุนการอบรม รวมถึงให้ทหารเข้ามาฝึกอบรมการป้องกันการก่อเหตุความไม่สงบในประเทศและภัยคุกคามจากภายนอก⁵¹ ขณะที่รัฐบาลคอรASON อากีโน นายทหารไม่พอใจที่เธอพยายามสืบสวนความเกี่ยวข้องกับการทุจริตในสมัยมาร์กอส จึงพยายามก่อรัฐประหารหลายครั้ง แต่ไม่สำเร็จเพราะปัจจัยจากสหรัฐอเมริกาสนับสนุนนางอากีโน⁵² ส่วนสมัยคูเตอร์เตพบว่า เขาเพิ่มบทบาททหารให้มีส่วนการปราบปรามกลุ่มก่อเหตุความไม่สงบมากขึ้น ทั้งกลุ่มก่อการร้าย กลุ่มคอมมิวนิสต์ และกลุ่มก่อเหตุจลาจล ส่วนการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก แม้เขามีท่าทีถอยห่างสหรัฐอเมริกา แต่เขาไม่ได้ปลดนายทหารระดับสูงที่สนับสนุนสหรัฐอเมริกาออกจากตำแหน่ง รวมถึงปรากฏการเอื้อประโยชน์ด้วยการแต่งตั้งนายทหารระดับสูงที่เกื้อหนุนอายุราชการเข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลมากขึ้น และเห็นชอบการจัดซื้ออาวุธเพื่อปฏิรูปกองทัพฟิลิปปินส์⁵³ อย่างไรก็ตาม กระแสรัฐประหารยังมีปรากฏในสมัยคูเตอร์เต ซึ่งกองทัพออกมาแถลงสร้างความเชื่อมั่นว่าไม่มีการวางแผนทำรัฐประหาร⁵⁴ นับได้ว่าปัจจุบันทหารยังมีอำนาจต่อรองทางการเมืองกับรัฐบาลคูเตอร์เตระดับหนึ่ง ซึ่งเห็นได้จากคูเตอร์เตไม่คัดค้านการจัดซื้ออาวุธ และไม่กีดกันการมีบทบาทในประเด็นความมั่นคงในประเทศและ

⁵⁰ Aurel Croissant and David Kuehn, "Patterns of Civilian Control of the Military in East Asia's New Democracies," *Journal of East Asian Studies* 9 (2009), <https://doi.org/10.1017/S159824080002988>, (accessed on March 27, 2020): 195-96.

⁵¹ Renato De Castro, "21st Century Philippine Civil-Military Relations: Why Partnership Instead of Subordination?," *The Study of National Security at Fifty* 9, no. 2 (2010), http://www.ndcp.edu.ph/wp-content/uploads/publications/DE%20CASTRO_21st%20Century%20Philippine%20Civil-Military%20Relations%20Why%20Partnership%20Instead%20of%20Subordination.pdf, (accessed on March 26, 2020): 156.

⁵² Aurel Croissant and David Kuehn, "Patterns of Civilian Control of the Military in East Asia's New Democracies," 195.

⁵³ Pia Ranada, "In 2018, Duterte Turn to Military for (almost) Everything," *Rappler*, December 19, 2018, <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/218680-duterte-turns-to-philippine-military-year-end-2018> (accessed on March 27, 2020); Richard Javad Heydarian, "Duterte's Dance With China : Why the Philippines Won't Abandon Washington," *Foreign Affairs* 2017, April, 16, <https://www.foreignaffairs.com/articles/philippines/2017-04-26/dutertes-dance-china> (accessed on March 27, 2020).

⁵⁴ Frances Mangosing, "Military: No coup d'état against the Duterte administration," *Inquirer*, July 3, 2019, <https://newsinfo.inquirer.net/1137427/military-no-coup-detat-against-the-duterte-administration> (accessed on March 27, 2020).

ต่างประเทศ ขณะเดียวกันนายทหารระดับสูงไม่ได้แสดงท่าทีต่อต้านการดำเนินนโยบายของคูเตอร์เต แม้ว่าอาจทำให้กองทัพเสียผลประโยชน์ อย่างกรณีการยื่นยกเลิกข้อตกลงว่าด้วยการเยือนของ กองกำลังทหารระหว่างฟิลิปปินส์กับสหรัฐอเมริกา (Philippines-US Visiting Forces Agreement – VFA)⁵⁵

2.3 ประวัติความเป็นมาระบอบการปกครองฟิลิปปินส์และบทบาทของรัฐสภาที่ส่งผลต่อการ กำหนดนโยบาย

ฟิลิปปินส์เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนมาเป็นเวลา 350 ปี และต่อมาตกเป็น เมืองขึ้นของสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 55 ปี โดยได้รับเอกราชเมื่อปี 1946 กระทั่งเข้าสู่ยุคมาร์กอสเป็น ระยะเวลา 14 ปี อันเป็นยุคแห่งการดิ้นรนต่อสู้กับประกาศกฏอัยการศึก การระงับรัฐธรรมนูญ การยุบสภา และการรวบอำนาจการปกครองเบ็ดเสร็จ ซึ่งมักจะถูกเรียกว่าเป็นยุคแห่ง “ความรุนแรง นิยมนายหัว และการคอร์รัปชัน” (violence, bossism and corruption) เมื่อมาร์กอสถูกโค่นล้มลง ประธานาธิบดีอาคีโนได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากหลายฝ่าย เพื่อแก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับที่มาร์กอสสร้างขึ้น และได้ผ่านการหยั่งเสียงเกินครึ่งกลายมาเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปี 1987 ทั้งนี้ แม้ในสมัยคอรากอน อาคีโน และฟิเดล รามอส สถานการณ์ประชาธิปไตยจะดีขึ้น แต่สมัย นางอาคีโนเผชิญการก่อกบฏหลายครั้งจากกลุ่มต่าง ๆ ของฝ่ายมาร์กอส ส่วนสมัยรามอส แม้เขาพยายาม แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ความเท่าเทียมทางสังคมยังไม่สามารถแก้ไขได้ จนกระทั่งเข้าสู่ยุคสมัยของ โจเซฟ เอสตราด้า ซึ่งขณะการเลือกตั้งด้วยประชานิยมที่สามารถครองใจประชาชนคนชั้นกลางและคนจน แต่ต่อมาเขาก็ถูกพลังประชาชนชนชั้นกลางเดินขบวนขับไล่ออกจากตำแหน่งเนื่องจากปัญหาคอร์รัปชัน⁵⁶

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปี 1987 มีสาระสำคัญ คือ การเมืองเป็นระบบประธานาธิบดี มีการ แบ่งอำนาจสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบและ ถ่วงดุลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาสามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีได้ ขณะที่ฝ่ายตุลาการสามารถตรวจสอบได้ทั้งฝ่ายบริหารและ สมาชิกรัฐสภา ในส่วนฝ่ายตุลาการ รูปแบบกระบวนการยุติธรรมของฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจาก สหรัฐอเมริกา โดยสามารถแบ่งออกได้ 4 ระดับ ได้แก่ 1) ศาลระดับท้องถิ่น 2) ศาลระดับภูมิภาค 3) ศาลระดับชาติ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์และศาลมุสลิม 4) ศาลฎีกา มีอำนาจสำคัญคือสามารถปลด ประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง หากไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน หรือเจ็บป่วยจนไม่สามารถ

⁵⁵ Gillian M. Cortez, "Duterte defends VFA termination," *Business World*, February 26, 2020, <https://www.bworldonline.com/duterte-defends-vfa-termination/> (accessed on March 27, 2020).

⁵⁶ ไพศาล บรรจงสุวรรณ, "ประชาธิปไตยในอันตราย" (สุราษฎร์ธานี: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2560): 14-15.

ทำหน้าที่การบริหารประเทศได้ ฝ่ายตุลาการมีความสัมพันธ์กับฝ่ายบริหาร เนื่องจากการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกาและศาลต่าง ๆ เป็นอำนาจของประธานาธิบดี โดยได้รับการเสนอชื่อผู้พิพากษาจากเนติบัณฑิตยสภาของฟิลิปปินส์ก่อน⁵⁷

ในส่วนฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น ประธานาธิบดีจะใช้อำนาจฝ่ายบริหารควบคุมกำกับการทำงานของทุกหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นผู้เสนอชื่อผู้เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี ส่วนรองประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงเช่นเดียวกับประธานาธิบดี มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และอาจได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 2 วาระ หากได้รับเลือกจากประชาชน ที่น่าสนใจคือประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีอาจมาจากพรรคเดียวกันหรือคนละพรรคก็ได้⁵⁸

ในส่วนฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐสภาประกอบด้วยสภาสองระดับคือ วุฒิสภา (Senate) และสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง (House of Representative) โดยทั้งสองสภามีหน้าที่ออกกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน ด้านประธานาธิบดีไม่มีอำนาจยุบสภา แต่สามารถถูกถอดถอนจากรัฐสภา (Impeachment) ได้ ในส่วนของวุฒิสภามีจำนวน 24 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกัน 2 วาระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกจำนวน 250 คน มาจากบัญชีรายชื่อ (Party List) ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์จำนวน 50-52 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ส่วนที่เหลือมาจากระบบการเลือกตั้งแบบเขตเดียว-เบอร์เดียว วาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี สามารถดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 3 วาระ

รัฐสภาฟิลิปปินส์มีบทบาทสำคัญโดยตรงในการกำหนดนโยบายต่างประเทศโดยเฉพาะในเรื่องการลงนามสนธิสัญญา ซึ่งการที่ฟิลิปปินส์จะให้สัตยาบันสนธิสัญญาระดับใดต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาจำนวน 2 ใน 3 ก่อน ขณะที่สภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทการคัดเลือกและแต่งตั้งของเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่ด้านต่างประเทศ ตัวอย่างการมีบทบาทของรัฐสภาฟิลิปปินส์ที่ผ่านมา เช่น การลงคะแนนเสียงของวุฒิสภาในการให้สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดออกจากฟิลิปปินส์ในปี 1991 การลงคะแนนเสียงเห็นชอบให้สัตยาบันในข้อตกลงว่าด้วยการเยือนของกองกำลังทหารระหว่าง

⁵⁷ กมลพร สอนศรี, "การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศฟิลิปปินส์", 561-562.

⁵⁸ เฟิงอั้ง, 559-560.

ฟิลิปปินส์กับสหรัฐอเมริกา (Philippines-US Visiting Forces Agreement – VFA) ในปี 1999⁵⁹ การมีบทบาทในประเด็นนโยบายที่มีต่อจีนก็ปรากฏให้เห็น เช่น กรณีวุฒิสภาฟิลิปปินส์มีบทบาทที่ทำให้การลงทุนด้านโทรคมนาคมบริษัท ZTE ของจีนในฟิลิปปินส์สมัยอาร์โรโยต้องหยุดชะงักเนื่องจากวุฒิสมาชิกเสนอให้ตรวจสอบการลงทุนดังกล่าวว่าอาจมีการทุจริตคอร์รัปชัน⁶⁰ นอกจากนี้ นักการเมืองฟิลิปปินส์ยังใช้ประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศโจมตีกันเอง ตัวอย่างกรณีในปี 2012 นาย Juan Ponce Enrile ประธานวุฒิสภาขณะนั้นถูกกล่าวหาว่าพยายามผ่านร่างกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของนางอาร์โรโย จึงตอบโต้นาย Antonio Trillanes สมาชิกวุฒิสภาด้วยการหยิบยกประเด็นที่นาย Trillanes พบบทหรือกับทางการจีนลับหลังเพื่อเจรจาเรื่องข้อพิพาทในทะเลจีนใต้⁶¹ ซึ่งส่งผลให้ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมได้ข้อมูลไปตรวจสอบและเกิดการเฝ้าระวังพฤติกรรมของนักการเมืองมากขึ้น

เมื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการเมืองของฟิลิปปินส์แล้ว คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวถึงระบบพรรคการเมืองของฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นระบบที่ถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำตั้งแต่ยุคได้รับเอกราช ผู้ที่เข้ามามีบทบาทในกระบวนการเลือกตั้งมีเฉพาะชนชั้นนำตระกูลเจ้าที่ดินไม่กี่กลุ่ม ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ถูกกีดกัน ด้วยโครงสร้างสังคมการเมืองที่ถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นนำ จึงทำให้พรรคการเมืองไม่พัฒนาเป็นสถาบันการเมืองอย่างแท้จริง ระดับการพัฒนาเชิงสถาบันต่ำ ถูกครอบงำโดยชนชั้นนำทางการเมือง การย้ายพรรคเป็นเรื่องปกติ และพรรคการเมืองขาดนโยบายที่แตกต่างอย่างชัดเจน เมื่อระบบพรรคการเมืองอ่อนแอและตระกูลการเมืองเข้มแข็ง การแข่งขันเลือกตั้งจึงเน้นที่ความสามารถของผู้สมัคร ครอบครัว และเครือข่ายส่วนบุคคลในการแจกจ่ายผลประโยชน์เชิงอุปถัมภ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ความนิยมของนักการเมืองเกิดจากความสามารถในการดึงงบประมาณจากรัฐมาหล่อเลี้ยงเครือข่ายอุปถัมภ์ในการเลือกตั้งสภาผู้แทนฯ แต่ละพรรคไม่ได้นำเสนอชุดอุดมการณ์ที่แตกต่างกันและไม่ได้นำเสนอว่าพรรคเป็นตัวแทนของกลุ่มทางสังคมหรืออัตลักษณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สำหรับการเลือกตั้งประธานาธิบดีพบว่ามีสองกระแสใหญ่ ได้แก่ นักการเมืองที่เสนอตนเองเป็นนักการเมืองสายปฏิรูป (เน้นธรรมาภิบาล การปฏิรูปสถาบันการเมือง การตรวจสอบถ่วงดุล ขจัดคอร์รัปชัน) กับนักการเมืองสายประชานิยม

⁵⁹ Aileen Baviera, "The Influence of Domestic Politics on Philippine Foreign Policy: The case of Philippines-China relations since 2004".

⁶⁰ "What Went Before: The NBN-ZTE deal," *Inquirer*, December 30, 2011,

<https://newsinfo.inquirer.net/119639/what-went-before-the-nbn-zte-deal-2> (accessed on March 30, 2020).

⁶¹ Ayea Macaraig, "Enrile-Trillanes fight over talks with China," *Rappler*, September 25, 2012,

<https://www.rappler.com/nation/12700-enrile-trillanes-fight-over-china> (accessed on March 30, 2020).

(เน้นเข้าข้างคนจน นโยบายกระจายรายได้ ขจัดความยากจน ลดการผูกขาดทางการเมืองและเศรษฐกิจของชนชั้นนำ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น) ซึ่งสองกระแสนี้เน้นที่ภาพลักษณ์ของผู้สมัครมากกว่าจะโยงเข้ากับความขัดแย้งทางสังคม การก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งของดูเตอร์เตสะท้อนว่าการต่อสู้สองกระแสนี้ยังมีอยู่ในฟิลิปปินส์ แต่ปัจจุบันเป็นช่วงเวลาของแนวทางการเมืองแบบประชานิยมที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะประชาชนรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองแบบชนชั้นนำ⁶² ดูเตอร์เตมาจากตระกูลการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ที่ผ่านมาที่มาจากตระกูลการเมืองระดับประเทศ หลังจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีปรากฏว่าสมาชิกสภาจำนวนมากย้ายสังกัดพรรคมาอยู่พรรคของดูเตอร์เตจนทำให้ตำแหน่งประธานาธิบดีของเขาอยู่ในสถานะที่มั่นคง⁶³ นอกจากนี้ ผลการเลือกตั้งกลางสมัยในปี 2019 สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรพรรค PDP-Laban ของดูเตอร์เตและพรรคพันธมิตรยังได้ที่นั่งเกินครึ่งทั้งสองสภา⁶⁴ รวมทั้งดูเตอร์เตยังสามารถให้คนสนิทอย่างนายอลัน ปีเตอร์ คาเยตาโน จากพรรค Nacionalista และเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้รับเลือกจากรัฐสภามาดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย⁶⁵ ขณะที่ฝ่ายตุลาการนั้น จากแนวโน้มการเกื้อหนุนอายุราชการของผู้พิพากษาศาลฎีกา ทำให้จะมีผู้พิพากษาจำนวน 13 คน จากทั้งหมด 15 คน เกิดจากการแต่งตั้งของดูเตอร์เต⁶⁶ ส่งผลให้การดำรงตำแหน่งอีกสามปีที่เหลือของดูเตอร์เตยังมีสถานะมั่นคงมากขึ้น (ครบวาระในปี 2022)

นอกจากวิธีการเพิ่มพันธมิตรในรัฐสภาแล้ว ดูเตอร์เตยังใช้วิธีการกำจัดศัตรูทางการเมืองด้วยเช่นกัน กรณีนาย Antonio Trillanes สมาชิกวุฒิสภาฟิลิปปินส์ที่มีบทบาททางการเมืองอย่างมากและเป็นผู้ที่มีกวีพหุวิชาการการปราบปรามยาเสพติดของดูเตอร์เต ได้ถูกจับเมื่อปี 2018 ข้อหาพาทหารชั้นผู้น้อยก่อกบฏเพื่อต่อต้านคอร์รัปชันในกองทัพสมัยอารโรโย⁶⁷ นอกจากนี้ ยังมีกรณี

⁶² ประจักษ์ ก้องกีรติ, "ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน : รวมบทความว่าด้วยประชาธิปไตย ความรุนแรง และความยุติธรรม", 114-120.

⁶³ Richard Javad Heydaria, "The Rise of Duterte a Populist Revolt against Elite Democracy," 9.

⁶⁴ Pia Ranada, "9 out of 12 elected senatorial bets are Duterte allies," *Rappler*, May 22, 2019, <https://www.rappler.com/nation/politics/elections/2019/230898-elected-senatorial-candidates-duterte-allies> (accessed on March 31, 2020).

⁶⁵ Mara Cepeda, "House votes as Duterte wished: Alan Peter Cayetano is new Speaker," July 22, 2019, <https://www.rappler.com/nation/235956-alan-peter-cayetano-election-house-speaker> (accessed on March 31, 2020).

⁶⁶ Lian Buan, "By 2022, Supreme Court filled with Duterte appointees," December 17, 2018, <https://www.rappler.com/nation/208425-supreme-court-justices-duterte-appointees> (accessed on March 30, 2020).

⁶⁷ Daphne Galvez, "Tracing back Trillanes' arrest," *Inquirer*, September 25, 2018, <https://newsinfo.inquirer.net/1036037/tracing-back-trillanes-arrest> (accessed on April 1, 2020).

นาง Leila de Lima สมาชิกวุฒิสภาและเป็นผู้วิจารณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของดูเตอร์เตเช่นกัน ได้ถูกจับเมื่อปี 2017 ในข้อหารับเงินจากเครือข่ายนักค้ายาเสพติดจากในเรือนจำ ซึ่งเธอยืนยันว่าเป็นการก่อกวนทางการเมือง⁶⁸ ขณะที่คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อทำลายสิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน⁶⁹

สำหรับทัศนคติของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาและพรรคการเมืองนั้น จากผลสำรวจของ Social Weather Stations (SWS) เกี่ยวกับความเห็นประชาชนต่อบทบาทของรัฐสภาในสมัยดูเตอร์เตเมื่อธันวาคม 2019 พบว่า ประชาชนพอใจการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภามากที่สุด โดยอยู่ที่ +62 หรือระดับดีมาก ขณะที่ความพอใจต่อสภาผู้แทนราษฎรอยู่ที่ +51 หรือระดับดี ส่วนความพอใจต่อคณะรัฐบาลอยู่ที่ +45 หรือระดับดี⁷⁰ และความพอใจต่อดูเตอร์เตตั้งแต่ดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมากถึงยอดเยี่ยม ซึ่งจากผลสำรวจห้วงเวลาเดียวกัน ความนิยมของเขาเพิ่มเป็นอยู่ที่ +72 หรือระดับดีเยี่ยม⁷¹ นับได้ว่าแม้ว่าการบริหารประเทศของเขาจะถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในประเด็นละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติด แต่เขายังคงได้รับความนิยมจากประชาชน ในทางกลับกันผลสำรวจความพอใจต่อรองประธานาธิบดีเลนิ โรเบรโต ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองของดูเตอร์เตอยู่ที่ +36 หรือระดับดี⁷² นอกจากนี้ ผลการเลือกตั้งกลางสมัยที่มีขึ้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2019 นับเป็นสิ่งสะท้อนถึงความพอใจของการทำหน้าที่ของฝ่ายค้าน โดยพบว่าพรรค PDP-Laban ของดูเตอร์เตได้รับที่นั่งมากที่สุดทั้งในวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ส่วนพรรคฝ่ายค้านและเป็นพรรคเก่าแก่ของฟิลิปปินส์อย่างพรรค The Nacionalista Party (NP) และพรรค Liberal

⁶⁸ Karen Lema, "Opponent of Duterte's drugs war arrested in Philippines on drug charges," *Reuter*, February 24, 2017, <https://www.reuters.com/article/us-philippines-drugs-senator-idUSKBN16301Z> (accessed on April 1, 2020).

⁶⁹ Gaea Katreena Cabico, "UN rights chief closely monitoring situation in Philippines," *Philstar*, June 24, 2019, <https://www.philstar.com/headlines/2019/06/24/1929171/un-rights-chief-closely-monitoring-situation-philippines> (accessed on April 1, 2020).

⁷⁰ Mara Cepeda, "Filipinos most satisfied with Senate, least happy with Duterte Cabinet," *Rappler*, March 03, 2020, <https://www.rappler.com/nation/253266-senate-duterte-cabinet-satisfaction-ratings-q4-2019> (accessed on April 1, 2020).

⁷¹ Sofia Tomacruz, "Duterte's satisfaction rating reaches new record-high," January 21, 2020, <https://www.rappler.com/nation/249883-duterte-satisfaction-rating-sws-survey-december-2019> (accessed on April 1, 2020).

⁷² Ritel Mendiola, "Robredo satisfaction ratings remains 'good' — SWS," *Asian Journal*, March 5, 2020, <https://www.asianjournal.com/philippines/metro-manila/robredo-satisfaction-ratings-remains-good-sws/> (accessed on April 1, 2020).

Party (LP) ได้ที่นั่งรองลงมา อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดของการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกเป็นผู้แทนจากพรรค NP⁷³ สำหรับทัศนคติสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทำงานของต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านนั้นเห็นว่าในตัวพรรคทั้งสองฝ่ายไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากพรรคการเมืองในฟิลิปปินส์มีลักษณะเป็นระบบอุปถัมภ์และความไม่แน่นอนของนักการเมืองที่พร้อมจะย้ายพรรคได้ตลอดเวลา⁷⁴ นอกจากนี้ ยังปรากฏการแสดงความเห็นว่าพรรคฝ่ายค้านควรแสดงการคัดค้านนโยบายต่าง ๆ หรือเรียกร้องการแก้ไขปัญหาในประเทศมากกว่านี้ เช่น ประเด็นการที่รัฐบาลไม่มียุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนที่ชัดเจน การเพิ่มงบประมาณด้านข้าวกรองหลายเท่าตัว⁷⁵

2.4 ความเป็นมาของการมีบทบาททางการเมืองในระบบราชการต่อการกำหนดนโยบาย

ก่อนการเข้ามาของสเปน ชาวพื้นเมืองบนเกาะฟิลิปปินส์อยู่กันเป็นหมู่บ้านเรียกว่า บาร์ังไก (Barangay) เมื่อสเปนเข้าครอบครองในปี 1521 ได้เข้ามาจัดระบบชนชั้นสังคมใหม่ โดยเรียกชนชั้นปกครองว่าพริโนซิพาลียา ประกอบด้วยผู้นำเดิมของแต่ละบาร์ังไกและได้รับมอบอำนาจจากสเปน ชนชั้นปกครองจะได้รับสิทธิ์ออกเสียงแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและให้ทำงานในหน่วยงานปกครอง แต่ด้วยกฎหมายห้ามชาวต่างชาติถือครองที่ดินในฟิลิปปินส์ ทำให้ชาวสเปนนิยมแต่งงานกับชาวฟิลิปปินส์ และเกิดเป็นชนชั้นใหม่คือเมสซิโต ซึ่งสามารถเหยิบฐานะเท่าชาวสเปน ชนชั้นนี้นิยมส่งบุตรหลานเรียนต่างประเทศและกลับมารับราชการ ในสมัยนี้เกิดการข่มเหงของสเปนต่อชาวฟิลิปปินส์ และการทุจริตคอร์ปชันของข้าราชการสเปน รวมถึงได้สร้างให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการฟิลิปปินส์

ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้ง The Philippine Civil Service ในปี 1900 เกี่ยวกับกฎหมายข้าราชการพลเรือน นับว่าเป็นจุดที่มีพัฒนาระบบราชการอย่างชัดเจน แต่การเข้ารับราชการในสมัยสหรัฐอเมริการถูกจำกัดด้วย 2 เงื่อนไข คือ ต้องตระหนักและยอมรับอำนาจสูงสุดของสหรัฐอเมริกาบนเกาะแห่งนี้ และการเข้ารับราชการจะต้องสอบแข่งขันและการเลื่อนตำแหน่งขึ้นอยู่กับ

⁷³ Michael Bueza, "18th Congress, by the numbers," *Rappler*, July 02, 2019,

<https://www.rappler.com/newsbreak/iq/234302-numbers-composition-18th-congress-philippines> (accessed on April 1, 2020); Paterno Esmaquel, "12 new senators proclaimed, boosting Duterte's power," May 22, 2019, <https://www.rappler.com/nation/politics/elections/2019/231245-12-new-senators-proclaimed-philippines-may-22-2019> (accessed on April 1, 2020).

⁷⁴ Filomeno S. Sta. Ana, "The decline of Philippine political parties," *Business World*, April 1, 2019, <https://www.bworldonline.com/the-decline-of-philippine-political-parties/> (accessed on April 1, 2020).

⁷⁵ Joel Rocamora, "[OPINION] Duterte is vulnerable," *Rappler*, November 04, 2019, <https://www.rappler.com/thought-leaders/244030-duterte-vulnerable> (accessed on April 1, 2020).

กับศักยภาพการทำงาน ซึ่งทำให้ข้าราชการสมัยนี้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ หลังจากฟิลิปปินส์ได้รับอิสรภาพจากสหรัฐอเมริกาได้มีการปฏิรูประบบราชการอยู่หลายครั้ง เช่นในปี 1972 มีการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการมีสำนักงานประธานาธิบดีและกำหนดโครงสร้างภายในแต่ละกระทรวง ต่อมาในปี 1986 ฟิลิปปินส์เน้นปฏิรูปส่วนราชการให้สอดคล้องกับการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ส่วนในปี 1996 พยายามให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและจัดการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นออกไป⁷⁶ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล เอกชน และภาคประชาชนในรัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์กำหนดให้ทุกกระทรวงทำงานร่วมกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยมีตัวแทนองค์กรภาคเอกชนประสานงานระหว่างกัน กระทรวงต่าง ๆ จะรับโครงการจากท้องถิ่นเสนอเข้าสู่รัฐสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน มีงบประมาณ 12 ล้านบาท ซึ่งจะมีสมาชิกฝ่ายค้านรัฐบาล และพรรคที่สาม เป็นผู้พิจารณาโครงการนั้น ๆ⁷⁷

สำหรับการศึกษานโยบายต่อเงินในประเด็นทะเลจีนใต้จะขอกล่าวถึงหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาท ซึ่งได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ (Department of Foreign Affairs) และสภาความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Council)

หลังจากฟิลิปปินส์ได้รับอิสรภาพจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ประธานาธิบดีมานูเอล เอ. โรฆาส (Manuel A. Roxas) มีคำสั่งจัดตั้งกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมีนโยบายหลักคือฟื้นฟูประเทศหลังสงครามและสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ จากนั้นฟิลิปปินส์ก็เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น เป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ในช่วงสงครามเย็น กระทรวงการต่างประเทศมีนโยบายมุ่งกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อมโยงกับโลกมากขึ้น ต่อมาสมัยมาร์กอสฟิลิปปินส์ได้ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย โดยสถาปนาความสัมพันธ์กับจีนในปี 1975 ในช่วงทศวรรษ 1970-1980 ฟิลิปปินส์แสวงหาความร่วมมือทางการค้าและเทคโนโลยีกับต่างประเทศ รวมถึงให้ความสำคัญกับการดูแลแรงงานชาวฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ หลังจากปี 1986 และประธานาธิบดีคอเรซอน อากีโน เข้ามาปฏิรูปกระทรวงการต่างประเทศ โดยขยายขอบเขตความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ และเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มความร่วมมือมากขึ้น เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC)⁷⁸

⁷⁶ และชญาณี ประวิชไพบุลย์ มณฑกานต์ วรนิติกุล, "ระบบบริหารราชการของ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์" (นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2557). 54-60.

⁷⁷ สีดา สอนศรี, "บทบาทประชาสังคมฟิลิปปินส์," วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2552) 9.

⁷⁸ "Historical Background," Department of Foreign Affairs <https://www.dfa.gov.ph/about/history-of-dfa>, (accessed on June 20, 2020).

ในส่วนประเด็นนโยบายต่อจีนและทะเลจีนใต้ กระทรวงการต่างประเทศเริ่มมีบทบาทอย่างเด่นชัดมากขึ้นเมื่อเกิด UNCLOS ในปี 1982 ส่งผลให้ฟิลิปปินส์จัดตั้งคณะกรรมการด้านการเดินเรือและมหาสมุทร (Commission on Maritime and Ocean Affairs) ในปี 1990 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายทางทะเลเป็นหลัก แต่หลังจาก UNCLOS มีผลบังคับใช้ในปี 1994 ฟิลิปปินส์ยุบคณะกรรมการดังกล่าวและจัดตั้งหน่วยดูแลชายฝั่ง (NCWS) เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยดูแลเรื่องนโยบายทางทะเลกับหน่วยที่ปฏิบัติการรักษาความมั่นคงทางทะเล

ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์แต่ละสมัยจะประกาศเป้าหมายการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยกลอเรีย อาร์โรโย ได้ประกาศนโยบาย 8 ข้อ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจีนระบุว่าฟิลิปปินส์จะยกระดับความสัมพันธ์กับจีนในทุกด้าน⁷⁹ อย่างไรก็ตาม ปรากฏข่าวสารว่ากระทรวงการต่างประเทศแสดงความไม่เห็นด้วยและมีหนังสือถึงนางอาร์โรโยให้ยุติการลงนามในโครงการ Joint Maritime Seismic Undertaking (JMSU) ที่ร่วมมือกับจีนและเวียดนาม แต่ผลสุดท้ายนางอาร์โรโยตัดสินใจลงนามใน JMSU⁸⁰ สมัยเบนิกโน อากีโน เขาประกาศเป้าหมาย 3 ข้อ ได้แก่ 1) การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ 2) การส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ 3) การคุ้มครองสิทธิส่งเสริมสวัสดิการ และรักษาผลประโยชน์ของชาวฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ⁸¹ สมัยนี้กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทตั้งแต่การเสนอให้รัฐบาลตั้งชื่อพื้นที่ที่ฟิลิปปินส์อ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้เป็นทะเลฟิลิปปินส์ตะวันตก (West Philippine Sea) เมื่อ 4 กรกฎาคม 2011⁸² ไปจนถึงการนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁷⁹ Rommel C. Banlaoi, "Philippine security in the age of terror : national, regional, and global challenges in the post-9/11 world" (Boca Raton: CRC Press, 2010): 186.

⁸⁰ "A Policy of Betrayal (First of three parts)," *ABS-CBN News*, March 14, 2008, <https://news.abs-cbn.com/special-report/03/14/08/policy-betrayal-first-three-parts> (accessed on June 20, 2020).

⁸¹ *Remarks of the Foreign Affairs Secretary on the Aquino Administration's three pillars of foreign policy*, (Department of Foreign Affairs, April 4, 2011), <https://www.officialgazette.gov.ph/2011/04/04/remarks-of-the-foreign-affairs-secretary-on-the-aquino-administration%E2%80%99s-three-pillars-of-foreign-policy-april-4-2011/>, (accessed on June 20, 2020).

⁸² "TIMELINE: The Philippines-China maritime dispute," *Rappler*, July 12, 2016, <https://www.rappler.com/world/regions/asia-pacific/139392-timeline-west-philippine-sea-dispute> (accessed on June 20, 2020).

ประเด็นพฤติกรรมที่แข็งกร้าวของจีนขึ้นมาหรือในการประชุมในเวทีต่าง ๆ เช่น การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน⁸³ และการมีส่วนร่วมในการยื่นให้ PCA พิจารณาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้⁸⁴

สมัยดูเตอร์เตได้ประกาศนโยบายต่างประเทศ 8 ข้อ มีดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียง 2) นโยบายต่างประเทศของฟิลิปปินส์จะต้องดำเนินในบริบทของอาเซียน 3) ฟิลิปปินส์ยังคงมีความสำคัญโลกมุสลิม 4) ฟิลิปปินส์จะให้ความสำคัญในความร่วมมือในระดับพหุภาคีและระดับภูมิภาค 5) ในฐานะที่เป็นรัฐหมู่เกาะ ฟิลิปปินส์จะปกป้องอธิปไตยของประเทศ สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ตามที่มีสิทธิเหนืออาณาเขตทางทะเล และจะทำให้ผู้อื่นเคารพสิทธิเหล่านั้นของฟิลิปปินส์ 6) ฟิลิปปินส์จะเปิดรับการลงทุนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ 7) ฟิลิปปินส์จะส่งเสริมการเปิดรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ 8) กระทรวงการต่างประเทศจะดูแลชาวฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ⁸⁵

สภาความมั่นคงแห่งชาติฟิลิปปินส์ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1950 ในสมัยประธานาธิบดีเอลปิโด ริเวรา กีรีโน (Elpidio Rivera Quirino) และมีการแก้ไขอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมเมื่อฟิลิปปินส์กร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 1986 ให้เป็นหน่วยขึ้นตรงกับประธานาธิบดี ซึ่งมีหน้าที่หลักคือจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา⁸⁶ ในสมัยเบนิกโน อากีโน สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ออกแผนนโยบายระหว่างปี 2011-2016 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับทะเลจีนใต้ระบุไว้ว่า การพัฒนาสิ่งปลูกสร้างทางทหารในเกาะเทียมในหมู่เกาะสแปรตลีสสร้างความตึงเครียดระหว่างประเทศ ซึ่งไม่มีการกล่าวเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการกระทำของชาติใด แต่ได้เปรียบเทียบว่ากรณีดังกล่าวเหมือนกับที่เวียตนามถูกจีนปิดล้อมในหมู่เกาะพาราเซล

⁸³ Simone Orendain, "Philippines Urges Strong ASEAN Statement Against China," *VOA News*, April 26, 2015 <https://www.voanews.com/east-asia/philippines-urges-strong-asean-statement-against-china> (accessed on June 20, 2020).

⁸⁴ Paterno Esmaguél, "Philippines to UN: China reclamation destroys nature," *Rappler*, March 3, 2015, <https://www.rappler.com/nation/85611-philippines-un-china-reclamation-nature> (accessed on June 21, 2020); Shannon Tiezzi, "The Philippines' UNCLOS Claim and the PR Battle Against China," *The Diplomat*, April 1, 2014, <https://thediplomat.com/2014/04/the-philippines-unclos-claim-and-the-pr-battle-against-china/> (accessed on June 21, 2020).

⁸⁵ "Philippine Foreign Policy," Department of Foreign Affairs <https://www.dfa.gov.ph/80-transparency-category/75-philippine-foreign-policy>, (accessed on June 20, 2020).

⁸⁶ "National Security Council," <http://www.nsc.gov.ph/>, (accessed on June 20, 2020).

นอกจากนี้ ยังระบุว่าฟิลิปปินส์ควรตอบโต้ประเทศที่เข้ามารุกล้ำเข้ามาในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาค ส่วนการกล่าวถึงจีนระบุว่าจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นลำดับสองของโลก การเติบโตของจีนส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านการค้า การลงทุน สังคม วัฒนธรรม และทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนต้องการแสวงหาแหล่งพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อตอบสนองการเติบโตของประเทศ⁸⁷ ขณะที่สมัยดูเตอร์เต แผนนโยบายระหว่างปี 2017-2022 ระบุถึงจีนในลักษณะเดียวกับแผนนโยบายสมัยอาากิโน ส่วนกรณีทะเลจีนใต้ ระบุว่าผลคำตัดสินของ PCA นั้นทำให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายชนะในข้อพิพาททะเลจีนใต้ โดยฟิลิปปินส์มองว่าปัญหาทะเลจีนใต้มีความซับซ้อน จึงควรใช้วิธีการทูตเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีข้อพิพาทร่วมกันและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางทหาร รวมถึงฟิลิปปินส์จะพยายามผลักดันยกเว้นประกาศเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล (Maritime Zone) และเส้นทางการเดินเรือ (sea lanes) ที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กับประเทศอื่น ๆ⁸⁸ เมื่อเปรียบเทียบแผนนโยบายทั้งสองสมัยจะพบว่าสมัยอาากิโนมีการแสดงความไม่พอใจพฤติกรรมของจีนในทะเลจีนใต้ แต่ไม่ได้กล่าวโดยตรงว่าเป็นจีน และแผนนโยบายยังสะท้อนถึงการผลักดันเรื่องเข้าสู่กระบวนการให้ศาล PCA พิจารณาในเวลาต่อมา ส่วนสมัยดูเตอร์เตไม่มีการแสดงความไม่พอใจต่อจีน และมีแนวโน้มจะเลือกวิธีการประนีประนอมกับจีน พร้อมกับพยายามนำกฎหมายระหว่างประเทศมาทำให้เกิดการบังคับใช้

2.5 ความเป็นมาของการมีบทบาททางการเมืองในภาคประชาชนในฟิลิปปินส์

ความหมายของประชาสังคมฟิลิปปินส์ สิดา สอนศรี ได้ให้นิยามของประชาสังคมที่มีความแตกต่างออกไปจากประชาสังคมที่ปรากฏในประเทศอื่น ๆ โดยประชาสังคมฟิลิปปินส์ คือ สังคมของประชาชนหรือพลเมืองที่มีบทบาททางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ กับรัฐในการกำหนดนโยบาย และในประเทศฟิลิปปินส์มีประชาสังคมจำนวนมากที่อยู่ในรูปแบบขององค์กรประชาชน (People Organization: Pos) และองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization: NGO) ที่ช่วยกันพัฒนาประเทศ กลุ่มและบุคคลมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากรัฐและองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ โดยบทบาทของประชาสังคมฟิลิปปินส์นั้นจะได้รับการประกันความชอบธรรมจากรัฐบาล และส่วนหนึ่งอาจได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ

⁸⁷ *National Security Policy*, National Security Council (2011), <http://www.nsc.gov.ph/attachments/article/NSP/NSP-2011-2016.pdf>, (accessed on June 20, 2020).

⁸⁸ *National Security Policy*, National Security Council (2017), <http://www.nsc.gov.ph/attachments/article/NSP/NSP-2017-2022.pdf>, (accessed on June 20, 2020).

แต่มีความอิสระในการกำหนดทิศทางและบริหารจัดการ ทั้งนี้ บทบาทภาคประชาสังคมฟิลิปปินส์มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ช่วงอาณานิคมสเปนที่เน้นการทำงานสังคมสงเคราะห์และบริการสังคม โดย Pos มีอยู่ทั่วไปในชุมชนคาทอลิก เป็นหน่วยงานอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรี สหกรณ์ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจนเข้าสู่ช่วงอาณานิคมสหรัฐอเมริกาได้มีการนำแนวคิด Community Organization มาใช้ในการทำงานพร้อมกับการเข้ามาของ NGOs ต่างประเทศ องค์กรทั้งสองมีบทบาทและถูกพูดถึงอีกครั้งในฐานะองค์กรไต้ดินสมัยมาร์กอส และรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครองท้องถิ่นที่ออกสมัยอาคีโนระบุหน่วยงานทั้งสองทำงานร่วมกัน และ NGOs มีบทบาทช่วยเหลือทางการเงินและด้านต่าง ๆ แก่ Pos อีกด้วย⁸⁹ กลุ่มประชาสังคมในฟิลิปปินส์นั้นแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม⁹⁰ ได้แก่

1) กลุ่มที่รวมตัวกันเพราะความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เป็นเครือญาติ พี่น้อง เพื่อนพ้อง ตามค่านิยม Utang na Loob ซึ่งหมายถึงความจงรักภักดีต่อกัน โดยผู้อาวุโสกว่าจะเป็นที่เคารพและยอมรับกันในเครือญาติ และมีการช่วยเหลือกันเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง

2) กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ กลุ่มนี้รวมตัวกันเพื่อปกป้องธุรกิจของตนเองอาจเป็นกลุ่มครอบครัว หรือกลุ่มที่อยู่ภูมิภาคเดียวกัน เช่น กลุ่ม SM Investments Corporation (SMIC) ซึ่งเป็นธุรกิจด้านห้างสรรพสินค้ามีทั่วประเทศ 208 แห่ง โดยกลุ่มนี้ส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งทำงานร่วมกับรัฐบาลที่เรียกว่า PPP (Public Private Partnership) มานับศตวรรษ อีกกลุ่มที่มีความสำคัญคือ Makati Business Club (MBC) เป็นกลุ่มไม่แสวงหาผลกำไรและมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมธุรกิจปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางธุรกิจ รวมถึงเสนอทางออกรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

3) กลุ่มผลประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับต่างชาติ โดยกลุ่มนี้ต้องมีสมาชิกที่ประกอบด้วยชาวฟิลิปปินส์ เช่น หอการค้าอเมริกัน สหพันธ์หอการค้าจีน

4) กลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันตามสาขาอาชีพ เกิดขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์โดยส่วนรวมของอาชีพนั้น โดยไม่แสวงหาผลกำไร เช่น สมาคมแพทยศาสตร์แห่งฟิลิปปินส์ กลุ่มพัฒนาชนบทที่เกิดขึ้นสมัยประธานาธิบดีแมกไซไซ กลุ่มที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐอย่างกลุ่ม PMA เป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือชาวไร่ในการทำไร่ให้มีความยั่งยืน กลุ่มสหภาพแรงงานนับว่ามีความสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่คอยช่วยเหลือผลประโยชน์ของกลุ่มแรงงานต่าง ๆ กลุ่มศาสนจักรโรมันคาทอลิกที่ช่วยเหลือ

⁸⁹ สีดา สอนศรี, "บทบาทประชาสังคมฟิลิปปินส์," 2-9.

⁹⁰ กมลพร สอนศรี, "การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศฟิลิปปินส์", 580-582.

ชุมชน รวมทั้งยังมีกลุ่มที่เป็นองค์กรอาสาสมัครการสังเกตเลือกตั้งอย่างกลุ่ม Parish Pastoral Council for Responsibility Voting (PPCRV) ที่ช่วยจุดประเด็นให้เลือกคนดี ไม่ซื้อเสียง ขายเสียง และเป็นองค์กรหลักในการสังเกตการณ์เลือกตั้ง

5) กลุ่มผลประโยชน์ทางด้านความเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งมีทั้งกลุ่มฝ่ายซ้าย ขวา และเป็นกลาง กลุ่มเหล่านี้ขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ต้องการให้สนับสนุน

จุดแข็งของกลุ่มประชาสังคมดังกล่าวคือกลุ่มเหล่านี้สามารถรวมพลังช่วยเหลือสังคมในการร่วมกับรัฐกำหนดนโยบายของประเทศได้ เช่น กลุ่มแพทย์ กลุ่มศาสนา กลุ่มแรงงาน เป็นต้น แต่จุดอ่อนคือจะต้องฟังเสียงประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้การพัฒนาบางครั้งมีอุปสรรค ถ้าหากกลุ่มนั้นไม่หวังดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง⁹¹

การเติบโตของพลังประชาชนในฟิลิปปินส์นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในฟิลิปปินส์แต่อย่างใด โดยได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางตั้งแต่ปี 1973 ในความหมายการมีส่วนร่วมของมวลชน การให้อำนาจแก่ประชาชน การจัดกลุ่มชุมชน และการระดมคน⁹² ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่นับเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดจากพลังประชาชนนั้นคือกรณีการขับไล่มาร์กอส โดยเมื่อเกิดเหตุการณ์สังหารผู้นำฝ่ายค้านเบนิกโน อากีโน ในวันที่ 21 สิงหาคม 1983 ซึ่งลี้ภัยไปอยู่สหรัฐอเมริกาในช่วงที่มาร์กอสประกาศกฎอัยการศึก และต้องการกลับเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับมาร์กอสในปี 1986 จากสาเหตุการสังหารเบนิกโน อากีโน ก่อให้เกิดพลังประชาชน (People Power) ทั้งกลุ่มฝ่ายขวา ฝ่ายซ้าย ฝ่ายเป็นกลาง ฝ่ายธุรกิจ ศาสนจักร องค์กรพัฒนา เอกชน และทหาร รวมตัวกันเพื่อประท้วงรัฐบาลมาร์กอสเพื่อกดดันให้ออกนอกประเทศ พร้อมด้วยพรรคพวกบริวาร เนื่องจากพลังประชาชนเหล่านี้กลัวความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มของมาร์กอส เป็นที่น่าสังเกตว่าการโค่นล้มระบบเผด็จการของมาร์กอสเป็นการดำเนินของภาคประชาชนที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรง เนื่องจากประชาชนมีสำนึกเดียวกันที่ต้องการขจัดอำนาจของมาร์กอส ที่สร้างเครือข่ายคอร์รัปชันในประเทศอย่างมากมาย⁹³ เหตุการณ์พลังประชาชนครั้งที่ 2 เกิดขึ้นอีกครั้งในสมัยประธานาธิบดีเอสตราดา ซึ่งเกิดจากกลุ่มคนจน ชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงเดินขบวนขับไล่กดดันให้เขาลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนในการช้อนเงินที่เขาได้รับจากห่วยเถื่อน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตในฟิลิปปินส์

⁹¹ เฟิงอ่าง., หน้า 583.

⁹² สีดา สอนศรี, "บทบาทประชาสังคมฟิลิปปินส์," 4.

⁹³ กมลพร สอนศรี, "การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศฟิลิปปินส์", 552.

ว่า ถ้าหากสถาบันทางการเมืองไม่มีประสิทธิภาพ พลังประชาชนจะเป็นผู้ดำเนินการตามสิทธิและเสรีภาพ แต่ต้องประกอบกันด้วยกลุ่มคนจากหลายภาคส่วน⁹⁴

จุดแข็งของการเมืองฟิลิปปินส์ คือ บทบาทของประชาสังคมฟิลิปปินส์เข้มแข็ง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในการกำหนดนโยบายมากกว่าประชาสังคมที่ปรากฏในประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ส่วนหนึ่งมาจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้กลุ่มพลังทางสังคมขนาดต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นองค์กรต่าง ๆ และมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับรัฐบาล ท้องถิ่น และชุมชน ตลอดจนช่วยรัฐกำหนดนโยบายต่างประเทศได้ โดยทำการเสนอความคิดเห็นผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทางเว็บไซต์หรือกระบวนการประชาพิจารณ์ เพื่อนำเสนอไปยังรัฐบาล ส่วนจุดอ่อนทางการเมืองของฟิลิปปินส์ แม้ว่าฟิลิปปินส์ถือเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียและมีกฎหมายพื้นฐานที่ดี แต่สิ่งเหล่านี้ถูกบั่นทอนทำลายโดยระบบการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะและนโยบายที่มีความกำกวม อันเกิดจากการที่กฎหมายให้อำนาจดุลพินิจ (Discretion) แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปสู่แรงจูงใจในการทุจริตตามมา แม้มีความพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แต่มาได้กลายเป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกและมีปัจจัยทางสังคมเข้ามาเกี่ยวพันอีกด้วย รวมทั้งมีปัญหาเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารออกสู่สาธารณะ⁹⁵

ความคิดเห็นสาธารณะของประชาชนในฟิลิปปินส์มีหลากหลายประเด็น แต่โดยทั่วไปแล้วประชาชนฟิลิปปินส์จะไม่ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายต่างประเทศ ยกเว้นจะเป็นเรื่องที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งจะมีลักษณะการเรียกร้องของเฉพาะกลุ่ม⁹⁶ เช่น ในสมัยอาร์โรโยมีการทำข้อตกลงระหว่างฟิลิปปินส์ จีน และเวียดนาม เพื่อสำรวจน้ำมันในโครงการ Joint Maritime Seismic Undertaking (JMSU) และโครงการให้บริษัท ZTE ของจีนลงทุนด้านโทรคมนาคมในฟิลิปปินส์ จากทั้งสองโครงการกลุ่มผู้ที่เข้ามาถ่วงดุลการตัดสินใจของอาร์โรโยเป็นกลุ่มทุนที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากโครงการดังกล่าว และกลุ่มของภาครัฐที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินโครงการ ขณะที่กรณีก่อตั้งศาลสันจักรโรมันคาทอลิกประณามอาเกีโนที่ไม่สามารถเจรจากับรัฐบาลจีน เพื่อยับยั้งการตัดสินใจไม่ให้จีนลงโทษประหารชีวิตผู้ต้องหาคดีลักลอบขนยาเสพติดชาวฟิลิปปินส์จำนวนสามคน ซึ่งภาคประชาชนตั้งข้อสงสัยว่าทั้งสามคนอาจโดนหลอกให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ายาเสพติด เรื่องนี้ได้

⁹⁴ เฟ็งอ้าง., 555.

⁹⁵ เฟ็งอ้าง., 627-630.

⁹⁶ Evan S. Medeiros, *Pacific Currents: The responses of U.S. Allies and Security Partners in East Asia to China's Rise*, RAND Corporation, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG736.sum.pdf, (accessed on April 3, 2020).

ทำให้กลุ่มภาคประชาสังคมอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มแรงงานในต่างประเทศ กลุ่มฝ่ายซ้ายทางการเมือง และองค์กรปกป้องสิทธิมนุษยชนสนใจประเด็นดังกล่าวและเรียกร้องให้รัฐบาลพิทักษ์คามยุติธรรมแก่ชาวฟิลิปปินส์ ในกรณีของอาร์โรโย แม้ทั้งสองโครงการจะเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเฉพาะกลุ่ม แต่ทำให้ประชาชนเกิดความกังวลว่ารัฐบาลอาจร่วมมือกับรัฐบาลจีนและทำให้ความไม่ไว้วางใจจีนในหมู่ชาวฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นในเวลาต่อมา ส่วนอีกกรณีในสมัยอากิโน แม้ว่าเขาพยายามแสดงการปกป้องและเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับชาวฟิลิปปินส์ แต่จากผลสำรวจความไม่พอใจจีนจากเหตุการณ์เผชิญหน้ากันระหว่างเรือจีนและเรือประมงฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้หลายครั้งนั้นสร้างความไม่พอใจต่อชาวฟิลิปปินส์มากกว่าเรื่องชาวฟิลิปปินส์ถูกประหาร โดยผลสำรวจหลังเกิดเหตุเผชิญหน้าในทะเลจีนใต้เมื่อกรกฎาคม 2011 ชาวฟิลิปปินส์ร้อยละ 70 ต้องการให้คว่ำบาตรการซื้อสินค้าจีน⁹⁷

นอกจากการแสดงพลังของประชาชนผ่านการรวมตัวเรียกร้องแล้ว มติมหาชน (public opinion) เป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนความต้องการของประชาชนอย่างหนึ่ง โดยมติมหาชนหมายถึงผลรวมของความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มหนึ่ง ๆ ต่อเรื่องภายในสังคม โดยอาจมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงภายในสังคมหรือไม่ก็ได้ การจะทราบว่ามติมหาชนของสังคมหนึ่งเป็นอย่างไรวิธีการที่ง่ายที่สุดคือการถามความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมนั้น อย่างไรก็ตาม การถามความคิดเห็นของประชาชนระดับประเทศ ซึ่งมีขนาดใหญ่ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องคำถามและจำนวน ดังนั้นการวัดมติมหาชนจึงไม่ใช่เพื่อนำมาเป็นเครื่องกำหนดแนวทางกำหนดนโยบายของรัฐ แต่เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางนโยบายรัฐ⁹⁸ สถาบันการสำรวจมติมหาชนของฟิลิปปินส์ที่เป็นที่ยอมรับคือ Social Weather Station (SWS) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1985 เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่มีจุดมุ่งหมายสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในทางสังคมศาสตร์ การศึกษา และปัญหาสังคมของฟิลิปปินส์⁹⁹

⁹⁷ Aileen Baviera, "The Influence of Domestic Politics on Philippine Foreign Policy: The case of Philippines-China relations since 2004 ", 26-31.

⁹⁸ สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี, "ประชาธิปไตยกับการวัดมติมหาชน: คู่มือการหยั่งเสียงประชาชน" (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2518): 84-97.

⁹⁹ Mahar Mangahas, "The Challenge of Election Surveys: The SWS Experience in the Philippines" (paper presented to the Second International Conference on Public Opinion Polls, Public Opinion Polls in a Changing Society, in Cairo, Egypt, 2009), <https://www.sws.org.ph/downloads/publications/Mangahas-Challenge%20of%20election%20surveys%20in%20RCP-Cairo%20REVISED.pdf>(accessed on April 4, 2020): 2-3.

จากผลสำรวจของ SWS ซึ่งเป็นความเห็นประชาชนฟิลิปปินส์ต่อจีนที่สะท้อนถึงความรู้สึก ความไม่ไว้วางใจในอดีตรวมถึง โดยจะเห็นว่าความไว้วางใจอยู่ในระดับลดลง เมื่อเกิดเหตุการณ์ ความตึงเครียดระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในประเด็นทะเลจีนใต้

ตารางผลการสำรวจประชาชนฟิลิปปินส์ต่อความไว้วางใจของ SWS

วันที่ทำการสำรวจ	สถานการณ์ที่เกิดขึ้นช่วงการสำรวจ	ระดับความไว้วางใจ
มิ.ย. 1995	4 เดือนหลังเกิดเหตุการณ์ฟิลิปปินส์ตรวจพบสิ่งปลูกสร้างของจีน ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะฟิลิปปินส์บริเวณแนวหินมิสซีฟ (Mischief Reef)	- 36 (ระดับแย่)
มิ.ย. 1999	เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนบริเวณแนวโขดหิน สกาโบโรห์ (Scarborough Shoal)	- 32 (ระดับแย่)
มิ.ย. 2010	ไม่มีเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในทะเลจีนใต้	+ 17
ก.ย. 2010	ไม่มีเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในทะเลจีนใต้	+ 15
มี.ค. 2012	ก่อนเกิดเหตุการณ์ความตึงเครียดบริเวณแนวโขดหิน สกาโบโรห์เมื่อ 8 เม.ย. 2012	+ 10 (ปานกลาง)
24-27 พ.ค. 2012	หลังเกิดเหตุการณ์ความตึงเครียดบริเวณแนวโขดหิน สกาโบโรห์ แต่ทั้งสองฝ่ายยังคงสงบเรือไปในบริเวณดังกล่าว	- 36 (ระดับแย่)

ขณะเดียวกันจากการศึกษาความคิดเห็นมหาชนและสื่อมวลชนของ Sasha M. Gallardo และ Aileen S.P. Baviera ต่อกฎหมายเหตุการณ์เรือสำรวจน้ำมันฟิลิปปินส์ตรวจพบเรือจีนบริเวณ Reed Bank ในปี 2011 และเหตุการณ์ความตึงเครียดบริเวณแนวโขดหินสกาโบโรห์ในปี 2012 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกไม่ไว้วางใจจีน แต่ในส่วนของความเห็นการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาที่มีทั้งในทางบวกและ ทางลบ รวมทั้งยังมีความคิดเห็นว่ารัฐบาลเบนิกโน อากีโน อ่อนแอและขาดยุทธศาสตร์การแสดงจุดยืน ในปัญหาทะเลจีนใต้ต่อจีน¹⁰⁰

ทั้งนี้ จากผลการประเมินของสถาบัน Economist Intelligence Unit (EIU) ระบุว่า ดัชนี ประชาธิปไตยประจำปี 2019 ฟิลิปปินส์จัดอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 167 ประเทศ ซึ่งฟิลิปปินส์มีคะแนน ในเรื่องกระบวนการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าอินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง

¹⁰⁰ Sascha M. Gallardo and Aileen S.P. Baviera, "Filipino Media and Public Opinion on the Philippines-China Disputes in the South China Sea: A Preliminary Analysis," 11-15.

อย่างไรก็ตาม จากปัจจัยที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการประชาธิปไตย ประวัติศาสตร์ของการคอร์รัปชัน และพยายามทำรัฐประหาร ส่งผลให้สถาบันการเมืองนั้นมีความอ่อนแอ¹⁰¹

2.6 ประวัติความเป็นมาและบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์

สื่อมวลชนฟิลิปปินส์เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในยุคภายใต้ระบอบอาณานิคมของสเปนและสหรัฐอเมริกา โดยมีบทบาทการสร้างกระแสชาตินิยม เรียกร้องเสรีภาพ และเอกราช ทำให้ปลุกฝังอุดมการณ์สิทธิเสรีภาพมาสู่สื่อมวลชนในยุคต่อ ๆ มาอย่างได้ผล ในสมัยประกาศกฏอัยการศึกของมาร์กอส สื่อมวลชนส่วนหนึ่งยังคงยึดมั่นในการต่อสู้กับความไม่ชอบธรรมของสังคมนิยม มีการปรากฏของสื่อขนาดเล็กและสื่อใต้ดินที่รัฐบาลขนานนามว่า Mosquito Press รวมทั้งมีการใช้ภาษาล้อเลียน เสียดสี หรือการตุนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองและผู้นำเป็นไปอย่างมีพลัง สร้างกระแสคัดค้านระบบเผด็จการมาร์กอส ต่อมาในสมัยประธานาธิบดีเอสตราด้าเป็นอีกวาระหนึ่งที่สื่อมวลชนนำเสนอรายงานข่าวเจาะลึกและสืบสวนสอบสวนการคอร์รัปชันของรัฐบาล ประชาชนสามารถมองเห็นได้โดยไม่ยากว่าตนกำลังตกอยู่ระบบการเมืองที่ฉ้อฉลและภาวะไร้อิสระเสรี การสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เครือข่ายประชาสังคม และสื่อกระแสหลักได้ทำหน้าที่เชื่อมประสานความคิดและพลังทั้งหมดไปสู่การเกิดพลังประชาชนครั้งที่ 2 (People Power II) จากกลุ่มคนจน ชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงกดดันให้เขาลาออกจากตำแหน่ง¹⁰²

นอกจากบทบาทการนำเสนอข่าวในประเทศจนเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว สื่อมวลชนฟิลิปปินส์ยังมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวต่างประเทศที่อาจนำไปสู่การจุดกระแสเรียกร้องของกลุ่มการเมืองในประเทศกลุ่มอื่นต่อรัฐบาลอีกด้วย เช่นกรณีการเผยแพร่บทความของนาย Ricky Carandang นักข่าวชาวฟิลิปปินส์ของสำนักข่าว ABS-CBN News และนาย Barry Wain นักข่าวของนิตยสาร Far Eastern Economic Review เมื่อปี 2008 นำเสนอเรื่องนักการเมืองฟิลิปปินส์ได้ผลประโยชน์ทางธุรกิจจากจีน หลังสามารถทำให้ฟิลิปปินส์ จีน และเวียดนาม มีข้อตกลง Joint Maritime Seismic Undertaking (JMSU) ในปี 2005 ซึ่งตกลงที่จะให้บริษัทน้ำมันแห่งชาติของแต่ละประเทศดำเนินการสำรวจน้ำมันร่วมกันในเขตพิพาททะเลจีนใต้ แต่เป็นที่สังเกตว่าพื้นที่ตามข้อตกลงอยู่ในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ บทความดังกล่าวทำให้วุฒิสมาชิกฟิลิปปินส์ยื่นเรื่องสอบสวนประธานาธิบดีอาร์โรโยในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงนี้หมดอายุลงเมื่อปี 2008 และเมื่อเบนิกโน

¹⁰¹ "Outlook for 2020-24: Democracy Index: Philippines," (2020).

<https://go.gale.com/ps/i.do?p=AONE&u=chula&id=GALE|A615782165&v=2.1&it=r&sid=AONE&asid=0146f76c>, (accessed on April 5, 2020).

¹⁰² อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, "สื่อและสิทธิการสื่อสารของประชาชนฟิลิปปินส์" (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2550).

อาเกีโน ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี เขามีแนวคิดที่แตกต่างจากอาร์โรโยที่ไม่เห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวมีความจำเป็นที่ต้องต่ออายุ¹⁰³

ในสมัยดูเตอร์เตปรากฏเหตุการณ์ภาครัฐข่มขู่สื่อมวลชน โดยจากการจัดอันดับเสรีภาพสื่อขององค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดนในปี 2018 ฟิลิปปินส์จัดอยู่ในอันดับที่ 134¹⁰⁴ รวมทั้งมีเหตุการณ์ที่ดูเหมือนพยายามกำจัดสื่อที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เช่น กรณีนางมาเรีย เรสซา (Maria Ressa) บรรณาธิการบริหารของสื่อออนไลน์ Rappler ซึ่งเป็นสื่อที่วิพากษ์การบริหารงานของรัฐบาลดูเตอร์เต ได้ถูกทางการฟิลิปปินส์จับกุมในข้อหาหมิ่นประมาทจากเนื้อหาในบทความที่เผยแพร่เมื่อปี 2012 และรัฐบาลยังพยายามเพิกถอนใบอนุญาตของ Rappler เนื่องจากละเมิดกฎหมายห้ามชาวต่างชาติเป็นเจ้าของสื่อ โดยอ้างว่ามีนายทุนในสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน ซึ่งหลายฝ่ายเห็นตรงกันว่าเหตุการณ์จับกุมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของรัฐที่ต้องการข่มขู่ เพื่อปิดปากสื่อมวลชนและละเมิดเสรีภาพสื่อ¹⁰⁵ นอกจากนี้ สถานีโทรทัศน์ ABS-CBN News ที่เป็นคู่ปรับของดูเตอร์เตมาตั้งแต่ช่วงการหาเสียงเลือกตั้งในปี 2016 ก็ถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายการเป็นเจ้าของสื่อและเกี่ยวข้องกับ การดำเนินการอย่างผิดกฎหมายร้ายแรง และมีการยื่นขอให้ศาลสูงสุดยกเลิกสัญญาสัมปทาน¹⁰⁶ สรุปได้ว่าสื่อมวลชนฟิลิปปินส์มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและถ่วงดุลการดำเนินนโยบายต่อเงินของดูเตอร์เต โดยผ่านการรายงานข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านบทวิเคราะห์ และการเผยแพร่ บทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการ ซึ่งทำให้กลุ่มสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ เช่น ประชาสังคม ประชาชน และนักการเมือง ได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารและมุมมองที่ฟิลิปปินส์จะได้ประโยชน์และเสียผลประโยชน์จากสิ่งที่ดูเตอร์เตดำเนินการต่าง ๆ โดยสิ่งที่สร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลนั้นไม่ได้เกิดจากบทบาทของสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังประกอบด้วย การขับเคลื่อนของกลุ่มพลังทางการเมืองอื่น ๆ ซึ่งปรากฏให้เห็นกรณีที่ดูเตอร์เตเปลี่ยนท่าทีไม่พอใจต่อพฤติกรรมแข็งกร้าวของ

¹⁰³ Aileen Baviera, "The Influence of Domestic Politics on Philippine Foreign Policy: The case of Philippines-China relations since 2004 ", 13-14.

¹⁰⁴ "PH falls in press freedom index," *CNN Philippines* April 18, 2019, <https://cnnphilippines.com/news/2019/4/18/2019-world-press-freedom-index-philippines-134th-reporters-without-border.html> (accessed on April 5, 2020).

¹⁰⁵ Cliff Venzon, "Philippine authorities arrest Duterte critic Maria Ressa," *Nikkei Asian Review*, February 13, 2019 https://asia.nikkei.com/Politics/Philippine-authorities-arrest-Duterte-critic-Maria-Ressa?fbclid=IwAR2kiKrHRZa-ROmlc165p_M-mAG8enB1noiK1BEeyJpBBH1RFg3GUPyWqwc (accessed on April 5, 2020).

¹⁰⁶ Melissa Luz Lopez and Glee Jalea, "TIMELINE: ABS-CBN franchise," *CNN Philippines*, February 13, 2020, <https://www.cnnphilippines.com/news/2020/2/13/ABS-CBN-franchise-timeline.html> (accessed on April 5, 2020).

จีนในทะเลจีนใต้¹⁰⁷ หลังจากสื่อรายงานและการเผยแพร่ความเห็นของนักวิชาการต่อพฤติกรรมของจีน¹⁰⁸

จากที่กล่าวถึงที่มาและบทบาทของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ ทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กองทัพ รัฐบาล หน่วยงานราชการ ประชาชน และสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่าแต่ละสถาบันมีพัฒนาการในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านนโยบายและตรวจสอบรัฐบาลฟิลิปปินส์มากขึ้นอย่างเป็นลำดับ ทั้งในเรื่องความมั่นคงภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ประเด็นการเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายต่างประเทศอาจยังไม่เด่นชัดในช่วงแรก เนื่องจากรัฐบาลฟิลิปปินส์มุ่งเป้าไปที่ภัยคุกคามภายในประเทศ และประชาชนก็เผชิญกับการทุจริตคอร์ปชันของผู้นำ อย่างไรก็ตาม นับว่ากลุ่มสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายทั้งในประเทศและต่างประเทศระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงเผชิญกับการกีดกันของรัฐบาลที่ไม่ต้องการให้สถาบันการเมืองภายในเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐบาล

¹⁰⁷ "Philippines' Duterte slams China over island-building," *The Jakarta Post*, August 15, 2018, <https://www.thejakartapost.com/news/2018/08/15/philippines-duterte-slams-china-over-island-building.html> (accessed on April 6, 2020).

¹⁰⁸ Audrey Morallo, "China's navy, coast guard 'harassed' Filipino troops on resupply mission on Ayungin — Alejano," *Philippine Star*, May 30, 2018, <https://www.philstar.com/headlines/2018/05/30/1820063/chinas-navy-coast-guard-harassed-filipino-troops-resupply-mission-ayungin-alejano> (accessed on April 6, 2020); Patricia Lourdes Viray, "Carpio: Philippines can file another case against China's harassment of fishermen," June 8, 2018, <https://www.philstar.com/headlines/2018/06/08/1822777/carpio-philippines-can-file-another-case-against-chinas-harassment-fishermen> (accessed on April 6, 2020).

บทที่ 3

บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์กรณีนโยบายของดูเตอร์เตต่อประเทศจีน

3.1 บทนำ

ในการศึกษาบทบาทของกลุ่มและสถาบันการเมืองภายในฟิลิปปินส์ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อจีนในสมัยดูเตอร์เต เราจำเป็นต้องเข้าใจประเด็นพื้นฐานในความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในปัญหาทะเลจีนใต้เสียก่อน โดยในสมัยดูเตอร์เตความสัมพันธ์ของสองประเทศได้พัฒนาดีขึ้น เนื่องจากดูเตอร์เตคาดหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับจีนและพยายามไม่นำปัญหาทะเลจีนใต้มาสร้างความขัดแย้งกับจีน ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงท่าทีของสถาบันการเมืองในประเทศต่อจีน และส่งผลให้ดูเตอร์เตไม่สามารถดำเนินความสัมพันธ์กับจีนอย่างแน่นแฟ้นตามที่คาดหวังได้

บทที่สามนี้จะแบ่งการนำเสนอเป็นสามส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในปัญหาทะเลจีนใต้ในยุคของดูเตอร์เต โดยเริ่มจากตั้งแต่ดูเตอร์เตเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ว่ามียุทธศาสตร์อย่างไรต่อจีน ในส่วนที่สองจะกล่าวถึงบทบาทของสถาบันการเมืองในฟิลิปปินส์ที่มีต่อการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตต่อจีน โดยสถาบันการเมืองที่จะศึกษา ได้แก่ กองทัพฟิลิปปินส์ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน ซึ่งส่งผลให้ดูเตอร์เตมีการปรับนโยบายที่มีต่อจีน และส่วนที่สามจะสรุปนโยบายของดูเตอร์เตต่อจีนหลังจากที่มีกระแสวิจารณ์จากกลุ่มการเมืองภายใน เพื่อให้เห็นถึงการมีอิทธิพลของกลุ่มการเมืองภายในต่อการกำหนดนโยบายที่มีต่อจีน

3.2 ความสัมพันธ์ในประเด็นปัญหาทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน

ฟิลิปปินส์และจีนต่างเป็นผู้อ้างสิทธิในทะเลจีนใต้ โดยข้อพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างสองประเทศนั้นเริ่มมีความตึงเครียดขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์จีนเข้าครอบครองแนวปะการังมิสซีฟในปี 1995 ซึ่งตั้งอยู่นอกชายฝั่งเกาะปาลาวัน (Palawan) ของฟิลิปปินส์เพียง 100 ไมล์ ทางทะเลฟิลิปปินส์ตรวจพบสิ่งปลูกสร้างของจีนและขอให้จีนรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง แต่ทางการจีนยังคงเพิกเฉยและพยายามขยายแสนยานุภาพในทะเลจีนใต้เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ฟิลิปปินส์กลับมาเรียกร้องความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกาหลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพออกจากฟิลิปปินส์เมื่อปี 1991 ฟิลิปปินส์หันมาลงนามข้อตกลงว่าด้วยการเยือนกองกำลังระหว่างฟิลิปปินส์กับสหรัฐอเมริกา (Visiting Force Agreement – VFA) ในปี 1998 หลังจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนมีความผันผวน โดยมีทั้งความขัดแย้ง เช่น เหตุการณ์รุกล้ำพื้นที่

ทำการประมงของเรือจีนในน่านน้ำฟิลิปปินส์ และในส่วนของความร่วมมือ ฟิลิปปินส์ จีน และเวียดนามมีแผนสำรวจน้ำมันบริเวณทะเลจีนใต้ร่วมกันภายใต้ข้อตกลง Joint Marine Seismic Undertaking (JMSU) แต่ก็ยังเป็นอันยกเลิกไปเพราะเสียงคัดค้านจากประชาชนฟิลิปปินส์ทำให้ในสมัยเบนิกโน อากีโน ไม่ตัดสินใจต่อข้อตกลง ทั้งนี้ เหตุการณ์ข้อพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนเริ่มกลับมาตั้งเครียดอีกครั้งในปี 2011 เมื่อเรือจีนช่วยเรือสำรวจฟิลิปปินส์บริเวณแนวปะการัง Reed Bank ในทะเลจีนใต้ และในเดือนเมษายน ปี 2012 ฟิลิปปินส์พบเรือประมงจีนเข้ามาในแนวเขตหินสกาโบโรห์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ฟิลิปปินส์อ้างว่าเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ ฟิลิปปินส์จึงจับกุมชาวประมงจีนและยื่นหนังสือประท้วงแสดงความไม่พอใจต่อกรณีดังกล่าว จนทำให้ทั้งสองประเทศต่างส่งเรือไปบริเวณแนวเขตหินสกาโบโรห์และเกิดความตึงเครียดขึ้น¹⁰⁹ ทำให้รัฐบาลอากีโนจึงยื่นคำฟ้องต่อ PCA เมื่อปี 2013 โดยขอให้พิจารณาพฤติกรรมของจีนทั้งการละเมิดอำนาจอธิปไตยในน่านน้ำฟิลิปปินส์ การกระทำที่ข่มขู่เรือฟิลิปปินส์ และการอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์ตามแผนที่เส้นประเก้าเส้น (nine-dash line) ของจีน¹¹⁰ ต่อมา PCA มีคำตัดสินขึ้นในสมัยรัฐบาลดูเตอร์เตเมื่อ 12 กรกฎาคม 2016 ซึ่งนับว่าฟิลิปปินส์มีชัยชนะอย่างท่วมท้นเหนือคดีนี้ โดย PCA ประกาศว่าข้ออ้างของจีนในประเด็นประวัติศาสตร์ (Historic Rights) หรือสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) หรือเขตอำนาจอื่น ๆ (Jurisdiction) ในพื้นที่ทะเลจีนใต้ที่โอบล้อมด้วยเส้นประเก้าเส้นขัดต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS) ในกรณีเกี่ยวกับลักษณะของภูมิฐานฐานในทะเลจีนใต้ ศาลประกาศว่าแนวปะการังมิสซีฟ Second Thomas Shoal และ Reed Bank อยู่ภายในเขต EEZ และไหล่ทวีปของฟิลิปปินส์¹¹¹

ทั้งนี้ ปัจจุบันฟิลิปปินส์อ้างสิทธิครอบครองและมีทหารประจำบนหมู่เกาะและลักษณะภูมิฐานฐานอื่นอยู่ 8 แห่ง ได้แก่ Northeast Cay, Thitu Island (ฟิลิปปินส์เรียกว่าเกาะ Pagasa), West York Island, Lankiam Cay, Loaita Island, Nanshan Island, Flat Island และ Commodore Reef ส่วนจีนได้ครอบครองลักษณะภูมิฐานฐานในทะเลจีนใต้ 9 แห่ง ได้แก่ Subi Reef, Gaven Reef,

¹⁰⁹ Aileen Baviera, "The Philippines and the South China Sea Dispute: Security Interests and Perspectives," in *he South China Sea Dispute: Navigating Diplomatic and Strategic Tensions*, ed. an Storey and Cheng-Yi Lin (ISEAS–Yusof Ishak Institute, 2016) <https://www.cambridge.org/core/books/south-china-sea-dispute/philippines-and-the-south-china-sea-dispute-security-interests-and-perspectives/D7BA9921C1E78C0A52CB00C001CCC6AC> (accessed on April 8, 2020): 164-67.

¹¹⁰ "The South China Sea Arbitration (The Republic of Philippines V. The People's Republic of China) " news release, 2016, <https://pca-cpa.org/wpcontent/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf>, (accessed on April 8, 2020).

¹¹¹ จันตรี สิ้นศุภฤกษ์, "กรณีพิพาททะเลจีนใต้" (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2561): 156-159.

Johnson South Reef, Kennan Reef, Fiery Cross Reef, Cuarteron Reef, Loai Ta South West Reef, Ladd Reef และ Mischief Reef¹¹²

3.2.1 ยุทธศาสตร์ของคูเตอร์เตต้อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้

นับตั้งแต่คูเตอร์เตดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ได้แสดงจุดยืนว่าจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและการลงทุนจากจีน เพื่อให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตและเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือเรียกว่านโยบาย Build Build Build ของคูเตอร์เต รวมถึงเขาพยายามไม่นำปัญหาทะเลจีนใต้มาเป็นประเด็นสร้างความขัดแย้งกับจีนและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางทหารในทะเลจีนใต้ หากจีนไม่ดำเนินการใดๆ เพื่อแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติภายในอภิปโตของฟิลิปปินส์ เขาต้องการใช้แนวทางการเจรจาข้อตกลงที่มีร่วมกัน การแก้ไขปัญหาทะเลจีนใต้กับจีน¹¹³ อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีคูเตอร์เตและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของฟิลิปปินส์มักแสดงท่าทีไม่สอดคล้องกันในประเด็นทะเลจีนใต้ ยกตัวอย่างนายเพอเพคโต ยาเซ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์กล่าวในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในปี 2016 ว่าเขาคาดหวังให้ทุกประเทศในภูมิภาคปฏิบัติตามผลการตัดสินของ PCA ขณะที่คูเตอร์เตให้สัมภาษณ์กับสื่อในเวลาต่อมาว่าหากเป็นการหารือในประเด็นทะเลจีนใต้ เขาจะไม่หยิบยกคำตัดสินดังกล่าวขึ้นมาเจรจา¹¹⁴

ยุทธศาสตร์ของคูเตอร์เตต่อทะเลจีนใต้มีผลประโยชน์ที่จำเป็นต้องคำนึงสามประการ ได้แก่ ด้านการประมง ด้านพลังงาน และด้านความมั่นคงของชาติ

1) ยุทธศาสตร์ด้านการประมงของคูเตอร์เตเป็นในลักษณะใช้วิธีการประนีประนอมมากกว่าจะยึดคำตัดสินของ PCA หรือปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ จากเหตุการณ์การเยือนจีนของคูเตอร์เตและได้หารือกับประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ในปี 2016 ส่งผลให้ชาวประมงฟิลิปปินส์สามารถเข้าไปทำการประมงในเขตหินสกาโบโรห์ได้หลังจากที่ไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวได้ตั้งแต่ปี 2012

¹¹² Chris Rahman and Martin Tsamenyi, "A Strategic Perspective on Security and Naval Issues in the South China Sea," *Ocean Development & International Law* 41, no. 4 (2010),

<https://doi.org/https://doi.org/10.1080/00908320.2010.499277>, (accessed on April 8, 2020): 76-78.

¹¹³ Aileen Baviera, "Duterte's China policy shift: strategy or serendipity?," April 9, 2020, August 13, 2017,

<http://www.eastasiaforum.org/2017/08/13/dutertes-china-policy-shift-strategy-or-serendipity/> (accessed on April 8,

2020); Nehginpaio Kipgen, "The Philippines' South China Sea Flip-Flop," *The Diplomat*, March 02, 2017,

<https://thediplomat.com/2017/03/the-philippines-south-china-sea-flip-flop/> (accessed on April 8, 2020).

¹¹⁴ Hsiao-Chi Hsu, "The Political Implications of the South China Sea Ruling on Sino-Philippine Relation and Regional Stability," 22-23.

เพราะจีนใช้เรือยามฝั่งเข้าควบคุมพื้นที่ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าดูเตอร์เตไม่ได้อ้างอำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์เหนือแนวเขตหินสกาโบโรห์ตามที่ PCA ตัดสินขึ้นมาหารือกับประธานาธิบดีสี รวมถึงข้อตกลงการทำประมงดังกล่าวไม่ได้มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร และหลังมีข้อตกลงยังคงพบเรือตรวจการณ์จีนในพื้นที่และบริเวณแนวเขตหินอื่น ๆ ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงส่งผลให้อุตสาหกรรมประมงฟิลิปปินส์กลับมาดีขึ้นอีกครั้งในยุคของดูเตอร์เต และพบว่ารายงานเกี่ยวกับชาวประมงฟิลิปปินส์ถูกเรือจีนคุกคามน้อยลง แต่การที่จีนยังคงส่งเรือยามฝั่งลาดตระเวนในพื้นที่และข้อตกลงการทำประมงไม่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรอาจทำให้ฟิลิปปินส์ไม่สามารถทำประมงในพื้นที่ทะเลจีนใต้ได้ หากพันธมัยของดูเตอร์เต¹¹⁵

2) ยุทธศาสตร์ด้านพลังงานของดูเตอร์เตคือต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรด้านพลังงานในทะเลจีนใต้เพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ แต่ด้วยงบประมาณและเครื่องมือที่มีจำกัด ทำให้ดูเตอร์เตจึงพยายามแสวงหาโอกาสด้วยการให้เงินเข้าร่วมสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซบริเวณ Reed Bank ในทะเลจีนใต้ โดยดูเตอร์เตจะไม่นำคำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการที่ฟิลิปปินส์มีสิทธิการสำรวจแต่เพียงผู้เดียวขึ้นมาหารือกับจีน อย่างไรก็ตาม แม้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านพลังงานกับจีนจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ แต่ก็ทำให้ฟิลิปปินส์ต้องแบ่งผลประโยชน์ที่ควรเป็นของฟิลิปปินส์ทั้งหมดให้กับจีน เพื่อแลกกับการให้เงินเข้ามาเป็นผู้ลงทุนการขุดเจาะหาแหล่งน้ำมันในทะเลจีนใต้¹¹⁶

3) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในประเด็นทะเลจีนใต้ของดูเตอร์เตคือพยายามแสดงจุดยืนว่าฟิลิปปินส์ไม่ต้องการมีความขัดแย้งกับประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ ขณะที่ฝ่ายความมั่นคงยังคงปฏิบัติการลาดตระเวนรักษาผลประโยชน์ของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้และเตือนให้ดูเตอร์เตเห็นถึงการขยายแสนยานุภาพทางทหารของจีนในทะเลจีนใต้ แต่ดูเตอร์เตตระหนักดีว่ากองทัพฟิลิปปินส์ไม่มีศักยภาพมากพอที่จะห้ามปรามการกระทำของจีนดังกล่าว นอกจากนี้ เขายังแสดงความไม่ต้องการสร้างความขัดแย้งกับจีนในระดับพหุภาคีอย่างการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี 2017 ที่ฟิลิปปินส์เป็นเจ้าภาพ เขายังยับยั้งไม่ให้มีการกล่าวถึงพฤติกรรมการรุกล้ำทางทหารของจีนในทะเลจีนใต้ รวมถึงยังแสดงท่าทีที่ต้องการจะถอยห่างจากพันธมิตรอย่างสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาถ่วงดุล

¹¹⁵ Justin Shields, "New King, New Character: Duterte's China Strategy and Its Impact on Philippine Interests in the South China Sea," *May 22, 2017*, <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2972134>, (accessed on April 8, 2020): 19-20.

¹¹⁶ Ibid. 22-23.

อำนาจของจีนในภูมิภาค เนื่องจากไม่พอใจที่สหรัฐอเมริกาวิจารณ์นโยบายปราบปรามยาเสพติดของเขา และมองว่าการปรากฏทางทหารของสหรัฐอเมริกาจะทำให้สถานการณ์ในทะเลจีนใต้มีความตึงเครียด¹¹⁷

3.2.2 ยุทธศาสตร์ของจีนต่อฟิลิปปินส์ในปัญหาทะเลจีนใต้

ทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่สำคัญของจีนทั้งด้านเศรษฐกิจที่เป็นเส้นทางเดินทะเล ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรพลังงาน ส่วนด้านความมั่นคงนั้นทะเลจีนใต้เป็นเส้นทางที่สำคัญของกองเรือรบจากมหาสมุทรแปซิฟิกไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงของจีนเรื่องทะเลจีนใต้ คือ จีนต้องการครอบครองพื้นที่ทะเลจีนใต้ตามแผนที่เส้นประ 9 เส้น¹¹⁸ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทหารที่เกี่ยวข้องกับทะเลจีนใต้นั้น จีนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกำลังทางทหาร โดยการพัฒนาและเพิ่มความแข็งแกร่งของกองทัพเรือจีนในทะเลจีนใต้ เพื่อยับยั้งไม่ให้กองทัพต่างชาติโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเข้ามาในทะเลจีนใต้ นอกจากนี้ จีนยังใช้วิธีการดำเนินการทูตทั้งทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อมุ่งหวังเจรจากับประเทศคู่พิพาทอย่างสันติ แต่หลังจากปี 2009 จีนมีท่าทีทางทหารที่แข็งกร้าวยิ่งขึ้นและเน้นที่การเจรจาทวิภาคีกับประเทศคู่พิพาทในทะเลจีนใต้มากกว่าพหุภาคี เนื่องจากทำให้จีนมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าการเจรจาแบบพหุภาคี ขณะเดียวกันจีนดำเนินนโยบายมุ่งเน้นเป้าหมายสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศรอบบ้านอย่างฟิลิปปินส์ ด้วยวิธีการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจและลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ฟิลิปปินส์ยังขาดแคลนเข้ามากระชับความสัมพันธ์ รวมถึงยึดมั่นในหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศอื่น ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์อันดีของจีนทั้งหมดนั้นทำไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของจีนในทะเลจีนใต้¹¹⁹

3.2.3 สถานการณ์ในทะเลจีนใต้ช่วงยุคคูเตอร์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน

หลังจากคูเตอร์เตได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีฟิลิปปินส์เมื่อ 30 มิถุนายน 2016 PCA มีคำตัดสินเรื่องข้อพิพาททะเลจีนใต้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2016 ที่ส่งผลในทางบวกต่อฟิลิปปินส์¹²⁰ ต่อมานายเพอเฟคโต ยาเซ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์แถลงยินดีกับคำตัดสินและเรียกร้องให้ทุกฝ่ายอดทนอดกลั้น โดยคำตัดสินนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาทะเลจีนใต้ในทิศทางที่สันติภาพและสร้างเสถียรภาพในภูมิภาค ส่วนจีนแถลงผ่านสื่อว่าจีนไม่ยอมรับคำตัดสิน และไม่ต้องการเกี่ยวข้องแต่อย่างใดกับศาล PCA ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายแห่งนี้ รวมทั้งจะไม่ยอมรับ

¹¹⁷ Ibid. 24-26.

¹¹⁸ Marc Lanteigne, "Chinese Foreign Policy: An Introduction", ed. 2 (New York: Routledge, 2013).

¹¹⁹ กมล มหาภิรมย์, "นโยบายด้านความมั่นคงของจีนในทะเลจีนใต้," จุลสารความมั่นคงศึกษา 143-144 (2557) 11-19.

¹²⁰ จันตรี สิ้นศุภฤกษ์, "กรณีพิพาททะเลจีนใต้," 34-40.

เอกสารใด ๆ ที่ศาล PCA แผลงออกมา¹²¹ จากนั้นกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์ยังย้ำในระหว่างการเข้าร่วมประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting – ASEM) เมื่อ 14 กรกฎาคม 2016 ว่ารัฐบาลฟิลิปปินส์จะเดินหน้าหรือเพื่อแก้ไขข้อพิพาททะเลจีนใต้บนพื้นฐานของหลักการรักษาสันติภาพและเคารพกติกา รวมถึงชี้ให้ทุกฝ่ายเห็นความจำเป็นที่จะต้องเคารพคำตัดสินของ PCA¹²² ส่วนดูเตอร์เตออกมากล่าวในการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติเมื่อ 27 กรกฎาคม 2016 ว่าเขาขอบคุณอาากิโนที่ทำให้ฟิลิปปินส์มีไฟโบสำคัญในมือหลังจากที่คำตัดสิน PCA มีทิศทางบวกต่อฟิลิปปินส์ โดยในการประชุมเขาได้เชิญอดีตรัฐมนตรีฟิลิปปินส์เข้าร่วมประชุม ได้แก่ นายรามอส นายเอสตราดา นางอาร์โรโย และนายอาากิโน เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายในทะเลจีนใต้¹²³ หลังจากนั้นดูเตอร์เตได้เปิดเผยอีกครั้งหลังพบหารือกับนาย Zhao Jianhua เอกอัครราชทูตจีนประจำฟิลิปปินส์ เมื่อ 26 สิงหาคม 2016 ว่า ในการพบปะครั้งนี้ เขาไม่หวั่นผลคำตัดสินขึ้นมาหารือกับจีน เพราะไม่ต้องการมีปัญหากับจีนและยังไม่ถึงเวลาที่จะกล่าวเรื่องนี้ แต่เมื่อใดที่จีนไม่ต้องการเจรจาแล้ว เขาก็พร้อมนำทหารเข้าร่วมต่อสู้ โดยระหว่างนี้เขาจะเตรียมความพร้อมด้วยการพัฒนากองทัพฟิลิปปินส์ให้มีความทันสมัยมากขึ้น¹²⁴ หลังจากนั้นเขายังประกาศว่าจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ และมีท่าทีที่ต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับจีน โดยไม่ต้องการอยู่ภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจประเทศใดประเทศหนึ่ง¹²⁵ จะเห็นได้ว่าหลังมีคำตัดสินฟิลิปปินส์ไม่ได้มีท่าทีแสดงตัวเป็นผู้ชนะจากข้อพิพาททะเลจีนใต้ และพยายามสงวนท่าทีไม่กดดันจีน เช่น ไม่ระบุถึงจีนโดยตรง แม้เรื่องที่ยื่นให้ PCA ตัดสินจะเกี่ยวข้องกับจีน

ในสมัยดูเตอร์เต ฟิลิปปินส์กับจีนมีความร่วมมือที่สำคัญ ซึ่งมุ่งหวังจะช่วยลดความขัดแย้งในประเด็นทะเลจีนใต้ระหว่างกัน โดยช่วงแรกดูเตอร์เตส่งอดีตรัฐมนตรีฟิลิปปินส์ รามอส เป็นผู้แทน

¹²¹ Tom Phillips, "Beijing rejects tribunal's ruling in South China Sea case," *The Guardian*, July 12, 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/12/philippines-wins-south-china-sea-case-against-china> (accessed on April 10, 2020).

¹²² "Philippines urges China to 'respect' sea ruling," *Inquirer*, July 14, 2016, <https://globalnation.inquirer.net/141129/ph-urges-china-to-respect-sea-ruling> (accessed on April 10, 2020).

¹²³ Pia Ranada, "Duterte thanks Aquino for 'ace card' Hague ruling," *Rappler*, July 28, 2016, <https://www.rappler.com/nation/141241-duterte-thanks-aquino-hague-ruling-west-philippine-sea-china> (accessed on April 10, 2020).

¹²⁴ Christina Mendez, "Duterte to China ambassador: Talks should be based on Hague ruling," *Philippine Star*, August 26, 2016, <https://www.philstar.com/headlines/2016/08/26/1617654/duterte-china-ambassador-talks-should-be-based-hague-ruling> (accessed on April 11, 2020).

¹²⁵ Aries A. Arugay, "The Philippines in 2016: The Electoral Earthquake and its Aftershocks," 289-290.

พิเศษของดูเตอร์เตเยือนฮ่องกงเมื่อสิงหาคม ปี 2016 เพื่อหาช่องทางฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน¹²⁶ ต่อมา ดูเตอร์เตเยือนจีนและเข้าพบกับประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ครั้งแรกเมื่อตุลาคม 2016 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกระชับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องจะแก้ไขข้อพิพาททะเลจีนใต้ด้วยการเจรจาและปรึกษาหารือกัน รวมถึงตกลงที่จะมีความร่วมมือระหว่างหน่วยยามชายฝั่ง ดูเตอร์เตยังสามารถเจรจาให้เรือประมงของฟิลิปปินส์สามารถแล่นเข้าไปทำการประมงในบริเวณแนวปะการังสกาโบโรห์ได้อีกครั้ง¹²⁷ ขณะเดียวกันฟิลิปปินส์และจีนสามารถจัดตั้งเวทีการเจรจาทวิภาคีในกรณีทะเลจีนใต้ (Philippines-China Bilateral Consultation Mechanism on the South China Sea-BCM)¹²⁸ และฝึกทางทหารร่วมกันเมื่อพฤษภาคม 2017 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในรอบ 7 ปี ที่เรือรบจีนเทียบท่าที่ฟิลิปปินส์¹²⁹ สิ่งที่น่าจะเป็นหมุดหมายความร่วมมือที่สำคัญระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในสมัยดูเตอร์เตคือ การลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือการสำรวจน้ำมันและก๊าซเมื่อพฤศจิกายน 2018 ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะทำงานทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมกันพิจารณาวิธีการสำรวจและพื้นที่การสำรวจในทะเลจีนใต้ แต่ยังไม่ได้ข้อยุติถึงพื้นที่สำรวจและการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างสองประเทศ¹³⁰ ในส่วนประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อฟิลิปปินส์ด้านอื่น ๆ จากการดำเนินนโยบายเอนเอียงเข้าหาจีน เช่น จีนกลายเป็นแหล่งส่งออกสินค้าเกษตรของฟิลิปปินส์ที่สำคัญในสมัยดูเตอร์เต โดยเฉพาะกล้วยและมะพร้าว ซึ่งในปี 2018 ฟิลิปปินส์ส่งออกกล้วยไปจีนเป็นอันดับ 1 แทนญี่ปุ่นที่เป็นตลาดส่งออกรายใหญ่ที่สุดของฟิลิปปินส์มาเป็นระยะเวลา 27 ปี โดยจีนซื้อกล้วยฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นร้อยละ 56 จากปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²⁶ Pia Ranada, "FVR flies to HK for 'icebreaker' talks with China contacts," *Rappler*, August 8, 2016, <https://www.rappler.com/nation/142326-ramos-hong-kong-icebreaker-china> (accessed on April 11, 2020).

¹²⁷ Pia Ranada, "What Duterte accomplished in China," *Rappler*, October 23, 2016, <https://www.rappler.com/nation/150049-duterte-accomplishments-china-visit> (accessed on April 11, 2020).

¹²⁸ "The First Meeting of the Philippines-China Bilateral Consultation Mechanism on the South China Sea," news release, May 21, 2017, 2017, <https://dfa.gov.ph/newsroom/dfa-releasesupdate/12694-joint-press-release-for-the-first-meeting-of-the-philippines-china-bilateral-consultation-mechanism-on-the-south-china-sea>, (accessed on April 11, 2020).

¹²⁹ Felipe Villamor, "Philippines to Hold Military Exercises With China: Duterte," *Benar News*, 01 May, 2017, <https://www.benarnews.org/english/news/philippine/ship-visit-05012017152704.html?searchterm=utf8:ustring=+malaysia+election> (accessed on April 11, 2020).

¹³⁰ Pia Ranada, "DOCUMENT: Oil, gas development deal between Philippines, China," *Rappler*, November 26, 2018, <https://www.rappler.com/nation/217559-memorandum-understanding-philippines-china-oil-gas-development-deal> (accessed on April 11, 2020); Ruth Abbey Gita-Carlos, "PH's 60% share in joint exploration with China may go up," *Philippines News Agency*, October 25, 2019, <https://www.pna.gov.ph/articles/1084277> (accessed on April 11, 2020).

2017¹³¹ รวมถึงเงินเข้ามาลงทุนในฟิลิปปินส์เพิ่มมากขึ้นในสมัยคุณเตอร์เตเมื่อเปรียบเทียบกับประธานาธิบดีฟิลิปปินส์คนอื่น ๆ¹³²

แม้ฟิลิปปินส์กับจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในสมัยคุณเตอร์เต แต่ยังคงปรากฏรายงานความขัดแย้งระหว่างสองประเทศในทะเลจีนใต้และมีรายงานการพัฒนาเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ โดยฟิลิปปินส์ริเริ่มสร้างทางลาดขึ้นลงสำหรับเครื่องบินบนเกาะ Thitu ในหมู่เกาะสแปรตลีในปี 2017 และมีแผนพัฒนาก่อสร้างโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวฟิลิปปินส์และฐานทัพอีกด้วย¹³³ ขณะที่จีนยังคงพัฒนาเกาะเทียมและเพิ่มการประจำการอาวุธ เช่น การประจำการปล่อยนำวิถีต่อต้านเรือผิวน้ำ (anti-ship cruise missile) และระบบขีปนาวุธพื้นสู่อากาศ (surface-to-air missile) รวมถึงฝึกซ้อมทางอากาศและทดสอบการขึ้น-ลงของเครื่องบินทิ้งระเบิดรุ่น H-6K บนเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ ซึ่งสถาบันวิจัย Asia Maritime Transparency Initiative ของสหรัฐอเมริกาคาดว่าศักยภาพของระเบิดอาจครอบคลุมพื้นที่ทะเลจีนใต้ทั้งหมด¹³⁴ ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์กับจีนได้ระบุถึง red lines ของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันกรณีทะเลจีนใต้ โดยฟิลิปปินส์จะไม่ยินยอมอย่างเด็ดขาด และพร้อมที่จะดำเนินมาตรการตอบโต้อย่างรุนแรง ซึ่งรวมถึงการเผชิญหน้าทางทหาร หาก 1) จีนดำเนินการถมทะเลเพื่อสร้างเกาะเทียม หรือก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างบนแนวโขดหินสการ์โบโรห์ 2) จีนพยายามเคลื่อนย้ายซากเรือ Sierra Madre ที่ทอดสมออยู่บริเวณสันดอน Second Thomas (ฟิลิปปินส์เรียกว่า Ayungin) ซึ่งฟิลิปปินส์ใช้เป็นท่าประจำการของกองเรือฟิลิปปินส์ และ 3) ฟิลิปปินส์จะไม่ยินยอมให้บุคคลใดเข้ามาแสวงประโยชน์ในแหล่งพลังงานบริเวณทะเลจีนใต้ที่อยู่ในเขตอธิปไตยของฟิลิปปินส์ ขณะที่จีนได้กำหนด red lines สำหรับฟิลิปปินส์เช่นเดียวกัน โดยระบุถึง 1) การยึดมั่นและปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ เฉพาะอย่างยิ่งในส่วนข้อ 5 ที่ให้คงลักษณะทางภูมิศาสตร์ (features) ในทะเลจีนใต้ ซึ่งสิ่งมีชีวิตไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

¹³¹ "Philippines becomes China's largest banana supplier," *Fresh Plaza*, November 21, 2019, <https://www.freshplaza.com/article/9165843/philippines-becomes-china-s-largest-banana-supplier/> (accessed on April 11, 2020).

¹³² "China's foreign direct investment inflows rapidly increasing," IBON Foundation, updated November 21, 2018, <https://www.ibon.org/chinas-foreign-direct-investment-inflows-rapidly-increasing/>, (accessed on June 18, 2020).

¹³³ Patricia Lourdes Viray, "Philippines eyes opening Pag-asa Island to tourists," *Philstar*, July 23, 2019, <https://www.philstar.com/headlines/2019/07/23/1937227/philippines-eyes-opening-pag-asa-island-tourists> (accessed on April 13, 2020).

¹³⁴ Frances Mangosing, "China lands nuclear-capable bombers in South China Sea for the first time," *Inquirer*, May 19, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/167089/china-lands-nuclear-capable-bombers-in-south-china-sea-for-the-first-time> (accessed on April 13, 2020).

และ 2) ทั้งสองฝ่ายจะต้องไม่กระทำการที่จะก่อให้เกิดความอับอายหรือหักหน้ากันต่อที่ประชุม ทั้งในระดับพหุภาคและทวิภาคี¹³⁵ อย่างไรก็ตาม แม้ทั้งสองประเทศกำหนด red line แต่ก็ยังคงพบ การรายงานพฤติกรรมละเมิด red line ที่ตนกำหนด

ช่วงยุคของคูเตอร์เต เหตุการณ์อุบัติเหตุในทะเลจีนใต้ที่สำคัญคือ เหตุเรือจีนชนเรือประมง ฟิลิปปินส์ที่บริเวณแนวปะการัง Reed Bank ในทะเลจีนใต้เมื่อ 9 มิถุนายน 2019 ทำให้เรือประมง ฟิลิปปินส์ได้รับความเสียหายและจมลง รวมถึงเกิดการทอดทิ้งลูกเรือชาวฟิลิปปินส์จำนวน 22 คน ซึ่งเรือ เวียดนามได้เข้ามาช่วยเหลือในเวลาต่อมา จากเหตุการณ์นี้เรือจีนมีท่าทีไม่ยอมรับข้อกล่าวหาว่าชนเรือ ฟิลิปปินส์แล้วทอดทิ้งลูกเรือ แต่ในท้ายที่สุดของผลการสืบสวนจากทั้งฝ่ายฟิลิปปินส์และจีนพบว่า เรือจีน เป็นฝ่ายผิด เจ้าของเรือจีนจึงส่งหนังสือขอโทษและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายแก่ทางฟิลิปปินส์¹³⁶ นอกจากนี้ จีนยังคงมีพฤติกรรมรุกล้ำอาณาเขตทางทะเลฟิลิปปินส์ในสมัยคูเตอร์เต ซึ่งนับตั้งแต่ประธานาธิบดี คูเตอร์เตดำรงตำแหน่งถึงปี 2019 กระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์ส่งหนังสือทางการทูตประท้วง จีนไปแล้วทั้งหมด 63 ฉบับ¹³⁷ โดยทางการฟิลิปปินส์กังวลต่อกรณีจีนส่งข้อความผ่านวิทยุสื่อสารแจ้ง เตือนเครื่องบินลาดตระเวนของฟิลิปปินส์ไม่ให้บินผ่านน่านฟ้าบริเวณเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ที่จีนและ ฟิลิปปินส์ต่างอ้างกรรมสิทธิ์¹³⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹³⁵ Patricia Lourdes Viray, "Philippines, China draw 'red lines' in South China Sea dispute," *Philstar*, May 29, 2018, <https://www.philstar.com/headlines/2018/05/29/1819745/philippines-china-draw-red-lines-south-china-sea-dispute> (accessed on April 13, 2020).

¹³⁶ "TIMELINE: The Reed Bank incident," *Inquirer*, June 23, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/176853/timeline-the-reed-bank-incident> (accessed on April 13, 2020); Pia Lee-Brago, "Chinese fishing vessel owner apologizes for Recto Bank incident," *Philstar*, August 29, 2019, <https://www.philstar.com/headlines/2019/08/29/1947380/chinese-fishing-vessel-owner-apologizes-recto-bank-incident> (accessed on April 13, 2020).

¹³⁷ Eimor Santos, "PH now on China's side in seeking revision of UNCLOS – Locsin," *CNN Philippines*, September 4, 2019, <https://cnnphilippines.com/news/2019/9/4/teddy-boy-locsin-philippines-china-unclos-.html?fbclid=IwAR21aFUKCH2JcVcqW1BW3zZCYtkkwn-nGrLFyTAPrKd3HmpH6n1u1OARUA> (accessed on June 12, 2020).

¹³⁸ Jim Gomez, "Philippines raises concern over Chinese radio warnings," *AP News*, July 31, 2018, <https://apnews.com/c447e23e914d4a689e4f29c773efbdab> (accessed on April 13, 2020).

3.3 บทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์

หลังจาก PCA มีคำตัดสินข้อพิพาททะเลจีนใต้ วุฒิสมาชิกส่วนใหญ่เรียกร้องให้จีนเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและปฏิบัติตามผลคำตัดสิน¹³⁹ ด้านภาคประชาชนฟิลิปปินส์ทั้งที่อาศัยทั้งในและต่างประเทศต่างเฉลิมฉลอง¹⁴⁰ ขณะที่ผลสำรวจความเชื่อใจเงินในกันยายน 2016 อยู่ที่ -33 หรือระดับแย่ และชาวฟิลิปปินส์ร้อยละ 55 มีความเชื่อใจเงินน้อยลง¹⁴¹ ด้านสื่อฟิลิปปินส์ สำนักข่าว Inquirer เผยแพร่บทความสรุปคำตัดสินที่สำคัญ เช่น การอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนด้วยแผนที่เส้นประเก้าเส้นไม่สามารถยอมรับได้ และบริเวณใดบ้างที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ โดยบทความตั้งคำถามว่าจากผลคำตัดสินประชาชนควรมีความรู้สึกยินดีหรืออดทนอดกลั้นตามที่รัฐบาลร้องขอ¹⁴² ขณะที่สำนักข่าว Manilatimes แสดงความคิดเห็นว่าทั้งฟิลิปปินส์และจีนต่างยอมรับอนุสัญญา UNCLOS โดยจีนเพียงต้องการเวลาเพื่อศึกษาผลคำตัดสิน การเจรจาและความเชื่อมั่นที่ดีของทั้งสองฝ่ายอาจทำให้จีนปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญา UNCLOS¹⁴³ ในทางกลับกันกองทัพและหน่วยงานราชการสงวนท่าทีต่อคำตัดสินดังกล่าว นาย Jesus Dureza ที่ปรึกษาประธานาธิบดีด้านความมั่นคงกล่าวก่อนประชุมกับสภาความมั่นคงแห่งชาติว่า รัฐบาลยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะดำเนินนโยบายอย่างไรหลังมีคำตัดสิน โดยจะหารือกับทุกฝ่ายก่อน¹⁴⁴ ส่วนพล.ต.เดวิด ลอเรนซานา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของฟิลิปปินส์ ไม่มีท่าทีต่อคำตัดสิน แต่กล่าวกรณีที่ชาวประมงจะกลับไปทำการประมงบริเวณแนวเขตหินสกาโบโรห์ว่า กองทัพเรือไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือชาวประมงในเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของหน่วยยามฝั่ง โดยกองทัพยังคงปฏิบัติการลาดตระเวนตามปกติ

¹³⁹ Camille Elemlia, "Senators to China: Follow ruling on West PH Sea case," *Rappler*, July 12, 2016,

<https://www.rappler.com/nation/139501-senators-reactions-philippines-china-arbitration-case> (accessed on April 14, 2020).

¹⁴⁰ Gretchen Ho, "#CHexit: Jubilation as Pinoys celebrate arbitration win vs China," *ABS-CBN News*, July 12, 2016,

<https://news.abs-cbn.com/nation/07/12/16/chexit-jubilation-as-pinoys-celebrate-arbitration-win-vs-china> (accessed on April 14, 2020).

¹⁴¹ "SWS: More Filipinos have 'little trust' in China, 'much trust' in U.S.," *CNN Philippines*, October 18, 2016,

<https://cnnphilippines.com/news/2016/10/18/SWS-trust-rating-U.S.-China.html> (accessed on April 14, 2020).

¹⁴² Ramon Farolan, "Permanent Court of Arbitration," *Inquirer*, July 18, 2016, Columnists,

<https://opinion.inquirer.net/95725/permanent-court-of-arbitration> (accessed on April 14, 2020).

¹⁴³ Jaime Bautista, "PH complied with UNCLOS to win arbitration," *Manilatimes*, July 29, 2016, Featured Column,

<https://www.manilatimes.net/2016/07/29/opinion/columnists/ph-complied-with-unclos-to-win-arbitration/276836/> (accessed on April 14, 2020).

¹⁴⁴ Amita O. Legaspi, "Gov't yet to decide on next move after South China Sea ruling –Dureza," *GMA News*, July 28,

2016, <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/575425/gov-t-yet-to-decide-on-next-move-after-south-china-sea-ruling-dureza/story/> (accessed on April 14, 2020).

และประธานาธิบดีดูเตอร์เตยังไม่มีคำสั่งการในเรื่องการกลับไปทำการประมง¹⁴⁵ จะเห็นได้ว่า กลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่แสดงท่าทียินดีกับผลคำตัดสินที่ส่งผลในทางบวกต่อฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะภาคประชาชน สื่อมวลชน และนักการเมือง ขณะที่กลุ่มการเมืองที่ทำงานร่วมกับดูเตอร์เต เลือกว่าจะไม่แสดงความเห็นต่อผลคำตัดสิน

3.3.1 กองทัพฟิลิปปินส์

บทบาทของกองทัพฟิลิปปินส์ในประเด็นทะเลจีนใต้ส่วนใหญ่ปรากฏในลักษณะการเฝ้าระวัง ความเคลื่อนไหวทางทหารและการรุกล้ำของเรือจีน ในปีแรกของการขึ้นมาของดูเตอร์เต กองทัพฟิลิปปินส์รายงานตรวจพบเรือจีนทั้งเรือหน่วยยามชายฝั่งและเรือของภาคเอกชนบริเวณแนวโซดหิน สกาโบโรห์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จีนขัดขวางไม่ให้ชาวฟิลิปปินส์เข้าไปทำการประมงได้ตั้งแต่ปี 2012¹⁴⁶ หลังจากนั้นดูเตอร์เตได้หยิบยกเรื่องดังกล่าวหารือกับประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ในระหว่างการเยือนจีน เมื่อ 20 ตุลาคม 2016 ทำให้ฟิลิปปินส์สามารถเข้าไปทำการประมงได้อีกครั้ง¹⁴⁷ หลังจากการเยือนจีน ดูเตอร์เตมีท่าทีไม่กังวลต่อความเคลื่อนไหวทางทหารและการพัฒนาเกาะเทียมของจีน¹⁴⁸ ขณะที่ฝ่ายกองทัพมีท่าทีตรงข้ามกัน โดยพล.ต. ลอเรนซานา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของฟิลิปปินส์ กังวลการพัฒนาทางทหารของจีนบนเกาะเทียมในหมู่เกาะสแปรตลี โดยยืนยันที่จะส่งหนังสือทางการทูต เพื่อประท้วงการกระทำของจีน แม้ว่าฟิลิปปินส์จะมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนก็ตาม¹⁴⁹ ส่งผลให้ในเวลาต่อมาดูเตอร์เตได้ปรับเปลี่ยนท่าทีเป็นต้องการให้กองทัพฟิลิปปินส์พัฒนาปลูก สิ่งก่อสร้างบนเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้และปักธงฟิลิปปินส์เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนว่าฟิลิปปินส์ยังมีสิทธิครอบครองตามคำตัดสินของ PCA ทั้งนี้ การเปลี่ยนท่าที

¹⁴⁵ Jaime Laude, "Pinoy raring to fish again in Panatag," *The Philippine Star*, July 14, 2016,

philstar.com/headlines/2016/07/14/1602688/pinoy-raring-fish-again-panatag (accessed on April 14, 2020).

¹⁴⁶ Manuel Mogato, "Philippines worried, says more Chinese boats spotted at disputed shoal," *Reuter*, September 4, 2016, <https://www.reuters.com/article/southchinasea-philippines-china/philippines-worried-says-more-chinese-boats-spotted-at-disputed-shoal-idUSL3N1BG08T> (accessed on April 15, 2020).

¹⁴⁷ Justin Shields, "New King, New Character: Duterte's China Strategy and Its Impact on Philippine Interests in the South China Sea.", 20.

¹⁴⁸ "Philippines' Duterte says no concern about Beijing militarisation, man-made isles in South China Sea," *South China Morning Post*, December 29, 2016, <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2057979/philippines-duterte-says-no-concern-about-beijing> (accessed on April 15, 2020).

¹⁴⁹ "Philippines Shelves Planned Upgrades To Facilities On Spartly Islands To Avoid China's Wrath," updated January 17, 2017 https://www.defenseworld.net/news/18239/Philippines_Shelves_Planned_Upgrades_To_Facilities_On_Spartly_Islands_To_Avoid_China_s_Wrath#.XqAUbMgzY2w, (accessed on April 15, 2020).

ดังกล่าวของคูเตอร์เตมีขึ้นหลังจากนายเฮอร์ม็อกเนส เอสเพอรอน ที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติของฟิลิปปินส์รายงานพบว่า จีนพัฒนาลานจอดเครื่องบินและเรดาร์บนเกาะเทียมในแนวปะการังมีสซีฟ, Subi Cross และ Fiery Cross¹⁵⁰

แม้คูเตอร์เตจะเปลี่ยนท่าทีเป็นให้กองทัพมีบทบาทการพัฒนาเกาะในทะเลจีนใต้ แต่ท่าทีคูเตอร์เตที่มีต่อจีนยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เห็นได้จากแม้มีปรากฏการณ์ว่ากองทัพฟิลิปปินส์แสดงความกังวลต่อกรณีจีนจะดำเนินการทดสอบศักยภาพของเรือขุดขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียบริเวณทะเลจีนใต้ คูเตอร์เตก็ยังเชื่อมั่นในคำยืนยันของจีนที่จะไม่ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่หรือเสริมสร้างศักยภาพทางการทหารบริเวณแนวโซดหินสกาโบโรว์¹⁵¹ หรือกรณีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกองทัพฟิลิปปินส์กังวลต่อการที่จีนส่งข้อความผ่านวิทยุสื่อสารแจ้งเตือนเครื่องบินลาดตระเวนของฟิลิปปินส์ไม่ให้บินผ่านน่านฟ้าบริเวณเกาะเทียมในทะเลจีนใต้¹⁵² จากเหตุการณ์นี้คูเตอร์เตยังคงมีปฏิกิริยาที่ไม่ต้องการตอบโต้จีนในลักษณะรุนแรง โดยระบุว่า การส่งสัญญาณของจีนนั้นไม่ว่าเป็นเรื่องปกติของจีนหรือไม่ก็ตาม แต่ให้เจ้าหน้าที่ฟิลิปปินส์ใช้วิธีหรือทางการทูตกับจีนในแบบที่มีมิตรประเทศปฏิบัติต่อกัน¹⁵³

ทั้งนี้ จากการรับทราบข้อมูลของภาคส่วนในสังคมฟิลิปปินส์ โดยส่วนใหญ่แล้วกองทัพฟิลิปปินส์มักเป็นผู้เริ่มต้นเปิดประเด็นรายงานพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของจีนในทะเลจีนใต้ และหลังจากนั้นกลุ่มทางการเมืองในฟิลิปปินส์อื่น ๆ จึงเข้ามามีส่วนร่วมขยายประเด็นกับรัฐบาล เช่น เหตุการณ์เรือประมงจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์ที่บริเวณแนวปะการัง Reed Bank การรายงานเรื่องดังกล่าวของกองทัพฟิลิปปินส์กลายเป็นที่สนใจของกลุ่มการเมืองอื่น ๆ และเกิดกระแสเรียกร้องให้รัฐบาล

¹⁵⁰ Pia Ranada, "Duterte to military: Occupy PH islands in South China Sea," *Rappler*, April 06, 2017, <https://www.rappler.com/nation/166253-duterte-orders-military-occupy-territory-south-china-sea> (accessed on April 15, 2020); Carmela Fonbuena, "Duterte adviser bares plan to fix PH runway in West PH Sea," April 01, 2017, <https://www.rappler.com/nation/165670-esperon-runway-south-china-sea-thitu> (accessed on

¹⁵¹ Leila B. Salaverria, "Duterte to hold Chinese leader to his word on Panatag Shoal," *Inquirer*, November 8, 2017, <https://globalnation.inquirer.net/161545/duterte-hold-chinese-leader-word-panatag-shoal> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵² Patricia Lourdes Viray, "Philippine plane gets warning for flying near Chinese man-made island," *Philstar*, August 13, 2018 <https://www.philstar.com/headlines/2018/08/13/1842185/philippine-plane-gets-warning-flying-near-chinese-man-made-island> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵³ Camille A. Aquinaldo, "Cayetano: Chinese radio warnings on other aircraft 'routine'," *Business World*, August 16, 2018, <https://www.bworldonline.com/cayetano-chinese-radio-warnings-on-other-aircraft-routine/> (accessed on April 17, 2020).

สืบสวนเรื่องดังกล่าวกับจีน¹⁵⁴ หรือในกรณีกองทัพเรือฟิลิปปินส์เปิดประเด็นกั่วงลกรณีรัฐบาลฟิลิปปินส์อนุญาตให้จีนเข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษของฟิลิปปินส์ ได้แก่ เกาะฟูกา ทางตอนเหนือของฟิลิปปินส์และอยู่ในจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับทะเลจีนใต้ เกาะแกรนด์และเกาะซิกิต้าตั้งอยู่ในอ่าวซูปิก เนื่องจากเกาะทั้งสามดังกล่าวตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางทหารและเอื้อต่อการเดินทางเข้าถึงเกาะลูซอนของฟิลิปปินส์ การเปิดเผยของกองทัพเรือฟิลิปปินส์ในเรื่องนี้ส่งผลให้วุฒิสมาชิกเรียกร้องให้ตรวจสอบข้อตกลงและกลายเป็นเรื่องที่ชาวฟิลิปปินส์ให้ความสนใจในเวลาต่อมา¹⁵⁵

เป็นที่น่าสังเกตว่า พล.ต.ลอเรนซานา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มักมีท่าทีตรงข้ามกับดูเตอร์เต โดย พล.ต.ลอเรนซานา ยังคงพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากดูเตอร์เตที่แสดงท่าทีต้องการถอยห่างจากสหรัฐอเมริกา¹⁵⁶ อย่างไรก็ตาม พล.ต.ลอเรนซานาก็ไม่ได้แสดงจุดยืนดังกล่าวข้างต้นเสมอไป โดยปรากฏข่าวสารว่าเขาเปลี่ยนท่าทีจากที่เคยแสดงไว้ก่อนหน้านี้ โดยกล่าวว่าเขามุ่งหวังว่ากองทัพฟิลิปปินส์กับจีนจะมีความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงร่วมกันมากขึ้น แต่ต่อมาเขาแสดงทัศนคติต่อสื่อมวลชนว่า การที่จีนยึดครองบริเวณแนวโซดหินสกาโบโรห์ในปี 2012 ถือเป็น การรังแกประเทศอื่น (bullying) ซึ่งสิ่งที่ทำให้เขาเปลี่ยนท่าทีต่อจีนคือผลสำรวจของมติมหาชนในฟิลิปปินส์ขณะนั้นส่วนใหญ่ไม่พอใจจีน¹⁵⁷ ซึ่งหากเขามีท่าทีเอนเอียงหาจีนมากเกินไป อาจเกิดกระแสวิจารณ์กองทัพในทางลบได้ นอกจากนี้ กองทัพฟิลิปปินส์มีมุมมองต่อจีนที่เป็นศัตรูมาอย่างยาวนานจากประเด็นการรุกล้ำสิทธิอธิปไตยในทะเลจีนใต้ทำให้ไม่มีความไว้วางใจจีน และแม้ว่าในสมัยดูเตอร์เตจะมีความร่วมมือระหว่างหน่วยตรวจการณ์ชายฝั่ง แต่ความร่วมมือของหน่วยตรวจการณ์ชายฝั่งก็เป็นในเพียงเรื่องช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมในทะเลจีนใต้ ไม่ใช่ความร่วมมือในด้านความมั่นคง รวมถึงกองทัพฟิลิปปินส์ก็ไม่ได้พยายามผลักดันความร่วมมือ

¹⁵⁴ Julie M. Aurelio, "Duterte: Sinking of PH fishing boat 'a little maritime accident'," *Inquirer*, June 18, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/176475/duterte-sinking-of-ph-fishing-boat-a-little-maritime-accident> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵⁵ Luis Liwanag and Basilio Sepe, "Senator Calls for Probe Into Possible Chinese Investments in Philippine Islands," *Benar News*, August 9, 2019, <https://www.benarnews.org/english/news/philippine/investment-probe-08092019154846.html> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵⁶ Camille Elemia, "The many times Duterte and his Cabinet contradicted each other," *Rappler*, June 20, 2018, <https://www.rappler.com/nation/205028-issues-duterte-and-cabinet-members-contradicted-each-other> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵⁷ John Power, "Philippine defence chief accuses Beijing of 'bullying' over claims in the South China Sea," *South China Morning Post*, 30 July, 2019, <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/3020679/philippine-defence-chief-accuses-beijing-bullying-over> (accessed on April 17, 2020).

อื่น ๆ กับจีนเพิ่มมากขึ้น ส่วนระดับเจ้าหน้าที่ ทหารของฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่อิงกับสหรัฐอเมริกา แม้จะมีบางส่วนที่มีความร่วมมือกับจีน แต่ความร่วมมือนั้นก็อยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ส่วนใหญ่มีมุมมองต่อจีนในทางลบจากข้อพิพาททะเลจีนใต้¹⁵⁸

สรุปได้ว่าแม้ในเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกองทัพจะดูมีท่าทีไม่ตอบโต้การกระทำของจีน และมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของสองประเทศมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบผิวเผินเท่านั้น ซึ่งกองทัพพยายามปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต ส่วนนายทหารที่ไม่ใช่ระดับสูงยังคงพบรายงานพฤติกรรมแข็งกร้าวของจีนในทะเลจีนใต้ต่อสาธารณชน¹⁵⁹ ขณะเดียวกันแม้ผู้นำกองทัพจะระมัดระวังไม่วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายต่อจีนของรัฐบาลดูเตอร์เตโดยตรง แต่กองทัพได้แสดงบทบาทเป็นผู้เปิดเผยในประเด็นความมั่นคงที่มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมของจีนที่พยายามขยายอิทธิพลและอำนาจเหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้ ดังเช่นการรายงานการปรากฏของเรือจีนในบริเวณที่ฟิลิปปินส์อ้างกรรมสิทธิ์ในช่วงปี 2019¹⁶⁰ ซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวของกองทัพเป็นการเปิดช่องให้กลุ่มการเมืองต่าง ๆ เข้ามามีส่วนตรวจสอบและวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลต่อไป อย่างไรก็ตาม ดูเตอร์เตพยายามลดกระแสกดดันต่อการดำเนินนโยบายต่อจีนของเขาที่เกิดจากกองทัพด้วยการให้ผลประโยชน์ทางการเมืองแก่กองทัพ ซึ่งในสมัยดูเตอร์เตนั้นพบว่ามี การแต่งตั้งนายทหารที่เกษียณอายุราชการเข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลมากขึ้น และเขายังสนับสนุนการอนุมัติงบประมาณโครงการปฏิรูปกองทัพที่เป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ โดยพบว่าในสมัยดูเตอร์เตมีการจัดซื้ออาวุธมากกว่าในสมัยอาากิโน¹⁶¹

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁵⁸ Raissa Robles, "Why don't Manila and Beijing have closer military ties, despite Duterte's 'pivot to China'?", 5 October, 2019, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3031629/why-dont-manila-and-beijing-have-closer-military-ties-despite> (accessed on April 17, 2020).

¹⁵⁹ JC Gotinga, "Military hits 'trespassing' by Chinese warships in Philippine waters," *Rappler*, August 15, 2019, <https://www.rappler.com/nation/237846-military-hits-trespassing-chinese-warships-philippine-waters-sibutu-strait> (accessed on April 17, 2020); "Presence of Chinese vessels around Pag-asa Island 'illegal' – DFA," *ABS-CBN News*, April 4, 2019, <https://news.abs-cbn.com/news/04/04/19/presence-of-chinese-vessels-around-pag-asa-island-illegal-dfa> (accessed on April 17, 2020).

¹⁶⁰ Sofia Tomacruz and JC Gotinga, "LIST: China's incursions in Philippine waters," August 22, 2019, <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/238236-list-china-incursions-philippine-waters> (accessed on April 17, 2020).

¹⁶¹ Richard Javad Heydarian, "Duterte's Dance With China : Why the Philippines Won't Abandon Washington."

3.3.2 รัฐสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้เข้ามามีบทบาทผลักดันเรียกร้อง การตรวจสอบการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตที่มีต่อจีน โดยหลังจาก ดูเตอร์เตดำเนิน ความสัมพันธ์เอนเอียงหาจีน นาย Gary Alejano สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของฟิลิปปินส์และเป็น สมาชิกพรรคฝ่ายค้าน Liberal Party (LP) ยื่นคำร้องถอดถอน (impeachment) ดูเตอร์เต ออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อ 30 มีนาคม 2017 เนื่องจากดูเตอร์เตไม่สามารถปกป้องรักษา อธิปไตยของฟิลิปปินส์บริเวณแนวเขตหินสกาโบโรห์ได้ ซึ่งมีรายงานว่าจีนมีแผนก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง และเขาไม่หวั่นผลคำตัดสินของ PCA หรือกับจีนเพื่อแสดงจุดยืนที่ฟิลิปปินส์มีสิทธิในการ ครอบครอง และไม่แสดงการไม่ยอมรับการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ด้วยข้ออ้างประวัติศาสตร์ ของจีน รวมถึงไม่ตอบโต้กรณีที่ดินยังคงดำเนินการทางทหารเหนือทะเลจีนใต้และละเมิดอธิปไตย ฟิลิปปินส์บริเวณ Benham Rise¹⁶² โดยผลสุดท้ายของการยื่นถอดถอนในครั้งนี้ สมาชิก ผู้แทนราษฎรลงมติเสียงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการคำร้องการถอดถอนดูเตอร์เต¹⁶³

ส่วนทำที่ดูเตอร์เตหลังจากมีการยื่นถอดถอน เขาพยายามแสดงให้เห็นถึงภัยที่ฟิลิปปินส์ อาจเผชิญ หากฟิลิปปินส์ตอบโต้จีนอย่างแข็งกร้าว โดยเขาอ้างถึงการหารือกับประธานาธิบดีสี ซึ่งกล่าวเตือนเขาอย่างเป็นมิตรว่า จีนต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับฟิลิปปินส์ แต่หากฟิลิปปินส์กดดัน จีนในประเด็นทะเลจีนใต้ อาจส่งผลให้เกิดการสู้รบระหว่างกัน รวมถึงประธานาธิบดีสียังบอกกับเขาว่า ไม่ควรหวั่นผลคำตัดสินของ PCA ขึ้นมาหารือในตอนนี้อย่างไรก็ตาม¹⁶⁴

อย่างไรก็ตาม สมาชิกรัฐสภายังคงกดดันประเด็นทั้งหมดดังกล่าวอยู่เป็นระยะ ๆ ให้ดูเตอร์เต แสดงจุดยืนต่อจีนที่ฟิลิปปินส์มีสิทธิอธิปไตยเหนือทะเลจีนใต้ตามคำต่อตัดสิน PCA ขณะที่การยื่น ถอดถอนดูเตอร์เตออกจากตำแหน่งครั้งนี้ได้ตกไป แต่วุฒิสภายังคงเดินหน้ายื่นคำร้องให้วุฒิสภา ตรวจสอบข้อตกลงที่ดูเตอร์เตอนุญาตให้เรือจีนเข้ามาสำรวจบริเวณ Benham Rise ซึ่งตั้งอยู่

¹⁶² Mara Cepeda, "Alejano wants Duterte impeached over Benham Rise, West PH Sea row," *Rappler*, March 30, 2017, <https://www.rappler.com/nation/165588-supplementary-impeachment-complaint-duterte-benham-rise-south-china-sea> (accessed on April 19, 2020).

¹⁶³ RG Cruz, "House dismisses Duterte impeachment complaint," *ABS-CBN News*, May 30, 2017 <https://news.abs-cbn.com/news/05/30/17/house-dismisses-duterte-impeachment-complaint> (accessed on April 19, 2020).

¹⁶⁴ Manuel Mogato, "Duterte says China's Xi threatened war if Philippines drills for oil," *Reuters*, MAY 19, 2017, <https://www.reuters.com/article/us-southchinasea-philippines-china/duterte-says-chinas-xi-threatened-war-if-philippines-drills-for-oil-idUSKCN18F1DJ> (accessed on April 19, 2020).

ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของฟิลิปปินส์และไม่ได้เป็นพื้นที่ข้อพิพาททะเลจีนใต้¹⁶⁵ โดยตั้งข้อสังเกตว่าข้อตกลงการสำรวจเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์หรือไม่ เนื่องจากการสำรวจแหล่งทรัพยากรใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ¹⁶⁶ ความกดดันเรียกร้องให้มีการตรวจสอบดังกล่าว ส่งผลให้โฆษกประธานาธิบดีดูเตอร์เตออกมาระบุว่า ฟิลิปปินส์ไม่สามารถทำการสำรวจใน Benham Rise ได้ หากปราศจากความช่วยเหลือจากจีน เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และที่เป็นประเทศจีนไม่ใช่ประเทศอื่น เพราะจีนมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่รัฐบาลกำหนดมากที่สุด แต่ยืนยันว่าฟิลิปปินส์มีสิทธิอธิปไตยเหนือ Benham Rise ซึ่งเป็นพื้นที่ไหล่ทวีปของฟิลิปปินส์¹⁶⁷

อย่างไรก็ดี คำชี้แจงของโฆษกประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ไม่ได้บรรเทาแรงกดดันจากสมาชิกในรัฐสภา โดยมองว่าคำแถลงเป็นการดูถูกศักยภาพของฟิลิปปินส์¹⁶⁸ และวุฒิสมาชิกได้ยื่นคำร้องเพิ่มในประเด็นดังกล่าว ซึ่งขอให้รัฐบาลดูเตอร์เตเปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงแก่สาธารณะ¹⁶⁹ แรงกดดันระลอกสองทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรของฟิลิปปินส์ออกมาชี้แจงทาง Facebook ของตนว่าดูเตอร์เตมีคำสั่งหยุดการสำรวจที่ดำเนินการโดยชาวต่างชาติทั้งหมดชั่วคราว และให้กองทัพเรือบินลาดตระเวนเพื่อตรวจดูการเล่นเข้ามาของเรือต่างชาติ¹⁷⁰ แต่ฝ่ายค้านยังคงกดดันรัฐบาลดูเตอร์เตที่ยอมแพ้ต่อการรุกรานของจีนในทะเลอาณาเขตฟิลิปปินส์ ดูเตอร์เตจึงออกมาให้สัมภาษณ์กับนักข่าวว่าหากฟิลิปปินส์แสดงท่าทีแข็งกร้าวต่อเพื่อนบ้านอาจก่อให้เกิดสงครามได้ ซึ่งเขาไม่ต้องการให้เกิดตอนนี้ รวมถึงฟิลิปปินส์ไม่ควรหวังกังวลกับจีน เพราะเป็นการแข่งขันกันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างจีนกับ

¹⁶⁵ Camille Elemia, "Senate inaction on China: No inquiry amid militarization," *Rappler*, July 08, 2018, <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/206738-senate-inaction-probe-south-china-sea> (accessed on April 19, 2020).

¹⁶⁶ Vince F. Nonato, "Lawmakers hit repeat of Chinese 'modus operandi' at Benham Rise," *Inquirer*, January 14, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/163424/benham-rise-maritime-dispute-carlos-isagani-zarate-gary-alejano#ixzz6KdGkZ3CN> (accessed on April 19, 2020).

¹⁶⁷ Pia Ranada, "Malacañang says Filipinos need China for Benham Rise research," *Rappler*, January 23, 2018 <https://www.rappler.com/nation/195401-benham-rise-foreign-research-national-security-adviser-esperon> (accessed on April 19, 2020).

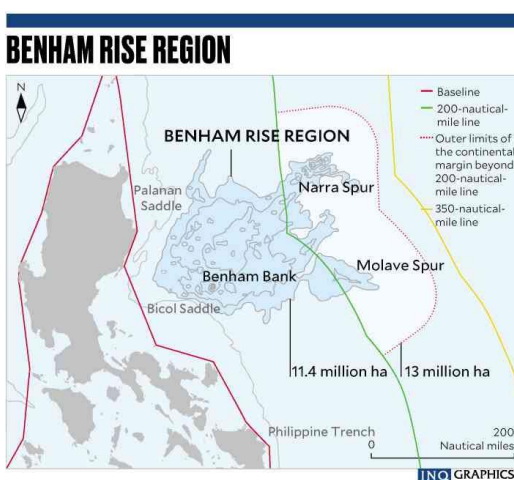
¹⁶⁸ *Sen. Leila M. de Lima's Statement on PH gov't allowing China to explore Benham Rise*, (Senate of the Philippines, January 25, 2018), https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0125_delima1.asp, (accessed on April 19, 2020).

¹⁶⁹ *Nancy Urges DFA to Disclose Agreement with China on Benham Research* (Senate of The Philippines, January 25, 2018), https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0125_binay1.asp, (accessed on April 19, 2020).

¹⁷⁰ Nestor Corrales, "Duterte orders stop to all foreign research in Benham — Piñol," February 06, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/163844/breaking-news-rodrico-duterte-philippine-rise-benham-rise-research-emmanuel-pinol#ixzz6KhugqXDS> (accessed on April 19, 2020).

สหรัฐอเมริกา ศัตรูของจีนคือสหรัฐอเมริกา ไม่ใช่ฟิลิปปินส์ และฟิลิปปินส์ไม่ควรเข้าร่วมในการแข่งขันระหว่างสองมหาอำนาจ นอกจากนี้ เขายังยืนยันว่า Benham Rise เป็นของฟิลิปปินส์และจีนไม่ได้มีเป้าหมายในการครอบครอง¹⁷¹ ขณะเดียวกันสมาชิกรัฐสภาเรียกร้องขอให้รัฐบาลดูเตอร์เตประท้วงกรณีจีนประจำการซีปนาวุธในเกาะ Woody ซึ่งอยู่บริเวณหมู่เกาะพาราเซล โดยการตอบรับของดูเตอร์เตคือแสดงความไม่ต้องการให้เกิดการเผชิญหน้าทางทหารกับจีนเช่นเดิม¹⁷²

ภาพประกอบ 1 แผนที่ Benham Rise

ที่มา : <https://mric.gov.ph/lawmakers-hit-repeat-chinese-modus-operandi-benham-rise/>

เหตุการณ์เรือจีนชนเรือฟิลิปปินส์และทอดทิ้งชาวประมง 22 คน ที่ Reed Bank เมื่อ 9 มิถุนายน 2019 สมาชิกรัฐสภาได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยออกมาประณามการกระทำของเรือจีนที่ไม่แสดงความรับผิดชอบให้ความช่วยเหลือชาวประมงฟิลิปปินส์และเรียกร้องให้รัฐบาลดูเตอร์เตส่งหนังสือทางการทูตประท้วง รวมถึงย้ำว่ารัฐบาลควรเพิ่มการตรวจการณ์บริเวณทะเลจีนใต้¹⁷³ ส่วนฝ่ายดูเตอร์เตอย่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและ

¹⁷¹ Allan Nawa, "Duterte: This isn't the time to fight China," *Inquirer*, February 11, 2018,

<https://globalnation.inquirer.net/164055/duterte-isnt-time-fight-china> (accessed on April 19, 2020).

¹⁷² Christine O. Avendaño, "Duterte: I won't go to war I can't win," May 23, 2018,

<https://globalnation.inquirer.net/167195/duterte-wont-go-war-cant-win> (accessed on April 19, 2020).

¹⁷³ "Action needed vs Chinese crew for sinking Pinoy ship, not saving fishermen: lawmakers," *ABS-CBN News*, 12 June, 2019 <https://news.abs-cbn.com/news/06/12/19/action-needed-vs-chinese-crew-for-sinking-pinoy-ship-not-saving-fishermen-senators> (accessed on April 20, 2020).

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมฟิลิปปินส์ก็มีท่าทีในทิศทางเดียวกันที่ไม่พอใจการกระทำของเรือจีน ขณะที่ดูเตอร์เตระบุว่าเขาจะรอผลการสืบสวนและมองว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุบัติเหตุเล็กน้อยทางทะเล แต่นักการเมืองทำให้กลายเป็นเรื่องใหญ่โต¹⁷⁴ นอกจากนี้ วุฒิสมาชิกยังคัดค้านที่รัฐบาลดูเตอร์เตให้ฝ่ายจีนเข้าร่วมการสืบสวนกับฟิลิปปินส์และระบุว่าฟิลิปปินส์สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ เนื่องจากเหตุการณ์เรือชนเกิดขึ้นในน่านน้ำฟิลิปปินส์ และประเทศผู้กระทำผิดไม่ควรเป็นผู้ร่วมสืบสวน¹⁷⁵ ประเด็นการคัดค้านของวุฒิสมาชิกดังกล่าวและการวิจารณ์ว่ารัฐบาลดูเตอร์เตยอมแพ้ต่อการรักษาอธิปไตยฟิลิปปินส์ ส่งผลให้ดูเตอร์เตเสนอให้มีประเทศที่สามผู้ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เข้าร่วมการสืบสวน¹⁷⁶ แต่ในท้ายที่สุดผลการสืบสวนเกิดจากความร่วมมือระหว่างหน่วยยามชายฝั่งฟิลิปปินส์กับหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมทางทะเลของจีน ซึ่งตัดสินใจให้เรือจีนเป็นฝ่ายกระทำผิดที่เพิกเฉยต่อการให้ความช่วยเหลือลูกเรือฟิลิปปินส์ ซึ่งเรือจีนรับรู้ดีว่าเรือฟิลิปปินส์ถูกชนและกำลังจมลง¹⁷⁷

¹⁷⁴ "Duterte on sinking of Filipino boat: 'It's a little maritime accident'," *Gulf News*, June 17, 2019

<https://gulfnnews.com/world/asia/duterte-on-sinking-of-filipino-boat-its-a-little-maritime-accident-1.1560779277068> (accessed on April 20, 2020).

¹⁷⁵ Lian Buan, "Senators oppose joint Recto Bank probe by PH, China," *Rappler*, June 23, 2019,

<https://www.rappler.com/nation/233712-senators-oppose-joint-recto-bank-investigation-philippines-china> (accessed on April 20, 2020).

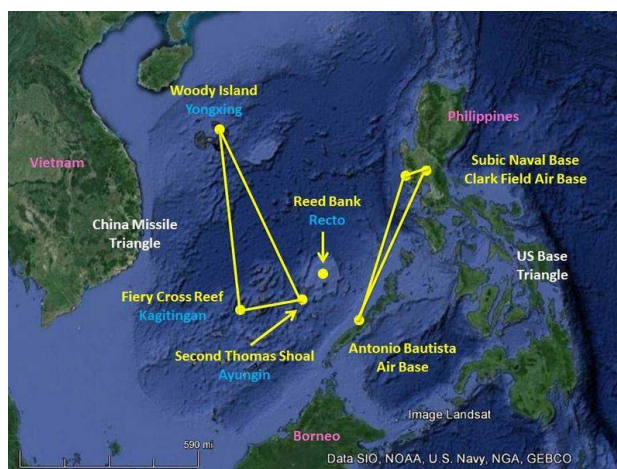
¹⁷⁶ Nestor Corrales, "Duterte OK with having third party in probe of boat sinking," *Inquirer*, June 24, 2019,

<https://globalnation.inquirer.net/176961/duterte-ok-with-having-third-party-in-probe-of-boat-sinking> (accessed on April 20, 2020).

¹⁷⁷ Pia Ranada, "Final PCG-Marina report: Chinese ship failed to prevent sea collision," *Rappler*, July 06, 2019,

<https://www.rappler.com/nation/234700-chinese-ship-failed-prevent-sea-collision-final-coast-guard-marina-report-june-2019> (accessed on April 20, 2020).

ภาพประกอบ 2 แผนที่ Reed Bank

ที่มา : <https://gulfnnews.com/world/asia/duterte-on-sinking-of-filipino-boat-its-a-little-maritime-accident-1.1560779277068>

สมาชิกรัฐสภาฟิลิปปินส์และฝ่ายตุลาการยังเสนอให้มีการตรวจสอบความร่วมมือกับจีนในสมัยรัฐบาลดูเตอร์เตที่อาจส่งผลเสียต่อฟิลิปปินส์ในอนาคต เช่น การเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงการสำรวจน้ำมันและก๊าซ¹⁷⁸ การชี้ให้เห็นเงื่อนไขที่ฟิลิปปินส์กู้ยืมเงินจากจีนเพื่อสร้างเขื่อนอาจทำให้ฟิลิปปินส์ต้องยกทรัพย์สินในทะเลจีนใต้ให้กับจีน หากฟิลิปปินส์ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไข¹⁷⁹ และการตั้งข้อสงสัยของการเข้าร่วมลงทุนของบริษัทไฟฟ้าของจีนว่าอาจสามารถควบคุมระบบไฟฟ้าฟิลิปปินส์ได้¹⁸⁰

ขณะเดียวกันปรากฏรายงานฝ่ายสมาชิกรัฐสภาที่สนับสนุนการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต นาย Vicente Sotto III ประธานวุฒิสภา แสดงความเห็นกรณีเรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์ที่ Reed Bank ว่า ดูเตอร์เตพยายามเจรจากับจีนและเป็นเรื่องยากที่จะระบุว่าปลาในพื้นที่นี้มาจากจีนหรือฟิลิปปินส์ เขาจึงรู้สึกยินดีที่จะให้ประเทศอื่นเข้ามาทำการประมง トラบใดที่ฟิลิปปินส์สามารถทำประมงในพื้นที่ของจีนได้เช่นกัน ดังนั้นฟิลิปปินส์และจีนควรปฏิบัติต่อกันแบบมิตรประเทศ

¹⁷⁸ "Chiz: Make public all PHL-CHINA Bilateral Deals," news release, May 9, 2020,

https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/1121_escudero1.asp, (accessed on April 20, 2020).

¹⁷⁹ "Carpio warns China-Kaliwa Dam deal also uses patrimonial assets as collateral," *CNN Philippines*, March 28, 2019, <https://cnnphilippines.com/news/2019/3/28/Carpio-China-Kaliwa-Dam-patrimonial-assets-collateral-.html> (accessed on April 20, 2020).

¹⁸⁰ *In times of conflict, can China shut down our power grid?* - Hontiveros, (Senate of the Philippines, February 3, 2020), https://www.senate.gov.ph/press_release/2020/0203_hontiveros1.asp, (accessed on April 20, 2020).

แต่เขาเห็นด้วยว่าควรสืบสวนกรณีเรือประมงฟิลิปปินส์จมลงในครั้งนี้ และผู้สืบสวนควรมาจากทั้งฝ่ายมากกว่าที่จะมาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง¹⁸¹

กรณีการให้เงินเข้ามาสำรวจใน Benham Rise นาย Tempore Ralph G. Recto วุฒิสมาชิก แสดงความเห็นว่าเขาสนับสนุนนโยบายของดูเตอร์เตที่จะให้เงินเข้ามาสำรวจใน Benham Rise และไม่ควรรำประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้มาเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ เนื่องจากฟิลิปปินส์จำเป็นต้องหาแหล่งน้ำมันทดแทนแหล่งน้ำมันในพื้นที่ Malampaya ซึ่งฟิลิปปินส์ นำมาผลิตไฟฟ้าร้อยละ 45 ของประเทศ และกำลังจะหมดลงในปี 2024¹⁸² นอกจากนี้ นาย Lito Atienza สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มองว่าการดำเนินนโยบายเข้าหาเงินของดูเตอร์เตจะส่งผลดีต่อ เศรษฐกิจฟิลิปปินส์ เนื่องจากจะช่วยดึงดูดนักลงทุนจีนเข้ามาลงทุนในฟิลิปปินส์ และเพิ่มโอกาส แรงงานฟิลิปปินส์ไปทำงานในจีนเพิ่มมากขึ้น¹⁸³ สำหรับประเด็นความร่วมมือการสำรวจน้ำมันและ ก๊าซ หลังจากฟิลิปปินส์ลงนามข้อตกลง นาง Cynthia Villar วุฒิสมาชิก แสดงความเห็นที่ฟิลิปปินส์ จะได้ผลประโยชน์จากการสำรวจร้อยละ 60 ส่วนเงินที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดนั้นจะได้ร้อยละ 40 การเปิดเผยการแบ่งผลประโยชน์ขณะที่ยังไม่เปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงของนาง Villar ทำให้ นางเลนิ โรเบรโด (Leni Robredo) รองประธานาธิบดีฟิลิปปินส์และเป็นฝ่ายตรงข้ามดูเตอร์เตออกมา วิพากษ์วิจารณ์ว่าข้อตกลงนี้อาจขัดรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม โฆษกประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ตอบโต้ โรเบรโดว่าข้อตกลงที่ลงนามเป็นเรื่องการกำหนดกรอบความร่วมมือที่ทั้งสองประเทศจะเคารพ อธิปไตยและผลประโยชน์ของกันและกัน แต่ผลจากกระแสวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากนักการเมือง สื่อมวลชน และภาคประชาชน ทำให้รัฐบาลออกมาเปิดเผยเอกสารข้อตกลง ซึ่งมีเพียงการแต่งตั้ง คณะทำงาน รวมถึงยังไม่มีกำหนดพื้นที่สำรวจและการแบ่งผลประโยชน์¹⁸⁴

¹⁸¹ Aika Rey, "Sotto sees no problem with China fishing in Philippine waters," *Rappler*, June 27 2019, <https://www.rappler.com/nation/234063-tito-sotto-chinese-fish-philippine-waters> (accessed on April 22, 2020).

¹⁸² Butch Fernandez, "Legislator supports Duterte pivot to East Philippine Sea," *Business Mirror*, February 7, 2018, <https://businessmirror.com.ph/2018/02/07/legislator-supports-duterte-pivot-to-east-philippine-sea/> (accessed on April 22, 2020).

¹⁸³ Ben Rosario, "Duterte's China policy reaping economic benefits for PH – solon," *Manila Bulletin*, April 4, 2018, <https://news.mb.com.ph/2018/04/04/dutertes-china-policy-reaping-economic-benefits-for-ph-solon/> (accessed on April 22, 2020).

¹⁸⁴ Delfin T. Mallari, "Villar: 60-40 profit sharing with China favors PH," *Inquirer*, November 27, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/171716/villar-60-40-profit-sharing-with-china-favors-ph#ixzz6QaOw4Pwo> (accessed on April 22, 2020).

จะเห็นได้ว่าทั้งวุฒิสมาชิกและสภาผู้แทนราษฎรฟิลิปปินส์มีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต สร้างแรงกดดันให้ดูเตอร์เตเกิดการปรับท่าที รวมถึงยังทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้ข้อมูลอีกด้านที่ไม่ใช่มาจากฝ่ายรัฐบาล ขณะเดียวกันก็พบการออกมาสนับสนุนนโยบายของดูเตอร์เต ซึ่งพบว่านักการเมืองที่สนับสนุนต้องพบกับกระแสกดดันจากกลุ่มสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่แสดงการคัดค้าน นอกจากการให้นักการเมืองที่เป็นฝ่ายสนับสนุนออกมาชี้แจงถึงเหตุผลความจำเป็นในการดำเนินนโยบายโอบอ้อมต่อจีนแล้ว พบว่าดูเตอร์เตใช้อำนาจทางการเมืองสกัดกั้นไม่ให้เกิดกระแสกดดันจากฝ่ายสภาและตุลาการ โดยทำให้สถานะตำแหน่งประธานาธิบดีของเขามีความมั่นคงมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวันที่เขาขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อปี 2016 ซึ่งเป็นผลมาจากนักการเมืองสนับสนุนเขาชนะการเลือกตั้งกลางสมัยเมื่อพฤษภาคม 2019 ทำให้ได้ที่นั่งเกินครึ่งทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

นอกจากนี้ ในสมัยดูเตอร์เตยังปรากฏความพยายามดำเนินคดีกับนักการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์กับเขา ตัวอย่างเช่นกรณีนาง Leila de Lima วุฒิสมาชิกและเป็นผู้มีก้อออกมาวิจารณ์การดำเนินนโยบายดูเตอร์เตต่อจีนและนโยบายปราบปรามยาเสพติด¹⁸⁵ ขณะที่การแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ในฝ่ายตุลาการ มีการตั้งข้อสังเกตว่าฝ่ายการเมืองกำลังแทรกแซงกระบวนการเสนอชื่อแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งจะเอื้อต่อการลงคะแนนเสียงตัดสินคดีสำคัญอย่างการดำเนินนโยบายสงครามยาเสพติด และการมีปัญหสุขภาพของดูเตอร์เตจนไม่อาจสามารถดำรงตำแหน่งได้ โดยคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาฟิลิปปินส์มีหน้าที่สำคัญในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะคดีทางการเมือง¹⁸⁶

3.3.3 หน่วยงานราชการ

กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่นับว่ามีบทบาทต่อการดำเนินนโยบายต่อจีนมากที่สุด โดยหลังมีคำตัดสิน PCA นายเพอเพ็คโต ยาเซ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ยืนยันว่าฟิลิปปินส์ไม่กลัวที่จะเจรจากับจีนหลังมีคำตัดสิน¹⁸⁷ กระทรวงการต่างประเทศพยายามยืนยันต่อสาธารณชนเป็นระยะ ๆ ว่ากระทรวงการต่างประเทศยังคงทำหน้าที่พิทักษ์และปกป้องอธิปไตยของ

¹⁸⁵ "De Lima presses for Senate probe into Duterte's fishing deal with China," news release, August 7, 2019, https://www.senate.gov.ph/press_release/2019/0807_delima1.asp, (accessed on April 22, 2020).

¹⁸⁶ Lian Buan, "By 2022, Supreme Court filled with Duterte appointees.," Manuel Mogato, "Philippine Supreme Court removes Duterte 'enemy' judge," *Reuters*, May 11, 2018, <https://www.reuters.com/article/us-philippines-judiciary/philippine-supreme-court-removes-duterte-enemy-judge-idUSKBN1IC0EM> (accessed on April 22, 2020).

¹⁸⁷ Paterno Esmaguél, "DFA's Yasay on China: We do not fear to negotiate," *Rappler*, July 04, 2016, <https://www.rappler.com/nation/138546-dfa-yasay-china-bilateral-negotiations> (accessed on June 12, 2020).

ฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ แม้ว่ารัฐบาลคูเตอร์เตจะมีนโยบายกระชับความสัมพันธ์กับจีนมากขึ้น¹⁸⁸ กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทเด่นชัดเรื่องการส่งหนังสือทางทูตต่อจีนเมื่อปรากฏรายงานว่าจีนละเมิดอธิปไตยฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ โดยกระทรวงการต่างประเทศระบุว่าได้ติดตามพฤติกรรมของจีนในทะเลจีนใต้ตลอดเวลาและส่งหนังสือประท้วงทางการทูตด้วยภาษาที่เหมาะสมเมื่อพบว่าเรือจีนรุกล้ำในอาณาเขตทางทะเลของฟิลิปปินส์ หรือมีพฤติกรรมพัฒนาเกาะเทียมและเสริมสร้างกำลังทหารที่ขัดต่อ UNCLOS แต่ไม่จำเป็นต้องเผยแพร่หนังสือทางการทูตต่อสาธารณชนหรือรัฐสภาให้รับทราบในทุกครั้งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรียกร้อง เนื่องจากเป็นเอกสารชั้นความลับ¹⁸⁹ ทั้งนี้ นับตั้งแต่คูเตอร์เตดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในปี 2016 ถึง 31 สิงหาคม 2019 กระทรวงการต่างประเทศส่งหนังสือประท้วงทางการทูตต่อจีนแล้วจำนวน 63 ฉบับ¹⁹⁰ เป็นที่น่าสังเกตว่ากระทรวงการต่างประเทศปรับเปลี่ยนท่าทีต่อจีนในกรณีที่หน่วยกองกำลังมินดาเนาตะวันตกของกองทัพฟิลิปปินส์รายงานเมื่อ 3 เมษายน 2019 ว่าพบเรือจีนขนาดใหญ่จำนวนหลายลำบริเวณเกาะ Thitu ที่ฟิลิปปินส์ครอบครอง กระทรวงการต่างประเทศมีท่าทีที่แข็งกร้าวมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่มีกระแสหลีกเลี่ยงการแสดงท่าทีตอบโต้จีน โดยในครั้งนี้ออกมาระบุว่าฟิลิปปินส์มีอำนาจอธิปไตยสิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจศาลเหนือเกาะ Thitu ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของเมือง Kalayaan จังหวัดปาลาวันของฟิลิปปินส์ รวมทั้งเรียกร้องให้ทุกประเทศที่ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea-DOC) ยุติพฤติกรรมที่ขัดต่อ DOC¹⁹¹ นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศยังมีบทบาทสำคัญในการประชุมทวิภาคีเวทีกรณีทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน (BCM) โดยประเด็นที่หาหรือส่วนใหญ่เป็นเรื่องการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล ความปลอดภัยทางทะเล การปกป้องสภาพแวดล้อม

¹⁸⁸Nestor Corrales, "PH closely monitoring Chinese activities in Scarborough Shoal," *Inquirer*, March 22, 2017, <https://globalnation.inquirer.net/153721/ph-closely-monitoring-chinese-activities-scarborough-shoal#ixzz6RL71WEpr> (accessed on June 12, 2020); Anthony Q. Esguerra, "Cayetano: I'll quit if PH loses territory to China," May 29, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/167275/cayetano-ill-quit-ph-loses-territory-china#ixzz6RUYH5S87> (accessed on June 12, 2020).

¹⁸⁹Rie Takumi and Michaela del Callar, "DFA keeping an eye on South China Sea, but will not publicize every move."

¹⁹⁰Eimor Santos, "PH now on China's side in seeking revision of UNCLOS – Locsin."

¹⁹¹"Presence of Chinese vessels around Pag-asa Island 'illegal' – DFA." "Presence of Chinese vessels around Pag-asa Island 'illegal' – DFA."

ทางทะเล และความร่วมมือด้านการประมงในทะเลจีนใต้ รวมถึงยังเป็นเวทีที่กระทรวงการต่างประเทศจะหยิบยกสถานการณ์ในทะเลจีนใต้ที่มีความห่วงกังวลเพื่อหารือกับจีน¹⁹²

การประเมินแนวโน้มและแผนนโยบายของฟิลิปปินส์ประเด็นทะเลจีนใต้ในปี 2019 ของสภาความมั่นคงแห่งชาติฟิลิปปินส์สะท้อนมุมมองต่อการกำหนดนโยบายในสมัยดูเตอร์เต โดยระบุไว้ว่า ปัญหาทะเลตะวันออก (ทะเลจีนใต้) ยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน เนื่องจากมีหลายประเทศเป็นผู้อ้างสิทธิการครอบครองและยังไม่มีความแน่ชัดเรื่องข้อบังคับการเดินเรือ ผลคำตัดสิน PCA นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทำให้รัฐบาลดูเตอร์เตตกอยู่ในสถานะที่สามารถเป็นมิตรและศัตรูกับทุกฝ่าย ด้วยความคิดนี้ฟิลิปปินส์จึงเริ่มดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ เพื่อจะสร้างพันธมิตรใหม่กับจีนและรัสเซีย ในขณะที่ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับพันธมิตรดั้งเดิมเช่นสหรัฐอเมริกา ขณะที่การพิทักษ์อธิปไตยฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้จะใช้แนวทางการเจรจาทางการทูตกับจีนและรัฐที่อ้างกรรมสิทธิ์อื่น ๆ โดยจะต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ยังมีแผนพัฒนาขีดความสามารถในการลาดตระเวนทางทะเลและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่ฟิลิปปินส์ยึดครองในทะเลจีนใต้¹⁹³ ขณะที่นาย Hermogenes Esperon ที่ปรึกษาความมั่นคงแห่งชาติของฟิลิปปินส์ระบุเมื่อ 18 กรกฎาคม 2018 ว่าดูเตอร์เตจะพักการนำคำตัดสิน PCA มาเป็นอ้างสิทธิของฟิลิปปินส์ แต่จะพยายามเสริมสร้างการปกป้องอธิปไตยและสิทธิอาณาเขตทางทะเลโดยที่ผ่านมากองทัพได้ลาดตระเวนทางทะเลและทางอากาศ รวมถึงจัดตั้งสถานีหอสังเกตการณ์ชายฝั่ง 20 แห่ง โดยในปี 2017 ตรวจพบเรือต่างชาติในอาณาเขตทางทะเลฟิลิปปินส์ถึง 66,223 ลำ นอกจากนี้ นาย Esperon กล่าวว่าผลจากที่หลายประเทศต่างอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ ทำให้ประเด็นความขัดแย้งในพื้นที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้นฟิลิปปินส์ต้องเคลื่อนไหวทางการทูตอย่างระมัดระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางทหาร¹⁹⁴ สภาความมั่นคงแห่งชาติฟิลิปปินส์ยังมีบทบาทการเสนอแนะให้รัฐบาลดูเตอร์เตประกาศเกาะ Thitu และหมู่เกาะ Kalayaan ที่อยู่ในหมู่เกาะสแปรตลีเป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเล (Marine Protected Areas) ซึ่งการประกาศดังกล่าวหมายถึงฟิลิปปินส์

¹⁹² Sofia Tomacruz, "PH, China eye marine research, protection in South China Sea," *Rappler*, October 29, 2019, <https://www.rappler.com/nation/243671-philippines-china-eye-marine-research-protection-south-china-sea> (accessed on June 12, 2020).

¹⁹³ "The National Security situation in 2018, and outlook for 2019," *Philippines Information Agency*, December 31, 2018, <https://pia.gov.ph/news/articles/1016616> (accessed on June 14, 2020).

¹⁹⁴ Jeannette I. Andrade, "Esperon explains PH strategy in WPS," *Inquirer*, July 19, 2018, <https://globalnation.inquirer.net/168502/esperon-explains-ph-strategy-wps> (accessed on June 14, 2020).

สามารถออกข้อบังคับพิเศษ เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพหรือเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ใกล้สูญพันธุ์¹⁹⁵

ด้านหน่วยข่าวกรองพลเรือน นาย Alex Paul Monteagudo ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติฟิลิปปินส์ออกมาให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเรื่องการดำเนินนโยบายปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ของคูเตอร์เตว่า แนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศมาจากการตัดสินใจของคูเตอร์เต โดยเขาเป็นผู้มีแนวคิดแบบสังคมนิยมมากกว่าที่จะเลือกยอมเงิน ในแง่ที่ว่าเขายอมรับว่าเงินเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจอันดับสองของโลก และเงินสามารถเป็นผู้ลงทุนสำคัญในฟิลิปปินส์ ซึ่งจะช่วยบรรเทาความยากจนและทำให้เศรษฐกิจฟิลิปปินส์เติบโต นาย Monteagudo ยังยกตัวอย่างกรณีเวียดนามในอดีตที่เผชิญหน้าทางทหารกับจีนในทะเลจีนใต้เมื่อ 14 มีนาคม 1988 ส่งผลให้เวียดนามสูญเสียพื้นที่ในทะเลจีนใต้และกำลังพล ดังนั้นจากกรณีของเวียดนาม ฟิลิปปินส์ควรพยายามรักษาลิทธิการครอบครองในทะเลจีนใต้ไว้ แต่ไม่เข้าร่วมการเผชิญหน้าทางทหารกับจีน¹⁹⁶ นอกจากนี้หน่วยงานอย่างกระทรวงพลังงานยังเข้ามามีบทบาทในนโยบายทะเลจีนใต้ โดยกระทรวงพลังงานยื่นเรื่องเสนอให้คูเตอร์เตเมื่อ 2 ตุลาคม 2019 เพื่อพิจารณายกเลิกคำสั่งระงับการอนุญาตสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซบริเวณ Reed Bank ชั่วคราวในสมัยอากิโน เพื่อนำมาใช้เป็นแหล่งพลังงานแห่งใหม่ทดแทนที่ Malampaya ซึ่งคาดว่าจะหมดลงในปี 2024 ขณะที่ก่อนหน้านี้ฟิลิปปินส์และจีนบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือการสำรวจน้ำมันและก๊าซเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2018 ซึ่งมีกระทรวงพลังงานเป็นหนึ่งในคณะทำงานหารือกับจีนถึงกรอบความร่วมมือ¹⁹⁷ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคูเตอร์เตยังไม่มีการทำที่ตอบรับข้อเสนอการเปิดให้สำรวจใน Reed Bank ของกระทรวงพลังงาน แต่คาดว่ากระทรวงพลังงานน่าจะมีความสำคัญในการผลักดันให้รัฐบาลคูเตอร์เตต้องเจรจากับจีนเพื่อเปิดการสำรวจบริเวณดังกล่าว

จากบทบาทของหน่วยงานราชการที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับนโยบายทะเลจีนใต้จะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการเหล่านี้ พยายามทำหน้าที่แสดงความเชื่อมั่นต่อสาธารณะที่กังวลว่านโยบายของ

¹⁹⁵ "Nat'l Security Adviser eyes declaring Pag-asa Island a protected area," *CNN Philippines*, April 24, 2019, <https://www.cnn.ph/news/2019/4/24/pag-asa-island-west-philippine-sea-protected-area.html> (accessed on June 14, 2020).

¹⁹⁶ Jeannette I. Andrade, "Duterte is a realist on China, says Nica chief," *Inquirer*, June 23, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/176857/duterte-is-a-realist-on-china-says-nica-chief#ixzz6RLAGPHSD> (accessed on June 14, 2020).

¹⁹⁷ Darryl John Esguerra, "DOE hoping for lifting of WPS oil exploration ban this year," October 2, 2019, <https://newsinfo.inquirer.net/1172507/doe-hoping-for-lifting-of-wps-oil-exploration-ban-this-year#ixzz6RLDho4bn> (accessed on June 14, 2020).

คูเตอร์เตจะไม่ทำให้ฟิลิปปินส์สูญเสียการครอบครองในทะเลจีนใต้ รวมถึงยังมีนโยบายในทิศทางเดียวกับคูเตอร์เตคือพยายามแสดงการพิทักษ์อธิปไตยฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ ไม่นำคำตัดสินของ PCA มาสร้างความขัดแย้งกับจีน และแสวงหาความร่วมมือกับจีนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นถึงการออกมาคัดค้านการดำเนินนโยบายของคูเตอร์เตต่อจีนจากหน่วยงานราชการเหล่านี้

3.3.4 ภาคประชาชน

การมีบทบาทของภาคประชาชนต่อนโยบายที่มีต่อจีนได้ปรากฏความเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปผู้คนมักมองกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในแง่ร้าย เช่น กลุ่มที่หวังผลประโยชน์เศรษฐกิจ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ แต่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถปฏิเสธกลไกการมีส่วนร่วมของสิ่งเหล่านี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง และกลุ่มพลังทางการเมืองอื่นที่รวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการเฉพาะกิจ กรณีของฟิลิปปินส์นอกเหนือจากของรัฐบาลภาคประชาสังคม (Civil Society) มีความโดดเด่นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับประเด็นนโยบายทะเลจีนใต้พบว่า กลุ่มประชาสังคมรวมตัวกันแสดงออกผ่านการประท้วง ออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อรัฐบาล และการยื่นเรื่องเรียกร้องต่อศาลฎีกา กลุ่มประชาสังคมที่ออกมาเคลื่อนไหวเหล่านี้ยังมาจากหลากหลายกลุ่มอาชีพ ดังเช่นการออกมารวมตัวประท้วงของกลุ่มต่าง ๆ ประมาณ 600 คน ที่เรียกร้องเมื่อ 12 กรกฎาคม 2019 ในโอกาสวันครบรอบที่ PCA มีคำตัดสิน ให้รัฐบาลคูเตอร์เตแก้ไขปัญหาคำพิพากษารุกล้ำของจีนในทะเลจีนใต้ โดยกลุ่มที่ออกมาเรียกร้อง ได้แก่ กลุ่ม Katribu ที่รวมตัวเพื่อเรียกร้องสิทธิของชาวพื้นเมือง กลุ่ม Let's Organize for Democracy and Integrity (LODI) ที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเพื่อต่อสู้กับระบบเผด็จการ กลุ่ม Kilusang Mayo Uno ที่เป็นกลุ่มเรียกร้องสิทธิแรงงาน กลุ่ม Anakbayan เป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิเพื่อเยาวชน กลุ่ม Bahaghari ที่เป็นกลุ่มเรียกร้องในด้านความหลากหลายทางเพศ และกลุ่ม Pilipinong Nagkakaisa para sa Soberanya (P1NAS) ที่เป็นกลุ่มเรียกร้องเพื่ออธิปไตยและดินแดนของฟิลิปปินส์¹⁹⁸ รวมถึงในหลายการประท้วงจะพบว่า กลุ่มที่มีบทบาทวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล คือกลุ่ม Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดสังคมนิยมและก่อตั้งขึ้นในสมัยขั้วโล่มาร์กอส โดยกลุ่ม Bayan ออกมาประท้วงช่วงคูเตอร์เตเยือนจีนเมื่อ 29 สิงหาคม 2019 เรียกร้องให้จีนปฏิบัติตาม

¹⁹⁸ "Groups call on gov't to assert Hague ruling 3 years after victory," *Rappler*, July 12, 2019,

<https://www.rappler.com/move-ph/235266-groups-protest-3rd-year-philippines-hague-ruling-victory> (accessed on April 16, 2020).

คำตัดสิน PCA และเคารพอธิปไตยฟิลิปปินส์¹⁹⁹ และแสดงความเห็นในรูปแบบแถลงการณ์แสดงความไม่พอใจต่อการที่รัฐบาลดูเตอร์เตไม่ปกป้องอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้²⁰⁰ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสถาบันการศึกษาอย่างกลุ่ม University of the Philippines Marine Science Institute (UP MSI) ที่ออกแถลงการณ์เตือนรัฐบาลดูเตอร์เตให้ปกป้องทะเลจีนใต้เพื่อลูกหลานชาวฟิลิปปินส์และป้องกันไม่ให้เรือประมงของต่างชาติเข้ามาในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ ด้านกลุ่มประชาสังคมระดับเยาวชนเองอย่างกลุ่ม National Youth Movement for West Philippine Sea (NYMWPS) ก็มีส่วนร่วมเช่นกัน โดยเรียกร้องดูเตอร์เตบอกกับจีนให้หยุดพฤติกรรมครอบครองพื้นที่ในทะเลจีนใต้²⁰¹ รวมถึงมีการแสดงสัญลักษณ์โดยไม่แสดงตัวผู้ประท้วงอย่างการแขวนป้าย Province of China ตามสะพานลอยในกรุงมะนิลา²⁰² ในสมัยดูเตอร์เตยังพบการยื่นคำร้องของกลุ่มชาวประมงจำนวน 40 คน ในจังหวัด Palawan และจังหวัด Zambales ต่อศาลฎีกาให้พิจารณการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลดูเตอร์เตที่ไม่สามารถป้องกันไม่ให้เรือจีนเข้ามาทำลายแนวปะการังและทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณแนวเขตหินสกาโบโรห์ แนวเขตหิน Second Thomas และแนวปะการังมิสซีฟ ซึ่งอยู่ในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์²⁰³ แต่ต่อมาชาวประมงที่ร่วมยื่นคำร้องได้เปิดเผยว่า พวกเขาถูกกดดันจากเจ้าหน้าที่สืบสวนให้ถอดถอนคำร้อง โดยอ้างว่ากลุ่มชาวประมงอาจโดนฟ้องกลับ ซึ่งผลสุดท้ายชาวประมงจำนวน 25 คน ถอนการยื่นคำร้องและศาลฎีกาตัดสินไม่รับพิจารณา เนื่องจากผู้ร้องไม่มีหลักฐานมากพอ²⁰⁴ ส่วนความเห็นของประชาชนในสื่อออนไลน์นั้น จากการสังเกตการณ์ความเห็นต่อจีน

¹⁹⁹ Gabriel Pabico Lalu, "Groups to stage anti-China rally in wake of Duterte-Xi meet," *Inquirer*, August 29, 2019, <https://newsinfo.inquirer.net/1158927/groups-to-stage-anti-china-rally-in-wake-of-duterte-xi-meet#ixzz6O1xYvQDG> (accessed on April 16, 2020).

²⁰⁰ Gabriel Pabico Lalu, "Bayan slams 'lack of assertion' of gov't in maritime row," *Inquirer*, June 13, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/176205/bayan-slams-cool-stance-of-govt-in-maritime-row> (accessed on April 16, 2020).

²⁰¹ "Youth group asks Duterte to tread carefully in China," *Inquirer*, October 19, 2016, <https://globalnation.inquirer.net/147007/youth-group-asks-duterte-to-tread-carefully-in-china#ixzz6O1zV7BY0> (accessed on April 16, 2020).

²⁰² "Banners Welcome Visitors to 'Philippines, Province of China'," *Philippines Star*, July 12, 2018, <https://www.philstar.com/headlines/2018/07/12/1832876/banners-welcome-visitors-philippines-province-china> (accessed on April 16, 2020).

²⁰³ Lian Buan, "Palawan fishermen sue Duterte gov't for West PH Sea neglect," *Rappler*, April 16, 2019, <https://www.rappler.com/nation/228299-palawan-fisherman-sue-duterte-government-at-supreme-court-west-philippine-sea-neglect> (accessed on April 16, 2020).

²⁰⁴ Mike Navallo, "Supreme Court junks fisherfolks' plea for protection of West PH Sea," *ABS-CBN News*, September 3, 2019, <https://news.abs-cbn.com/news/09/03/19/supreme-court-junks-fisherfolks-plea-for-protection-of-west-ph-sea> (accessed on April 16, 2020); Mike Navallo, "Palawan fisherman says he was 'pressured' to withdraw from writ

ของชาวฟิลิปปินส์ในเฟซบุ๊กพบว่า หลังการเยือนจีนของดูเตอร์เตและการกล่าวถึงความร่วมมือกับจีนของดูเตอร์เตแต่ละครั้ง กระแสตอบรับของประชาชนฟิลิปปินส์เพียงบางส่วนจะมีความเห็นที่ดีขึ้น ซึ่งเปลี่ยนไปจากเดิมที่หวงกังวลจีน²⁰⁵ กล่าวคือความนิยมดูเตอร์เตมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนมุมมองของประชาชนระดับหนึ่ง แต่ในประเด็นความมั่นคงประชาชนฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่ยังคงเชื่อใจสหรัฐอเมริกามากกว่า

ภาคประชาชนในกลุ่มธุรกิจไม่ได้ปรากฏบทบาทในนโยบายที่มีต่อจีนในปัญหาทะเลจีนใต้โดยตรงอย่างชัดเจน แต่พบความพยายามเข้ามาลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศ สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมฟิลิปปินส์-จีน เสนอเงินช่วยเหลือและมอบข่าวสารให้ชาวประมงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เรือชนกันใน Reed Bank รวมถึงสัญญาจะบูรณะโรงเรียนของชุมชนชาวประมง 5 แห่ง²⁰⁶ นอกจากนี้ พบการมีส่วนร่วมในข้อตกลงที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ทำกับจีน กรณีบริษัท PXP Energy ซึ่งเคยเป็นผู้ชนะการประมูลการสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซใน Reed Bank แต่ถูกยุติในสมัยอากิโนเมื่อปี 2015 เพราะต้องการรอผลคำตัดสิน PCA พยายามเสนอดูเตอร์เตอนุญาตภาคเอกชนร่วมสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซบริเวณดังกล่าวอีกครั้งเมื่อปี 2017 แต่ดูเตอร์เตไม่ตอบรับและอ้างการคำพูดที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวระหว่างการพบปะว่า หากฟิลิปปินส์สำรวจน้ำมัน อาจนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างสองประเทศ เพราะทั้งจีนและฟิลิปปินส์ต่างก็อ้างสิทธิเหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้²⁰⁷ แต่ต่อมาดูเตอร์เตตัดสินใจลงนามข้อตกลงความร่วมมือสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซกับจีนในปี 2019 โดยเลือกบริษัท Philippine National Oil Company (PNOC) ที่มีรัฐบาลถือหุ้นส่วนใหญ่ เป็นคณะทำงาน เพื่อหารือกับบริษัท China National Offshore Oil Corporation

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

of kalikasan plea," *ABS-CBN News*, August 19, 2019 <https://news.abs-cbn.com/news/08/19/19/palawan-fisherman-says-he-was-pressured-to-withdraw-writ-of-kalikasan-plea> (accessed on April 16, 2020).

²⁰⁵ Cristina Jayme Montiel, "Narrative congruence between populist President Duterte and the Filipino public: Shifting global alliances from the United States to China," *Journal of Community & Applied Social Psychology*, no. 29(6) (2019), <https://doi.org/10.1002/casp.2411>, (accessed on April 16, 2020): 520–34.

²⁰⁶ Rambo Talabong, "Filipino-Chinese businessmen give P1.2 million for sunken boat's repair," *Rappler*, June 26, 2019, <https://www.rappler.com/nation/233954-filipino-chinese-businessmen-to-give-1m-for-gemver-repair> (accessed on June 17, 2020).

²⁰⁷ "Resume tests at Reed Bank, before Malampaya runs dry: MVP," *Interaksyon*, May 21, 2017, <https://www.interaksyon.com/breaking-news/2017/05/21/73527/resume-tests-at-reed-bank-before-malampaya-runs-dry-mvp/> (accessed on June 17, 2020).

(CNOOC) ของจีน²⁰⁸ อย่างไรก็ตาม บริษัท PXP Energy ยังคงแสดงความต้องการเข้าร่วมสำรวจใน Reed Bank²⁰⁹ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าภาคธุรกิจเอกชนมีบทบาทป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งทะเลจีนใต้ปะทุขึ้นที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ในอีกด้านภาคเอกชนยังเป็นแรงขับเคลื่อนหนึ่งให้รัฐบาลฟิลิปปินส์หารือกับจีน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้ง กรณีการส่งออกกล้วยฟิลิปปินส์ไปจีนยังคงเป็นประเด็นที่ภาคธุรกิจห่วงกังวล เนื่องจากในอดีตช่วงเกิดเหตุการณ์ตึงเครียดที่แนวเขตหินสกาโบโรห์เมื่อปี 2010 กรมศุลกากรจีนเคยปฏิเสธการอนุญาตนำเข้ากล้วยจากฟิลิปปินส์ โดยอ้างว่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานสุขอนามัยพืช ส่งผลให้ยอดการส่งออกกล้วยในสมัยอาเกีโนลดลง²¹⁰ ขณะที่สมัยดูเตอร์เตพบว่าจีนกลายเป็นแหล่งส่งออกกล้วยที่สำคัญของฟิลิปปินส์ ในปี 2018 จีนกลายเป็นตลาดส่งออกกล้วยของฟิลิปปินส์อันดับ 1 แทนญี่ปุ่นที่เป็นตลาดส่งออกกล้วยที่ใหญ่ที่สุดของฟิลิปปินส์มาเป็นระยะเวลา 27 ปี โดยจีนซื้อกล้วยฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นร้อยละ 56 จากปี 2017²¹¹

ในด้านการเข้ามาลงทุนของจีนในฟิลิปปินส์พบว่าสถานการณ์ความตึงเครียดในทะเลจีนใต้ระหว่างสองประเทศและนโยบายของผู้นำฟิลิปปินส์ยังส่งผลต่อการเข้ามาลงทุนของจีน โดยเห็นได้จากสมัยอาร์โรโยที่มีนโยบายดำเนินความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีน การลงทุนของจีนในฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนสมัยอาเกีโนปรากฏความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ระหว่างสองประเทศอยู่เป็นระยะ ๆ ส่งผลให้การลงทุนของจีนเพิ่มขึ้นในแบบค่อยเป็นค่อยไป²¹² ขณะที่สมัยดูเตอร์เตพบว่าการลงทุนจากจีนเพิ่มอย่างมากจากสมัยอาเกีโน โดยพบว่าช่วง 30 มิถุนายน 2016 – 30 มิถุนายน 2018 จีนเข้ามาลงทุนรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยอาเกีโนที่ระหว่างปี 2010 – 2016 มูลค่าการลงทุนอยู่ที่ประมาณ 1,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ²¹³ รวมทั้งการลงทุนจากจีนในปี 2018

²⁰⁸ "China, PH to form committees for joint gas exploration talks," *ABS-CBN News*, August 30, 2019, <https://news.abs-cbn.com/business/08/30/19/china-ph-to-form-committees-for-joint-gas-exploration-talks> (accessed on June 17, 2020).

²⁰⁹ Enrico Dela Cruz, "Philippines' PXP eyes Malampaya facilities for South China Sea gas project," *Reuter*, November 12, 2019, <https://www.reuters.com/article/us-pxp-energy-gas-malampaya/philippines-pxp-eyes-malampaya-facilities-for-south-china-sea-gas-project-idUSKBN1XM0GS> (accessed on June 17, 2020).

²¹⁰ Aileen Baviera, "Territorial and Maritime Disputes in the West Philippine Sea: Foreign Policy Choices and their Impact on Domestic Stakeholders," 31-32.

²¹¹ George Liao, "Philippines becomes China's largest banana exporter," *Taiwan Newsr*, November 11, 2019, <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3821275> (accessed on June 17, 2020).

²¹² Alvin Camba, "How Do Investors Respond to Territorial Disputes? Evidence from the South China Sea and Implications on Philippines Economic Strategy," *The Singapore Economic Review* (March 24, 2020), <https://doi.org/10.1142/S0217590819500681>, (accessed on June 18, 2020):

²¹³ "China's foreign direct investment inflows rapidly increasing," IBON Foundation, updated November 21, 2018, accessed June 18, 2020, <https://www.ibon.org/chinas-foreign-direct-investment-inflows-rapidly-increasing/>

เพิ่มขึ้นจากปี 2017 ร้อยละ 590²¹⁴ ในด้านการท่องเที่ยวพบว่าหลังจาก PCA รับคำร้องจากฟิลิปปินส์ และขอให้จีนชี้แจงการฟ้องร้องเมื่อ 30 มีนาคม 2014 จีนกลับปฏิเสธที่จะชี้แจงใด ๆ และต่อมาหน่วยงานด้านท่องเที่ยวของจีนมีคำสั่งให้ระงับการเดินทางไปฟิลิปปินส์ ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวจีนสมัยอาเกีโนในปี 2014 ลดลงอย่างเห็นได้ชัด²¹⁵ ขณะที่สมัยดูเตอร์เตที่นับว่าสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ไม่ได้มีความรุนแรง ผลปรากฏว่านักท่องเที่ยวชาวจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง²¹⁶ จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า แม้ภาคกลุ่มธุรกิจไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในทะเลจีนใต้โดยตรง แต่ทิศทางความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทำให้กลุ่มภาคธุรกิจที่ได้ผลประโยชน์จากจีนก็จะพยายามเข้ามามีบทบาทลดความตึงเครียดหรือเข้าไปมีส่วนสร้างให้ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งพบว่าการเยือนจีนครั้งแรกของดูเตอร์เตจะมีกลุ่มนักธุรกิจชาวฟิลิปปินส์ร่วมเดินทางประมาณ 400 คน เพื่อแสวงหาโอกาสการทำธุรกิจร่วมกับจีน²¹⁷ นอกจากนี้ ในสมัยดูเตอร์เตพบว่าการพบปะระหว่างผู้นำกับนักธุรกิจชาวจีนบ่อยครั้งกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งการพบปะในระหว่างการเดินทาง รวมถึงยังมีการเข้าพบที่ทำเนียบประธานาธิบดีที่กรุงมะนิลา และเมืองดาเวาที่เป็นบ้านเกิดดูเตอร์เต²¹⁸ กล่าวได้ว่ากลุ่มภาคธุรกิจฝ่ายฟิลิปปินส์และจีนในสมัยดูเตอร์เตมีการเข้าหากันทั้งระดับเอกชนและผู้นำประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²¹⁴ Westlene Uy, "Rise of Chinese investments in Duterte's Philippines: Some consequences," *Philippine Star*, March 19, 2019, <https://www.philstar.com/other-sections/news-feature/2019/03/19/1902800/rise-chinese-investments-dutertes-philippines-some-consequences> (accessed on June 18, 2020).

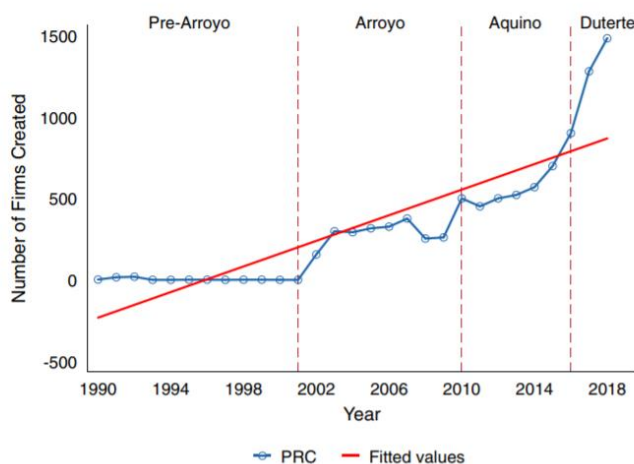
²¹⁵ Aileen Baviera, "Territorial and Maritime Disputes in the West Philippine Sea: Foreign Policy Choices and their Impact on Domestic Stakeholders," 33-34.

²¹⁶ JC Punongbayan, "Why the influx of Chinese in the Philippines?," *Rappler*, June 17, 2019, <https://www.rappler.com/thought-leaders/233238-reasons-influx-chinese-philippines> (accessed on June 18, 2020).

²¹⁷ Doris Dumlao-Abadilla, "Big business group to join Duterte in China," *Inquirer*, October 13, 2016, <https://newsinfo.inquirer.net/824775/big-business-group-to-join-duterte-in-china> (accessed on June 18, 2020).

²¹⁸ Pia Ranada, "Chinese businessmen flock to Duterte's Malacañang," *Rappler*, June 2, 2018, <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/203898-duterte-chinese-businessmen-meetings-malacanang> (accessed on June 18, 2020).

ภาพประกอบที่ 3 สถิติจำนวนบริษัทของจีนที่เข้ามาลงทุนในฟิลิปปินส์

ที่มา <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S0217590819500681>

ทั้งนี้ แม้ไม่พบว่ารัฐบาลดูเตอร์เตขัดขวางและจับกุมกลุ่มที่ผู้ประท้วงในประเด็นการดำเนินนโยบายต่อจีน แต่พบการจับกุมผู้ออกมาประท้วงในประเด็นอื่น ๆ อย่างกรณีการจับกุมผู้ประท้วงการประกาศกฎอัยการศึกในมินดาเนา²¹⁹ และพบความพยายามสร้างความกลัวหากประชาชนออกมาเคลื่อนไหว ตัวอย่างกรณีดูเตอร์เตออกมาขู่ยิงผู้ที่ละเมิดมาตรการควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หลังประชาชนในชุมชนแออัดออกมาชุมนุมขอรับอาหารจากรัฐบาล²²⁰ แม้ว่าภาคประชาชนพยายามมีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลการดำเนินนโยบายต่อจีน แต่ก็พบว่าภาคประชาชนเองก็ถูกกดดันจากรัฐไม่ให้เรียกร้องในลักษณะที่เสี่ยงต่อการทำให้ดูเตอร์เตพ้นจากตำแหน่งประธานาธิบดี ดังที่ปรากฏในกรณีกลุ่มชาวประมงยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงความเห็นของประชาชนได้คือผลการสำรวจโดยหลังจากดูเตอร์เตได้ดำเนินนโยบายที่มุ่งสัมพันธ์ภาพที่ดีกับจีนมาเป็นระยะเวลาเกือบหนึ่งปี สำนักวิจัย Pew Research Center's ได้เผยแพร่ผลการสำรวจในช่วงไตรมาสแรกของปี 2017 ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนฟิลิปปินส์มีมุมมองต้องการเป็นมิตรกับจีนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2015 โดยในปี 2017 ผลสำรวจพบว่าชาวฟิลิปปินส์ร้อยละ 67 มีความเห็นว่าการมีความสัมพันธ์

²¹⁹Meg Adonis, "4 Panday Sining members nabbed for vandalism," *Inquirer*, December 2, 2019,

<https://newsinfo.inquirer.net/1196747/4-panday-sining-members-nabbed-for-vandalism> (accessed on April 20, 2020).

²²⁰ Martin Petty, "'Shoot them dead' - Philippine leader says won't tolerate lockdown violators," *Reuters*, April 2, 2020, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-philippines-dutert/shoot-them-dead-philippine-leader-says-wont-tolerate-lockdown-violators-idUSKBN21K0AY> (accessed on April 20, 2020).

ทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนเป็นเรื่องสำคัญ ขณะที่ปี 2015 ชาวฟิลิปปินส์เห็นด้วยร้อยละ 43 ส่วนการสำรวจในประเด็นฟิลิปปินส์ควรมีท่าที่แข็งกร้าวต่อจีนในประเด็นทะเลจีนใต้หรือไม่ ผลสำรวจในปี 2017 ชาวฟิลิปปินส์เพียงร้อยละ 28 มองว่าควรมีท่าที่แข็งกร้าว ขณะที่ปี 2015 อยู่ที่ร้อยละ 41 แต่ผลสำรวจในปี 2017 ชาวฟิลิปปินส์ร้อยละ 50 ยังคงห่วงกังวลการขยายอิทธิพลของจีน และร้อยละ 68 เชื่อว่าหากฟิลิปปินส์กับจีนสู้รบกัน สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือฟิลิปปินส์ในด้านการทหาร²²¹

แต่หลังจากมีรายงานข่าวว่าเรือยามชายฝั่งจีนจับชาวประมงฟิลิปปินส์บริเวณแนวโซดหินสกาโบโรห์ และจีนยังควบคุมพื้นที่ดังกล่าวไม่ให้อาวุธประมงฟิลิปปินส์เข้าไปหาปลา โดยรัฐบาลดูเตอร์เตยืนยันว่าไม่จำเป็นต้องแสดงการประท้วงอย่างเป็นทางการต่อการกระทำของจีน เนื่องจากพฤติกรรมของจีนดังกล่าวไม่ได้เป็นในลักษณะข่มขู่ ทศนคติของมติมหาชนชาวฟิลิปปินส์เริ่มปรากฏชัดขึ้นว่ามีความหวาดระแวงจีน และมองว่ารัฐบาลดูเตอร์เตไม่ควรปล่อยให้จีนมีพฤติกรรมรุกล้ำในเขต EEZ ฟิลิปปินส์บริเวณทะเลจีนใต้²²² จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผลสำรวจความคิดเห็นจากสถาบัน Social Weather Survey (SWS) ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2018 พบว่า ร้อยละ 81 ไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลดูเตอร์เตปล่อยให้จีนดำเนินการปลูกสร้างทางทหารในทะเลจีนใต้ ส่วนร้อยละ 74 มองว่ารัฐบาลดูเตอร์เตควรนำประเด็นข้อพิพาทในทะเลจีนใต้หารือในเวทีการประชุมนานาชาติ และร้อยละ 73 คิดว่าฟิลิปปินส์ควรเจรจากับจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ร่วมกัน ขณะที่ร้อยละ 68 เห็นว่ารัฐบาลควรหาประเทศที่สามมาทำหน้าที่ตัวกลางแก้ไขปัญหา ส่วนระดับความเชื่อใจจีนของชาวฟิลิปปินส์อยู่ระดับแย่มากที่ -35 ซึ่งลดลงจากไตรมาสแรกซึ่งอยู่ระดับกลางที่ +7²²³ ทั้งนี้ จากการเผยแพร่ผลสำรวจ ดูเตอร์เตออกมากล่าวในงานแถลงนโยบายประจำปีเพื่อลดกระแสต่อต้านของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของเขาที่มีต่อจีนว่า แม้ฟิลิปปินส์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าเขาจะไม่ปกป้องผลประโยชน์ของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ โดยเขาจะเปิดช่องทางการเจรจากับจีนเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ใน

²²¹ Jacob Poushter and Caldwell Bishop, "People in the Philippines Still Favor U.S. Over China, but Gap Is Narrowing," (September 21, 2017). <https://www.pewresearch.org/global/2017/09/21/people-in-the-philippines-still-favor-u-s-over-china-but-gap-is-narrowing/>, (accessed on April 20, 2020).

²²² Dharel Placido, "China still rules over Scarborough Shoal, say Filipino fishermen," *ABS-CBN News*, June 11, 2018, <https://news.abs-cbn.com/news/06/11/18/china-still-rules-over-scarborough-shoal-say-filipino-fishermen> (accessed on April 20, 2020).

²²³ "81% reject gov't's 'do nothing' policy on West PHL Sea – SWS," *GMA Network*, July 14, 2018 <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/660455/sws/story/> (accessed on April 20, 2020).

ทางบวกต่อฟิลิปปินส์และส่งผลดีต่อชาวประมงฟิลิปปินส์ที่มีข้อพิพาทกับจีนในทะเลจีนใต้²²⁴ ทั้งนี้แม้รัฐบาลดูเตอร์เตพยายามคลายกังวลถึงการสูญเสียผลประโยชน์ในทะเลจีนใต้ แต่ประชาชนฟิลิปปินส์ยังคงรู้สึกต้องการให้รัฐบาลพิทักษ์และปกป้องอธิปไตยของชาติ จากผลการสำรวจพบว่าชาวฟิลิปปินส์มีแนวโน้มต้องการให้ฟิลิปปินส์เป็นผู้ครอบครองเกาะต่าง ๆ ที่ถูกจีนยึดครอง โดยส่วนใหญ่มองว่าสิ่งที่รัฐบาลควรทำคือการพัฒนาศักยภาพทางทหารเพื่อป้องกันการรุกรานของจีนในทะเลจีนใต้ รองลงมาคือฟิลิปปินส์ควรยืนยันสิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์เหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ ตามที่มีคำตัดสินของ PCA โดยควรหยาบยกข้อพิพาททะเลจีนใต้ขึ้นมาหารือในระดับการประชุมสหประชาชาติหรืออาเซียน และรัฐบาลดูเตอร์เตควรสร้างพันธมิตรกับประเทศอื่น ๆ ที่พร้อมจะช่วยปกป้องสิทธิอธิปไตยฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้²²⁵ ขณะที่ผลการสำรวจความเชื่อใจเงินของประชาชนฟิลิปปินส์มีแนวโน้มผันผวนขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ระหว่างสองประเทศ แต่ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในระดับแย่มาก²²⁶

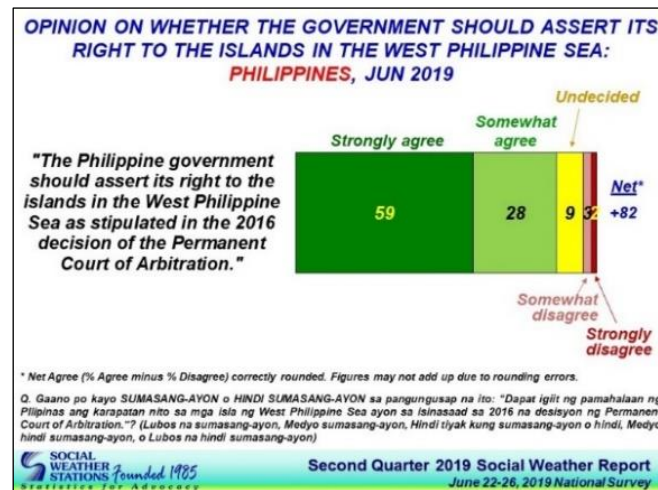

²²⁴ Dharel Placido, "Duterte says to 'defend' Philippine interests in South China Sea," *ABS-CBN News*, July 23, 2018 <https://news.abs-cbn.com/news/07/23/18/duterte-says-to-defend-philippine-interests-in-south-china-sea> (accessed on April 20, 2020).

²²⁵ "Second Quarter 2019 Social Weather Survey: 93% of adult Filipinos say it is important that the PH regains control of China-occupied islands in the West PH Sea," news release, July 10, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20190710213339>, (accessed on April 21, 2020); "Second Quarter 2019 Social Weather Survey: 87% of adult Filipinos believe government should assert its right to disputed islands in the West Philippine Sea," news release, July 12, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20190712122047>, (accessed on April 21, 2020).

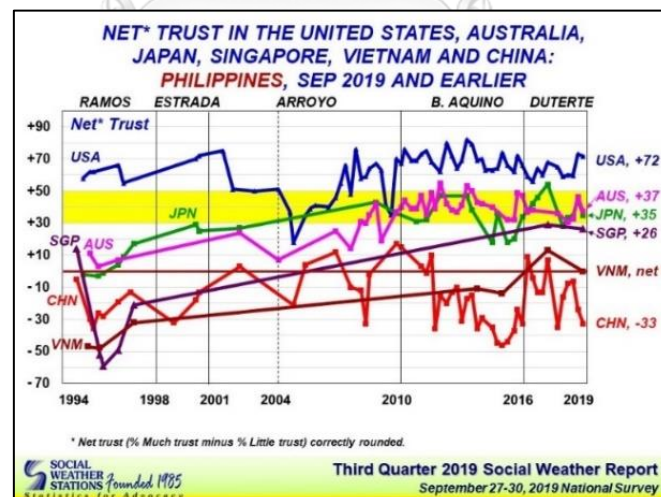
²²⁶ "Third Quarter 2019 Social Weather Survey: Net trust for China falls to "Bad" -33; Net trust stays "Excellent" for the United States, "Good" for Australia and Japan, and "Moderate" for Singapore," news release, November 20, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20191120154738>, (accessed on April 21, 2020).

ภาพประกอบที่ 4 ผลสำรวจว่ารัฐบาลควรแสดงสิทธิการครอบครองในทะเลจีนใต้
ตามคำตัดสิน PCA หรือไม่

ที่มา : <http://www.sws.org.ph/swsmain/artclisppage/?artcsyscode=ART-20190712122047>

ภาพประกอบที่ 5 ผลสำรวจประชาชนเกี่ยวกับระดับความเชื่อใจประเทศต่าง ๆ

ที่มา : <https://www.sws.org.ph/swsmain/artclisppage/?artcsyscode=ART-20191120154738>

เหตุการณ์เรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์และทอดทิ้งลูกเรือเมื่อ 9 มิถุนายน 2019 บริเวณ Reed Bank ที่ห่างจากชายฝั่งฟิลิปปินส์ 150 กิโลเมตร ซึ่งจีนปฏิเสธว่าไม่ได้ชนเรือฟิลิปปินส์ กลายเป็นจุดที่ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจอย่างเด่นชัดในหมู่ประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลดูเตอร์เตที่มีต่อจีน โดยประชาชนออกประท้วงแสดงความไม่พอใจที่ดูเตอร์เตกล่าวว่า เหตุการณ์เรือชนกันเป็นเพียงอุบัติเหตุเล็กน้อยทางทะเล รวมถึงดูเตอร์เตล้มเหลวในการพิทักษ์และปกป้องอธิปไตยของชาติ เหตุประท้วงทำให้ดูเตอร์เตออกมาขอโทษที่การเปิดทะเลให้จีนเข้ามาและเกิดเหตุเรือจีนชนเรือฟิลิปปินส์ แต่เขายังคงย้ำว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุบัติเหตุ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างก็อ้างกรรมสิทธิ์บริเวณดังกล่าว²²⁷ อย่างไรก็ตาม การออกมาขอโทษไม่ได้ช่วยผ่อนคลายความไม่พอใจของประชาชน เพราะยังมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าเหตุการณ์เรือชนกันนั้น เกิดในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ ดังนั้นดูเตอร์เตควรแสดงการปกป้องชาวประมง กระแสวิจารณ์นั้น ทำให้โฆษกประธานาธิบดีดูเตอร์เตต้องออกมาชี้แจงว่าการตีความสิ่งที่ดูเตอร์เตกล่าวของผู้สื่อข่าวและผู้ฟังทุกคนนั้นผิด โดยดูเตอร์เตต้องการบอกว่าจีนจะไม่อนุญาตให้ชาวประมงเงินเข้ามาทำการประมงบริเวณเขต EEZ ฟิลิปปินส์ เนื่องจากรัฐบาลจีนเห็นฟิลิปปินส์เป็นมิตรประเทศและจีนรู้ดีว่าอาจเกิดการเผชิญหน้ากัน หากจีนปล่อยให้เรือจีนเข้ามาทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์²²⁸ ขณะเดียวกันในการประชุมแถลงนโยบายประจำปีของรัฐสภาดูเตอร์เตออกมากล่าวถึงการดำเนินนโยบายของเขาในประเด็นทะเลจีนใต้ เพื่อลดกระแสกดดันในประเทศว่า ทะเลฟิลิปปินส์ ตะวันตก (ทะเลจีนใต้) เป็นของฟิลิปปินส์ แต่จากสิ่งที่ฟิลิปปินส์เผชิญในปัจจุบันทำให้เราต้องระงับความโกรธเอาไว้ก่อน ถ้าหากเขาส่งทหารไปไล่ชาวประมงเงินที่เข้ามาในเขตทะเลฟิลิปปินส์ตะวันตก ทุกคนไม่น่าจะมีใครมีชีวิตรอดกลับมา เขาก็เลือกดำเนินนโยบายรักษาสมดุลที่มีความเปราะบาง (delicate balancing act) กล่าวคือพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางทหาร แต่ยังคงปกป้องน่านน้ำและทรัพยากรธรรมชาติของฟิลิปปินส์²²⁹ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็กระแสกดดันจากกลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ที่ต้องการให้ดูเตอร์เตยืนยันทันทีผลคำตัดสิน PCA ต่อจีน หรือเป็นเพราะดูเตอร์เตเห็น

²²⁷ Jeffrey Maitem, "Filipinos burn Chinese flags in protest against Duterte's 'weak' response to South China Sea sinking," *South China Morning Post*, June 18, 2019, <https://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/3015058/filipinos-burn-chinese-flags-protest-against-dutertes-weak> (accessed on April 21, 2020).

²²⁸ Anna Felicia Bajo, "Panelo says Duterte's remark on PHL's EEZ 'misconstrued,' gives clarification," *GMA Network*, June 27, 2019, <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/699086/panelo-says-duterte-s-remark-on-phl-s-eez-misconstrued-gives-clarification/story/> (accessed on April 21, 2020).

²²⁹ Cliff Venzon and Mikhail Flores, "Duterte says South China Sea dispute is 'delicate balancing act'," *Nikkei Asian Review*, July 22, 2019, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Duterte-says-South-China-Sea-dispute-is-delicate-balancing-act> (accessed on April 21, 2020).

ว่าสมควรแก่เวลาที่จะนำมารื้อกับจีนก็ตาม ในระหว่างการเยือนจีนของดูเตอร์เตเมื่อ 28 สิงหาคม – 2 กันยายน 2019 เขาได้หยิบยกผลคำตัดสินขึ้นมาหารือกับประธานาธิบดีสี แต่จีนกลับยืนยันว่าจีนไม่ยอมรับคำตัดสินดังกล่าว²³⁰

3.3.5 สื่อมวลชน

สื่อมวลชนฟิลิปปินส์นับว่ามีบทบาทสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายดูเตอร์เตที่มีต่อจีน ซึ่งไม่ได้เพียงรายงานข่าววันนั้น ๆ แต่ยังนำเสนอข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ความเป็นมาและข้อมูลทางกฎหมายของประเด็นนั้น รวมถึงแสดงความคิดเห็นและทำให้ผู้อ่านเกิดการตั้งคำถามถึงการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เต สื่อที่นำเสนอในเชิงให้รายละเอียดและทำสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนได้เห็นภาพมากยิ่งขึ้นอย่างสื่อ Rappler เผยแพร่บทความเรื่องรัฐบาลดูเตอร์เตให้เรือของจีนเข้ามาวิจัยใน Benham Rise โดยบทความนำเสนอประวัติการเข้ามาของเรือจีนในเขตฟิลิปปินส์ตั้งแต่อดีต และสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อฟิลิปปินส์ รวมถึงชี้ให้เห็นความสำคัญที่ฟิลิปปินส์จะต้องปกป้อง Benham Rise²³¹ การนำเสนอบทความในรูปแบบยกตัวอย่างในอดีตดังกล่าวชวนให้ผู้อ่านเกิดการตั้งคำถามถึงการดำเนินการของรัฐบาลดูเตอร์เตที่ไม่มีการเปิดเผยรายละเอียดความร่วมมือกับจีนในการสำรวจ Benham Rise เปรียบเทียบกับการเข้ามาของเรือจีนในอดีตหรือในรูปแบบสรุปให้ผู้อ่านเห็นภาพถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในสมัยดูเตอร์เตอย่างในบทความ Timeline: Philippines-China Relationship Under Duterte²³² และบทความ China at 70 'Fantasy of Cordial Relations' with the Philippines²³³ นอกจากนี้ มีเผยแพร่มุมมองประกอบการแสดงรายละเอียดถึงความเสี่ยงของฟิลิปปินส์จากการมีความร่วมมือกับจีนอย่าง

²³⁰ Bernadette D. Nicolas, "Duterte raises arbitral ruling on WPS, but Xi says China still won't heed it," August 31, 2019, <https://businessmirror.com.ph/2019/08/31/duterte-raises-arbitral-ruling-on-wps-but-xi-says-china-still-wont-heed-it-2/> (accessed on April 21, 2020).

²³¹ Marites Dañguilan Vitug, "[OPINION] Letting China into Benham Rise: History lessons for Duterte and Cayetano," *Rappler*, February 06, 2018, <https://www.rappler.com/thought-leaders/195289-benham-rise-history-lessons-duterte-cayetano> (accessed on April 23, 2020).

²³² Frances Roberto, "Timeline: Philippines-China relationship under Duterte," August 07, 2018, <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/209026-timeline-philippines-china-relationship-duterte-administration> (accessed on April 23, 2020).

²³³ Sofia Tomacruz, "China at 70 'Fantasy of Cordial Relations' with the Philippines," December 04, 2019, <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/241969-china-70-fantasy-cordial-relations-philippines> (accessed on April 23, 2020).

ในบทความ Is Duterte Selling out the Philippines to China?²³⁴ ซึ่งสร้างการรับรู้ข้อมูลแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

บทบรรณาธิการและบทความความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่อฟิลิปปินส์ที่เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีนในสมัยดูเตอร์เตส่วนใหญ่ จะวิพากษ์วิจารณ์ลักษณะการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตที่เอนเอียงไปหาจีนและการไม่แสดงความพยายามพิทักษ์สิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์เหนือทะเลจีนใต้ โดยบทความจะพยายามให้ข้อเสนอแนะว่าดูเตอร์เตควรใช้ผลคำตัดสินของ PCA มายืนยันต่อจีนถึงสิทธิการครอบครองของฟิลิปปินส์ ตัวอย่างบทความที่นำเสนอประเด็นลักษณะนี้ เช่น

บทความในสื่อ Inquirer ระบุว่า ดูเตอร์เตดำเนินนโยบายผ่อนปรน (appeasement) ต่อจีน โดยไม่ตอบโต้เรื่องที่จีนก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างทางทหารในทะเลจีนใต้ และล้มเหลวในการยืนยันสิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์เหนือทะเลจีนใต้ตามคำตัดสินของ PCA ทั้งนี้ แม้ปรากฏรายงานว่าจีนนำซีปนาวุธมาประจำการในหมู่เกาะพาราเซล แต่รัฐบาลดูเตอร์เตก็ไม่ได้มีท่าทีว่าการกระทำของจีนเป็นภัยคุกคามต่อฟิลิปปินส์ โดยเพียงแสดงความหวังกังวลเท่านั้น บทความยังระบุว่ารัฐบาลดูเตอร์เตควรเริ่มด้วยการนำคำตัดสินของ PCA ที่ส่งผลดีต่อฟิลิปปินส์มาเป็นอาวุธตอบโต้จีนที่มีพฤติกรรมรุกร้าอาณาเขตฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะในส่วนของคำตัดสินที่ระบุว่า จีนไม่สามารถอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ตามเส้นประ 9 เส้นได้²³⁵

บทบรรณาธิการในสื่อ Philippines Star แสดงให้เห็นการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตที่มีต่อจีน โดยการไม่นำคำตัดสินของ PCA ขึ้นมายืนยันสิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์ และประกาศดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ ซึ่งมีลักษณะเอนเอียงเข้าหาจีนและรัสเซียมากขึ้น ส่วนจีนยังคงแสดงพฤติกรรมการครอบครองแนวเขตดินต่าง ๆ ที่เป็นของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ แม้ PCA มีคำตัดสินออกมาครบหนึ่งปีแล้ว ในส่วนท้ายของบทความพยายามชี้ว่า ขณะที่ดูเตอร์เตกระชับความสัมพันธ์กับจีนเพื่อหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งสองประเทศก็ไม่สามารถละเลยผลคำตัดสินของ PCA ได้ เนื่องจากทั้งสองประเทศได้ให้สัตยาบันใน UNCLOS สิ่งแรกที่ดูเตอร์เตควรดำเนินนโยบายต่อจีนคือการแสดงการยืนยันถึงการปฏิบัติตามผลคำตัดสิน PCA ที่ส่งผลในทางบวกต่อฟิลิปปินส์ แต่สิ่งที่

²³⁴ JC Punongbayan, "[ANALYSIS] Is Duterte selling out the Philippines to China?," November 23, 2018, <https://www.rappler.com/thought-leaders/217353-is-duterte-selling-out-philippines-to-china> (accessed on April 23, 2020).

²³⁵ Dindo Manhit, "Time to make a stand," *Inquirer*, May 28, 2018, <https://opinion.inquirer.net/113490/time-make-stand> (accessed on April 23, 2020).

ปรากฏในความเป็นจริงดูเตอร์เตดำเนินนโยบายให้ฟิลิปปินส์กลับเหมือนผู้แพ้ ดังนั้นการยึดมั่นในคำตัดสิน PCA น่าจะเป็นสิ่งที่ทั้งสองประเทศควรจะทำเพื่อรักษามิตรภาพที่ยั่งยืน²³⁶

บทความของ Rappler นำเสนอถึงชัยชนะของฟิลิปปินส์ในผลคำตัดสินของ PCA ซึ่งหลังมีคำตัดสินนักวิชาการฟิลิปปินส์ต่างมีความหวังว่าจะใช้ชัยชนะทางกฎหมายดำเนินความสัมพันธ์กับคู่พิพาทอย่างจีน เพื่อยืนยันสิทธิครอบครองเหนือทะเลจีนใต้ อย่างไรก็ตามที่ฟิลิปปินส์จะนำคำตัดสินนั้นมาเป็นสิ่งสนับสนุนการมีสิทธิอธิปไตย ฟิลิปปินส์กลับได้ดูเตอร์เตมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งมีความเอนเอียงเข้าหาจีนและแสดงท่าทีว่าฟิลิปปินส์ยอมแพ้ต่อจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ ในบทความได้นำใจความสำคัญในหนังสือ *How the Philippines Won Its Maritime Case against China* ของ Rock Solid ว่า แรงกดดันระหว่างประเทศสามารถกระตุ้นให้เกิดการทำตามคำตัดสินได้ และคำตัดสิน PCA ไม่ได้ส่งผลดีต่อฟิลิปปินส์ประเทศเดียว แต่ยังรวมถึงประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ๆ ที่อ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ด้วย หมายความว่า การอ้างเส้นประ 9 เส้นที่ PCA ตัดสินว่าไม่สามารถยอมรับได้นั้น จีนก็ไม่สามารถอ้างกับประเทศอื่นได้เช่นกัน ดังนั้นการทำให้คำตัดสินนั้นให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวที่ไม่ใช่แค่ภายในสมัยดูเตอร์เต ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในลักษณะที่ยึดหลักความยุติธรรม ความถูกต้อง และสิทธิอธิปไตย²³⁷

ประเด็นที่สื่อมวลชนฟิลิปปินส์ให้ความสนใจและออกบทความแสดงความคิดเห็นเกือบจะทุกสำนักข่าวเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนฟิลิปปินส์ ได้แก่ เหตุการณ์เรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์ ความร่วมมือสำรวจแหล่งน้ำมันในทะเลจีนใต้ และการอนุญาตให้เรือจีนเข้ามาสำรวจวิจัยใน Benham Rise

เหตุการณ์เรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์เป็นเรื่องที่สำนักข่าวฟิลิปปินส์ต่างออกบทความ โดยมีการเขียนในมุมมองที่หลากหลาย ยกตัวอย่างในบทบรรณาธิการของ *Inquirer* ที่มีชื่อว่า *Bullies and Cowards* กล่าวถึงท่าทีของรัฐบาลดูเตอร์เตที่ไม่พยายามปกป้องชาวประมงฟิลิปปินส์และโอนอ่อนต่อจีนในเหตุการณ์ดังกล่าวมากเกินไป ซึ่งท้ายที่สุดของการกระทำดังกล่าวของรัฐบาลดูเตอร์เตอาจทำให้ชาวประมงฟิลิปปินส์กลายเป็นผู้กระทำผิดแทน²³⁸ ขณะที่บทความของ Rappler ชี้ให้เห็นถึงท่าทีที่

²³⁶ "Winner, loser," *Philippine Star*, July 12, 2017, Editorial,

<https://www.philstar.com/opinion/2017/07/12/1719058/editorial-winner-loser> (accessed on April 23, 2020).

²³⁷ Marites Dañguilan Vitug, "[OPINION] Time for a different narrative on maritime dispute with China," *Rappler*, July 06, 2018, <https://www.rappler.com/thought-leaders/206508-time-for-different-narrative-philippines-china-maritime-dispute> (accessed on April 25, 2020).

²³⁸ "Bullies and Cowards," Editorial, *Inquirer*, June 23, 2019, <https://opinion.inquirer.net/122145/bullies-and-cowards> (accessed on April 25, 2020).

ขัดแย้งกันในรัฐบาลดูเตอร์เต ซึ่งจากเหตุการณ์เรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงบางส่วนมีท่าทีไม่สนับสนุนนโยบายเอนเอียงหาจีนของดูเตอร์เต โดยเฉพาะกองทัพฟิลิปปินส์ที่ยังคงไม่เชื่อมั่นว่าจีนจะมีความจริงจังต่อฟิลิปปินส์ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับจีนที่จะทำให้ฟิลิปปินส์ยอมเงินในประเด็นทะเลจีนใต้²³⁹ ส่วนในบทความวิชาการของ Philippines Star แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่วมสืบสวนข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์อุบัติเหตุใน Reed Bank โดยเน้นย้ำถึงการที่ฟิลิปปินส์เป็นมิตรประเทศหนึ่งของจีน โดยการสร้างสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ความแนบแน่นขึ้นนั้น การสืบสวนต้องเป็นไปตามความจริง เป็นกลาง และน่าเชื่อถือ รวมถึงจีนต้องรักษาสัญญาว่าจีนจะลงโทษ หากมีลูกเรือจีนเป็นผู้กระทำความผิด²⁴⁰

จะเห็นได้ว่าสื่อฟิลิปปินส์ไม่ได้เพียงนำเสนอบทความในประเด็นฟิลิปปินส์มีนโยบายอย่างไรต่อจีน แต่เสนอบทความที่ทำให้ประชาชนเกิดการตั้งคำถามถึงพฤติกรรมของจีนด้วย เป็นพฤติกรรมด้านลบของคนที่มีพลังอำนาจเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ตัวอย่างบทความของ Inquirer ที่เริ่มด้วยการนำเสนอการเผชิญหน้ากันทางทหารในทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์ในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจีนมีเป้าหมายขยายพื้นที่การครอบครอง ขณะเดียวกันจีนใช้ soft power ด้วยการเจรจาและยืนยันว่าจีนเคารพการมีเสรีภาพในการเดินเรือ แต่เมื่อจีนสามารถประจำการอาวุธยุทธโปกรณ์ตามภูมิสถานฐานในทะเลจีนใต้สำเร็จ จีนกลับระบุว่าจีนจะไม่ยอมสูญเสียพื้นที่ของบรรพบุรุษแม้ตารางนิ้วเดียว ด้วยท่าทีดังกล่าวของจีนประกอบกับประวัติศาสตร์จีนที่สะท้อนถึงผู้นำจีนจะทำทุกวิถีทางเพื่อให้จีนมีอำนาจนำ ดังนั้นชีวิตชาวประมงฟิลิปปินส์ 22 คนนั้นไม่มีความหมายต่อจีน บทความจบด้วยการให้ผู้อ่านคิดต่อว่าจากเหตุการณ์อุบัติเหตุที่ Reed Bank ทำให้ได้หยุดทบทวนถึงความสัมพันธ์กับจีนในระยะยาว และการกล่าวของประธานาธิบดีสื่ออย่างมีชั้นเชิงว่า “ชาวเอเชียเป็นผู้ดำเนินกิจการของเอเชีย แก้ไขปัญหาของเอเชีย และรักษาความปลอดภัยของเอเชีย” นั้นเป็น

²³⁹ Jose Antonio Custodio, "A Facade of Smiles over the Recto Bank Incident," Opinion, *Rappler*, June 28, 2019, <https://www.rappler.com/thought-leaders/233996-facade-of-smiles-over-recto-bank-incident> (accessed on April 25, 2020).

²⁴⁰ "Credible Probe," Editorial, *Philippines Star*, June 26, 2019, <https://www.philstar.com/opinion/2019/06/26/1929574/editorial-credible-probe> (accessed on April 25, 2020).

คำกล่าวของการล่าอาณานิคมสมัยใหม่ของจีนหรือไม่²⁴¹ หรือในบทบรรณาธิการของ ABS-CBN News ก็มีลักษณะที่ย้ำให้จีนปฏิบัติต่อฟิลิปปินส์เช่นมิตรประเทศที่จะคำนึงถึงชีวิตของชาวประมงฟิลิปปินส์²⁴²

อย่างไรก็ดี ในอีกด้านพบว่ามีสื่อมวลชนที่นำเสนอบทความในลักษณะที่สนับสนุนการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต ยกตัวอย่าง ในบทความสำนักข่าว The Manila Times กล่าวถึงผลสำรวจความไม่เชื่อใจจีนหมู่ประชาชนฟิลิปปินส์ที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากการนำเสนอบทความของสำนักข่าวต่าง ๆ เกี่ยวกับท่าทีดูเตอร์เตต่อเหตุการณ์เรือชนกันใน Reed Bank เช่น สำนักข่าว Philippines Star, Business World, Inquirer, Rappler และ ABS-CBN News ที่พยายามสร้างให้ประชาชนฟิลิปปินส์มีความรู้สึกอคติต่อจีน โดยนำเสนอผู้เขียนใน The Manila Time มองว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุบัติเหตุที่ยังไม่มีการสืบสวนข้อเท็จจริงว่า อาจเป็นเหตุการณ์เรือชนกันอันเกิดจากไม่มีความตั้งใจ บทความได้ตั้งข้อสังเกตว่าสื่อมวลชนที่นำเสนอในเชิงสร้างอคตินั้นมีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติ ในตอนสุดท้ายของบทความนี้สรุปการบริหารของดูเตอร์เตว่า เขาได้ใช้ภาวะผู้นำที่ยึดหลักความเป็นจริงและประสบการณ์ในการบริหารประเทศ ซึ่งอาจไม่ต้องอิงกับข้อเรียกร้องการประท้วงและผลการสำรวจ²⁴³ หรือในกรณีบทความของสำนักข่าว Manila Bulletin ระบุว่าบริเวณ Reed Bank ที่เกิดเหตุเรือชนกันไม่ได้อยู่ในเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ตามที่หลายฝ่ายวิพากษ์วิจารณ์ และแม้บริเวณดังกล่าวอยู่ในอาณาเขตฟิลิปปินส์ แต่การที่ PCA ตัดสินให้เรือประมงสัญชาติอื่น ๆ สามารถแล่นและทำประมงในแนวโซดหินสกาโบโรห์ได้ ซึ่งเป็นเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ แสดงว่ากรณี Reed Bank ก็ใช้หลักการเดียวกัน ดังนั้นการสืบสวนควรมุ่งที่ประเด็นการชนกันของเรือ ไม่ใช่การอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ และการสืบสวนควรเป็นไปด้วยความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ซึ่งจีนได้กลายเป็นหุ้นส่วนสำคัญของฟิลิปปินส์ทั้งในด้านการค้า การท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แม้ว่าสองประเทศจะมีข้อพิพาทกัน แต่การแก้ไขปัญหาควรเน้นที่ความร่วมมือดังเช่นที่ดูเตอร์เตได้ดำเนินนโยบายอยู่²⁴⁴

²⁴¹ Rex D. Lores, "The Recto Bank incident: China's dark side," *Inquirer*, June 21, 2019, <https://opinion.inquirer.net/122107/the-recto-bank-incident-chinas-dark-side> (accessed on April 25, 2020).

²⁴² Dennis Gasgonia, "The Life of PH," Editorial, *ABS-CBN News*, June 23, 2019, <https://news.abs-cbn.com/news/multimedia/photo/06/23/19/the-life-of-ph> (accessed on April 25, 2020).

²⁴³ Rigoberto D. Tiglao, "Now, this is a leader, and not a populist one," Opinion, *The Manila Times*, June 19, 2019, <https://www.manilatimes.net/2019/06/19/opinion/columnists/topanalysis/now-this-is-a-leader-and-not-a-populist-one/571419/> (accessed on April 25, 2020).

²⁴⁴ "Joint probe should clear up Recto Bank dispute," Editorial, *Manila Bulletin*, June 28, 2019, <https://news.mb.com.ph/2019/06/28/joint-probe-should-clear-up-recto-bank-dispute/> (accessed on April 25, 2020).

ในกรณีความร่วมมือสำรวจแหล่งน้ำมันในทะเลจีนใต้ บทความของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์มีทั้งการนำเสนอแบบสนับสนุนและการตั้งคำถามให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ต่อ ตัวอย่างบทความที่สนับสนุน เช่น สำนักข่าว Daily Tribune นำเสนอความเห็นที่สนับสนุนความร่วมมือสำรวจน้ำมันในทะเลจีนใต้ เนื่องจากจะช่วยส่งผลดีต่อเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ตราบใดที่การสำรวจนั้นเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ²⁴⁵ สำนักข่าว Manila Bulletin มองว่าแม้พื้นที่ที่จะสำรวจจะเป็นเขต EEZ ของฟิลิปปินส์ แต่การมีความร่วมมือจะส่งผลดีต่อฟิลิปปินส์และจีนที่จะไม่ต้องนำเข้าน้ำมันจากพื้นที่ห่างไกล ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงและส่งผลต่อต้นทุนทางเศรษฐกิจ²⁴⁶ ส่วนบทความที่นำเสนอแบบตั้งคำถามถึงความร่วมมือสำรวจน้ำมัน เช่น สำนักข่าว Inquirer แสดงความเห็นว่าการที่รัฐบาลดูเตอร์เตไม่เปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงต่อสาธารณะเป็นการกระทำที่ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลดูเตอร์เตใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งควรได้รับรู้ข้อมูลข้อตกลงและมีการถกเถียงในพื้นที่สาธารณะก่อนที่จะตกลงมีความร่วมมือ โดยบทความเขียนถึงเหตุผลที่ควรมีการเปิดเผยทั้งในระดับประชาชน สภา และตุลาการ ในบทความยังกล่าวต่อไปอีกว่า แม้เกิดการลงนามข้อตกลงแล้ว รัฐบาลดูเตอร์เตก็ยังคงปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อตกลงที่ทำกับจีน ทำให้ประชาชนฟิลิปปินส์เหมือนอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการของดูเตอร์เตที่สามารถทำทุกอย่างที่ต้องการโดยไม่คำนึงถึงรัฐธรรมนูญ และนำไปสู่การตกอยู่ภายใต้อำนาจอติปไตยของจีน²⁴⁷ หรือกรณีสำนักข่าว Rappler ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับพื้นที่ Reed Bank ที่จะทำการร่วมสำรวจแหล่งน้ำมันว่าเป็นพื้นที่ที่จีนมุ่งหวังหรือไม่ ซึ่งหากเป็นพื้นที่ดังกล่าวจะทำให้ฟิลิปปินส์สูญเสียอธิปไตยหรือไม่ และจีนยังสามารถเข้าร่วมการสำรวจได้หรือไม่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว PCA ตัดสินให้อยู่ในเขต EEZ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์การสำรวจและการนำทรัพยากรใน EEZ มาใช้ต้องอยู่ภายใต้การดำเนินการของฟิลิปปินส์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในร่างความร่วมมือที่เผยแพร่ยังไม่มีการระบุว่าเป็นพื้นที่ใด แต่บทความได้

²⁴⁵ Ernesto M. Hilario, "Joint exploration to benefit PH," Commentary, *Tribune*, September 22, 2018, Commentary, <https://tribune.net.ph/index.php/2018/09/22/joint-exploration-to-benefit-ph/> (accessed on April 27, 2020).

²⁴⁶ Jose C. De Venecia, "Likely Philippines-China Joint Exploration for Oil and/or Natural Gas in the South China Sea," Opinions and Editorials, *Manila Bulletin*, August 19, 2018, <https://news.mb.com.ph/2018/08/19/likely-philippines-china-joint-exploration-for-oil-and-or-natural-gas-in-the-south-china-sea/> (accessed on April 27, 2020).

²⁴⁷ Joel Ruiz Butuyan, "Our inalienable right to know," Opinion, *Inquirer*, November 26, 2018, <https://opinion.inquirer.net/117721/our-inalienable-right-to-know> (accessed on April 27, 2020).

ตั้งข้อสังเกตถึงความแตกต่างระหว่างร่างความร่วมมือของฟิลิปปินส์กับจีน ซึ่งในเอกสารที่กระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์เผยแพร่ดูเหมือนจะทำให้จีนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าฉบับของจีน²⁴⁸

ขณะที่ประเด็นให้เรือจีนร่วมสำรวจวิจัยใน Benham Rise สำนักข่าวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้สำนักข่าวอย่าง The Manila Times และ Manila Bulletin ที่มักมีความเห็นสนับสนุนนโยบายหรือท่าทีของดูเตอร์เตที่มีต่อจีนก็มีการแสดงความคิดเห็นว่า ฟิลิปปินส์ควรจะปกป้องไม่ให้ประเทศอื่นเข้ามาทำการยึดครองบริเวณ Benham Rise เนื่องจากคณะกรรมการกำหนดขอบเขตไหล่ทวีป (UN Commission on the Limits of Continental Shelves: CLCS) ได้ยืนยันว่าบริเวณดังกล่าวเป็นไหล่ทวีปของฟิลิปปินส์ (Continental Shelf) ฟิลิปปินส์มีสิทธิอธิปไตยในทรัพยากรธรรมชาติแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) กล่าวคือ หากรัฐชายฝั่งไม่สำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปแล้ว รัฐอื่นจะสำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปโดยมิได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งมิได้²⁴⁹ ตัวอย่างบทความอื่นที่นำเสนอเรื่อง Benham Rise อย่างสำนักข่าว Business Mirror เผยแพร่บทความ Benham Rise is ours ที่เน้นย้ำว่ารัฐบาลดูเตอร์เตควรมียุทธศาสตร์ที่จะปกป้องทรัพยากรของฟิลิปปินส์บริเวณ Benham Rise²⁵⁰ สำนักข่าว Inquirer รายงานความเป็นมาที่ยืนยันว่าฟิลิปปินส์มีสิทธิอธิปไตยเหนือ Benham Rise²⁵¹ บทบรรณาธิการสำนักข่าว Philippines Star ที่ระบุว่าฟิลิปปินส์ควรทำวิถีทางทั้งการทหารและใช้ผลคำตัดสินของ CLCS ปกป้อง Benham Rise หากพบว่าจีนละเมิดสิทธิอธิปไตยฟิลิปปินส์²⁵² ส่วนสำนักข่าว The Manila Times ชี้ว่ารัฐบาลดูเตอร์เต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁴⁸ Marites Dañguilan Vitug, "DFA foils oil exploration with China – for now," Opinion, *Rappler*, December 27, 2018, <https://www.rappler.com/thought-leaders/219186-dfa-foils-oil-exploration-china-for-now-year-end-2018> (accessed on April 27, 2020).

²⁴⁹ *A Partial Submission of Data and Information on the Outer Limits of the Continental Shelf of the Republic of the Philippines*, United Nations (2012), https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/phl22_09/phl_esummary.pdf, (accessed on May 1, 2020).

²⁵⁰ "Benham Rise is ours," Editorial, *Business Mirror*, March 15, 2017, <https://businessmirror.com.ph/2017/03/15/benham-rise-is-ours/> (accessed on May 1, 2020).

²⁵¹ Artemio V. Panganiban, "Who owns Benham Rise?," Opinion, *Inquirer*, April 02, 2017, <https://opinion.inquirer.net/102912/owns-benham-rise> (accessed on May 1, 2020).

²⁵² "Keep China from Benham by All Means," Editorial, *Philippines Star*, March 14, 2017, <https://www.philstar.com/the-freeman/opinion/2017/03/14/1678879/editorial-keep-china-benham-all-means> (accessed on May 1, 2020).

ควรแสดงการปกป้อง Benham Rise ก่อนที่จีนจะเข้ามายึดครองและสร้างเกาะเทียมเหมือนในกรณีของ แนวเขตหินสกาโบรห์²⁵³

สื่อมวลชนยังนำเสนอความคิดเห็นนักวิชาการของ ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้ข้อมูลและ เกิดการผลักดันในระดับนโยบายได้อีกด้วย ดังเช่นกรณีของนาย Antonio T. Carpio อดีต ผู้พิพากษาอาวุโสและเป็นผู้ที่เคยอยู่ในคณะทำงานยื่นฟ้องข้อพิพาททะเลจีนใต้กับ PCA ที่มีออกมา วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต โดยสำนักข่าว ABS-CBN News นำเสนอ ความคิดเห็นของนาย Carpio ว่า ฟิลิปปินส์ควรพิจารณาร่างกฎหมายเส้นทางคมนาคมทางทะเล (sea lanes) สำหรับการเดินทางผ่านหมู่เกาะในฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นตามข้อกำหนดของ UNCLOS ไม่ใช่ให้เรือต่างชาติที่แล่นผ่านน่านน้ำฟิลิปปินส์ต้องยื่นขออนุญาตต่อทางการฟิลิปปินส์ก่อนตามที่ ดูเตอร์เตกล่าว²⁵⁴ ต่อมารัฐบาลต้องการผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจทางทะเล (blue economy) ทำให้ เกิดการพิจารณาร่างกฎหมาย sea lanes เหมือนกับที่นาย Carpio เคยแสดงความเห็น²⁵⁵

การนำเสนอของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์ที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นอาจไม่ได้ทำให้ดูเตอร์เตมี ปฏิกริยาตอบโต้กับสื่อมวลชนฟิลิปปินส์โดยตรงเหมือนกับที่ตอบโต้กับฝ่ายนักการเมือง แต่การนำเสนอ ข่าวและบทความของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์นั้นทำให้กลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ได้รับรู้ข้อมูล การดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต และรับทราบถึงพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของจีนในทะเลจีนใต้ มากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต่อยอดให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมมากขึ้น

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจขององค์กรนักข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders - RSF) อันดับความเสรีของสื่อมวลชนฟิลิปปินส์ในสมัยดูเตอร์เตมีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2020 ดัชนี เสรีภาพสื่อฟิลิปปินส์ลดลงมาสองอันดับจากปีที่แล้วอยู่อันดับ 136 จากทั้งหมด 180 ประเทศ ในรายงานของ RSF ระบุว่า การบัญญัติกฎหมายสื่อดิจิทัลของรัฐบาลทำให้เกิดความมึนงง และรัฐมัก

²⁵³ "Benham Rise and 'Sovereign Rights'," Editorial, *The Manila Times*, March 16, 2017,

<https://www.manilatimes.net/2017/03/16/opinion/editorial/benham-rise-sovereign-rights/317430/> (accessed on May 1, 2020).

²⁵⁴ Ellen T. Tordesillas, "Opinion: Why the Archipelagic Sea Lanes Passage bill should be passed," *ABS-CBN News*, Aug 23, 2019 <https://news.abs-cbn.com/blogs/opinions/08/23/19/opinion-why-the-archipelagic-sea-lanes-passage-bill-should-be-passed> (accessed on May 1, 2020).

²⁵⁵ Ian Nicolas Cigaral, "NEDA pushes bill protecting maritime territories in a bid to tap P1-T 'blue economy'," *Phistar*, January 20, 2020, <https://www.phistar.com/business/2020/01/20/1986398/neda-pushes-bill-protecting-maritime-territories-bid-tap-p1-t-blue-economy> (accessed on April 29, 2020).

ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบิดเบือนข้อมูล²⁵⁶ ส่งผลให้เกิดการปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลของสื่อมวลชนผ่านช่องทางต่าง ๆ และทำให้ภาคประชาชนเกิดความเกรงกลัวการเผยแพร่ข้อมูลและความคิดเห็นผ่านช่องทางออนไลน์ว่าอาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายหรือไม่ ขณะที่การบิดเบือนข้อมูลของภาครัฐยังทำให้ภาคประชาชนเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับข้อมูลที่ถูกต้อง และส่งผลให้ประชาชนขาดโอกาสในการเข้ามาตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ แม้ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าดูเตอร์เตมีส่วนในการดำเนินคดีกับนางมาเรีย เรสซ่า บรรณาธิการบริหารสำนักข่าวออนไลน์ Rappler ข้อหาคลื่นแคล้งทางไซเบอร์ และมีส่วนในการระงับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ ABS-CBN เนื่องจากใบอนุญาตหมดสัมปทานหรือไม่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อทั้งสองสำนักเป็นสื่อที่มักวิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศของดูเตอร์เต และการขอต่อใบอนุญาตของ ABS-CBN นั้น ถูกขัดขวางในรัฐสภาโดยตลอดนับตั้งแต่ดูเตอร์เตขึ้นดำรงตำแหน่ง²⁵⁷ ขณะเดียวกันเป็นที่น่าสังเกตว่า ในสื่อมวลชนฟิลิปปินส์เองก็ปรากฏการเผยแพร่บทความที่สนับสนุนการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต โดยเฉพาะในสำนักข่าว The Manila Times, Manila Bulletin และสำนักข่าว Daily Tribune²⁵⁸

3.4 การปรับนโยบายของดูเตอร์เตหลังจากที่มีกระแสวิจารณ์จากกลุ่มการเมืองภายใน

จากการเรียกร้องและแสดงความคิดเห็นของกลุ่มการเมืองภายในเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เตนั้น ประเด็นที่ส่งผลให้ดูเตอร์เตเปลี่ยนท่าทีในทันทีคือการเรียกร้องของวุฒิสมาชิกและสื่อมวลชนให้เปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงและทบทวนการให้เงินเข้าร่วมสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใน Benham Rise ซึ่งแม้ไม่ได้เป็นบริเวณที่ฟิลิปปินส์มีข้อพิพาทกับจีน แต่กลุ่มสถาบันการเมืองภายในห่วงกังวลว่าการให้เงินเข้ามาในพื้นที่นี้อาจเป็นการนำไปสู่การยึดครองเหมือนกรณีแนวเขตหินสกาโบโรห์ การวิพากษ์วิจารณ์นี้เองทำให้รัฐบาลดูเตอร์เตออกมาประกาศเพื่อลดกระแสกดดันว่า จะไม่ให้บริการต่างชาติเข้าร่วมสำรวจใน Benham Rise อย่างไรก็ตาม รัฐบาลดูเตอร์เตยังคงไม่เปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงที่ทำกับจีนตามที่ในที่ประชุมสภาเรียกร้อง และภายหลังจากฟิลิปปินส์ค้นพบว่าภายใต้พื้นที่ Benham Rise มีหลุมปล่องภูเขาไฟขนาดใหญ่ ซึ่งคาดว่ามิแรธาดู

²⁵⁶ "Holding the line against Duterte's attacks," (April 21, 2020). <https://rsf.org/en/philippines?nl=ok>, (accessed on May 1, 2020).

²⁵⁷ Michelle Abad, "TIMELINE: Duterte against ABS-CBN's franchise renewal," *Rappler*, May 06, 2020, <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/249550-timeline-duterte-against-abs-cbn-franchise-renewal> (accessed on May 7, 2020).

²⁵⁸ Ernesto M. Hilario, "Joint exploration to benefit PH.;" "Joint probe should clear up Recto Bank dispute." "Joint probe should clear up Recto Bank dispute.;" "Duterte won back PH sovereignty over West Philippine Sea," *The Manila Times*, April 11, 2017, Opinion, <https://www.manilatimes.net/2017/04/11/opinion/analysis/duterte-won-back-ph-sovereignty-west-philippine-sea/322047/322047/> (accessed on May 2, 2020).

เหล็กและทองแดงเป็นจำนวนมาก รัฐบาลดูเตอร์เตก็เปลี่ยนให้มีแผนอนุญาตบริษัทต่างชาติเข้าร่วมสำรวจ ซึ่งปัจจุบันยังคงไม่มีบริษัทต่างชาติยื่นขอเข้าร่วม²⁵⁹ นอกจากนี้ อีกเหตุการณ์ที่ทำให้ดูเตอร์เตปรับเปลี่ยนท่าทีในทันทีคือ กระแสกดดันเรียกร้องให้เขาแสดงการปกป้องชาวประมงและอธิปไตยของฟิลิปปินส์จากกรณีเรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์เมื่อ 9 มิถุนายน 2019 ซึ่งทั้งฝ่ายสภาสื่อมวลชน และประชาชนต่างก็ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ท่าทีที่ตอบรับต่อเหตุการณ์เรือชนกันของดูเตอร์เตจนทำให้เขาต้องรีบออกมาขอโทษที่มองว่าเป็นเพียงอุบัติเหตุเล็กน้อยและเร่งจัดตั้งคณะทำงานสืบสวน และแม้ว่าเขาออกมาระบุว่าจะหาประเทศที่สามเพื่อทำหน้าที่ร่วมสืบสวน เพื่อลดกระแสกดดันของประชาชนที่ไม่พอใจการให้จีนร่วมสืบสวน²⁶⁰ แต่ในท้ายที่สุดผลการสืบสวนก็มาจากฝ่ายฟิลิปปินส์และจีน โดยตัดสินใจให้เรือจีนเป็นฝ่ายผิดที่ละเลยไม่ช่วยเหลือชาวประมงฟิลิปปินส์ ซึ่งไม่มีการชี้ชัดว่าเรือจีนตั้งใจชนเรือฟิลิปปินส์หรือไม่²⁶¹

ในส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่กลุ่มการเมืองภายในเรียกร้อง รัฐบาลดูเตอร์เตใช้วิธีการถ่วงต่อสื่อมวลชนเพื่อลดกระแสกดดัน ซึ่งในบางครั้งเขาตอบโต้ด้วยคำพูดประชดประชันและข่มขู่ เช่น การกล่าวว่าจะส่งทหารฟิลิปปินส์ไปเผชิญหน้ากับจีน และเกาะฟิลิปปินส์จะได้เป็นหลุมขนาดใหญ่²⁶² รวมถึงเขาไม่ได้มีท่าทีตอบสนองข้อเรียกร้องจากกลุ่มการเมืองภายในทันที จนกว่าเมื่อเกิดการทวงถามหรือเรียกร้องอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำตามข้อเรียกร้อง เช่น การยอมเปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงการยอมปรับข้อตกลงที่ทำกับจีน และการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ดำเนินการตอบโต้จีนแล้ว ซึ่งยังคงเป็นแนวทางประนีประนอม นอกจากนี้ เป็นที่สังเกตว่าการถ่วงเพื่อลดกระแสกดดันในแต่ละครั้ง รัฐบาลดูเตอร์เตยังคงเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน และแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่เรียกร้องนั้น ๆ อาจสร้างความขัดแย้งและการเผชิญหน้าทางทหารกับจีน ซึ่งจะยิ่งทำให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายสูญเสีย สำหรับด้านความมั่นคงทางทหารในสมัยดูเตอร์เต พบว่ากองทัพฟิลิปปินส์ยังคงมีความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและพยายามแสวงหาความร่วมมือกับประเทศอื่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อมาสนับสนุนภารกิจ

²⁵⁹ Gillian M. Cortez, "Ban on Foreign-led Research in PHL Waters to Be Lifted," *Business World*, October 25, 2019, <https://www.bworldonline.com/ban-on-foreign-led-research-in-phl-waters-to-be-lifted/> (accessed on May 2, 2020).

²⁶⁰ Lian Buan, "PH backtracks, downplays 3rd party in Recto Bank probe," *Rappler*, June 23, 2019, <https://www.rappler.com/nation/233710-philippines-backtracks-downplays-3rd-party-recto-bank-investigation> (accessed on May 2, 2020).

²⁶¹ Pia Ranada, "Final PCG-Marina report: Chinese ship failed to prevent sea collision."

²⁶² Virgil Lopez, "Duterte Mocks Critics, Invokes Defense Treaty with US amid Maritime Row," *GMA Network*, July 17, 2019, <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/701297/duterte-mocks-critics-invokes-defense-treaty-with-us-amid-maritime-row/story/> (accessed on May 2, 2020).

การป้องกันการรุกรานของจีนในทะเลจีนใต้ ทั้งนี้ สรุปรายการที่ดูเตอร์เตต่อประเด็นอื่น ๆ ที่กลุ่มการเมืองภายในวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังนี้

1) กรณีการลงนามความร่วมมือการสำรวจน้ำมันและก๊าซในทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์กับจีน ซึ่งมีกระแสเรียกร้องให้เปิดเผยรายละเอียดข้อตกลงก่อนมีการลงนาม เนื่องจากรัฐบาลดูเตอร์เตไม่เปิดเผยต่อสาธารณะในตอนแรก แต่จากการที่วุฒิสมาชิกและสื่อมวลชนร่วมกันกดดันและวิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อตกลงที่มีกระแสว่าจะสำรวจในพื้นที่ Reed Bank ซึ่งอาจทำให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายเสียเปรียบนั้น²⁶³ ทำให้รัฐบาลดูเตอร์เตเปิดเผยรายละเอียดข้อตกลง ซึ่งในรายละเอียดมีเพียงเรื่องการแต่งตั้งคณะทำงานที่จะวางแผนการสำรวจ แต่ยังไม่มีการตกลงเรื่องพื้นที่สำรวจและการแบ่งผลประโยชน์ที่เป็นกระแสกดดันก่อนหน้านี้²⁶⁴ โดยอาจเป็นไปได้ว่าจากกระแสกดดันของกลุ่มการเมืองภายในนี้เองที่อาจทำให้ดูเตอร์เตยังไม่ลงนามเรื่องพื้นที่สำรวจและการแบ่งผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม การหารือระหว่างดูเตอร์เตกับจีนเมื่อ 11 กันยายน 2019 เขากลักระบุน่าจะไม่นำผลคำตัดสินของ PCA เข้ามาเป็นเงื่อนไขในข้อตกลงการสำรวจน้ำมันและก๊าซที่ทำกับจีน²⁶⁵ ทำให้กลุ่มการเมืองภายในยังคงให้ความสนใจในประเด็นนี้ว่าการสำรวจจะเป็นในลักษณะใด

2) ประเด็นการตอบโต้การรุกรานของเรือจีนและการพัฒนาเกาะเทียมในน่านน้ำฟิลิปปินส์บริเวณทะเลจีนใต้ ฝ่ายสภาและสื่อมวลชนกดดันรัฐบาลดูเตอร์เตที่มีท่าทีโอนอ่อนต่อจีนเกินไป และไม่ยอมเปิดเผยรายละเอียดการส่งหนังสือทางการทูตประท้วงการกระทำของจีน แรงกดดันดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลดูเตอร์เตออกมาเปิดเผยรายละเอียดการส่งหนังสือประท้วงทางการทูตต่อจีน แต่ไม่ได้ระบุถึงห้วงเวลาที่ยื่นประท้วงและยังคงแสดงท่าทีไม่ต้องการตอบโต้ด้วยการใช้กำลังทางทหาร²⁶⁶ นอกจากนี้ รัฐบาลดูเตอร์เตพยายามแสดงการปกป้องอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ โดยระบุว่าเขามี

²⁶³ "Chiz: Make public all PHL-CHINA Bilateral Deals." "Chiz: Make public all PHL-CHINA Bilateral Deals."

²⁶⁴ Pia Ranada, "DOCUMENT: Oil, gas development deal between Philippines, China."

²⁶⁵ Raissa Robles, "Duterte's South China Sea U-turn: Illegal Climbdown, or Clever Gambit for Oil?," *South China Morning Post*, September 11, 2019, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3026795/dutertes-south-china-sea-u-turn-illegal-climbdown-or-clever> (accessed on May 2, 2020).

²⁶⁶ Frances Mangosing, "DFA list shows 45 diplomatic protests filed vs China for aggression in West Philippine Sea," *Inquirer*, March 06, 2020, <https://globalnation.inquirer.net/185940/dfa-list-shows-45-diplomatic-protests-filed-vs-china-for-aggression-in-west-philippine-sea> (accessed on April 13, 2020); "Hontiveros challenges Cayetano to divulge details of 50-100 diplomatic actions vs. China," news release, August 28, 2018, https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0828_hontiveros1.asp, (accessed on May 2, 2020).

แผนพัฒนาเกาะ Thitu และเพิ่มการลาดตระเวนทางทะเลเพื่อสกัดกั้นการรुक้าของจีน²⁶⁷ ทั้งนี้ แม้ว่าเรามีท่าทีที่ต้องการถอยห่างออกจากความเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่พบว่าฟิลิปปินส์ยังคงรักษาความร่วมมือด้านการทหารกับสหรัฐอเมริกาและประเทศที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรสหรัฐอเมริกา²⁶⁸ แต่การตัดสินใจยกเลิกข้อตกลงว่าด้วยการเยือนของกองกำลังทหารระหว่างกัน (Visiting Forces Agreement – VFA) กับสหรัฐอเมริกาของดูเตอร์เตเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2020 หลังไม่พอใจที่สหรัฐอเมริกายกเลิกวีซ่านาย Ronald dela Rosa วุฒิสมาชิกและเป็นอดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติฟิลิปปินส์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด²⁶⁹ ได้สร้างข้อสงสัยว่าอาจเป็นการดำเนินการเพื่อต่อรองท่าข้อตกลงฉบับใหม่กับสหรัฐอเมริกาให้ฟิลิปปินส์ได้ผลประโยชน์มากกว่าฉบับเดิม หรืออาจทำไปเพื่อต้องการตอบโต้สหรัฐอเมริกาและแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศอื่นมากขึ้น

3) ประเด็นการเรียกร้องให้ดูเตอร์เตนำข้อได้เปรียบจากผลคำตัดสิน PCA เป็นเครื่องมือยืนยันสิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์ต่อจีนและประชาคมระหว่างประเทศนั้น ซึ่งเขาหลีกเลี่ยงที่จะหยิบยกคำตัดสิน PCA ขึ้นมาหารือกับจีนหรือแม้ในการประชุมสุดยอดอาเซียน²⁷⁰ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์เรือจีนชนเรือประมงฟิลิปปินส์ กระแสความไม่พอใจของประชาชนต่อพฤติกรรมของจีนและเกิดการตั้งคำถามถึงการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เตนั้นเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ดูเตอร์เตหลีกเลี่ยงคำตัดสิน PCA ขึ้นมาหารือกับประธานาธิบดีสีในการเยือนจีนครั้งที่ 5 ของเขาเมื่อ 1 กันยายน 2019 แต่เขาได้อ้างว่าสาเหตุที่นำผลคำตัดสิน PCA หารือกับจีน เพราะมันถึงเวลาแล้วที่เขาควรนำผลคำตัดสินยืนยันต่อจีน²⁷¹

หลังจากประธานาธิบดีดูเตอร์เตดำเนินนโยบายประนีประนอมกับจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดเกิดการเผชิญหน้ากับจีน และหวังว่าความร่วมมือจะช่วยให้อินแลนด์ลดการเดินเรือครอบครองทะเลจีนใต้ แต่เมื่อเขาดำเนินนโยบายมาเกินครึ่งวาระกลับพบว่า จีนไม่มีท่าทีจะชะลอ

²⁶⁷ Frances Mangosing, "Lorenzana: Beaching ramp in Spratlys to be completed in early 2019," *Inquirer*, February 04, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/172930/lorenzana-beaching-ramp-in-spratlys-to-be-completed-in-early-2019> (accessed on May 2, 2020).

²⁶⁸ Richard Javad Heydarian, "Duterte's Dance with Beijing: Philippines' Dual China Policy," (June 06, 2019). <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/dutertes-dance-with-beijing-philippines-dual-china-policy>, (accessed on May 2, 2020).

²⁶⁹ Gillian M. Cortez, "Duterte defends VFA termination."

²⁷⁰ Renato De Castro, "Explaining the Duterte Administration's Appeasement Policy on China: The Power of Fear," *Asian Affairs* (2018), <https://doi.org/10.1080/00927678.2019.1589664>, (accessed on May 5, 2020): 165-91.

²⁷¹ Marlon Ramos, "DFA: Duterte call to discuss Hague ruling," *Inquirer*, August 24, 2019, <https://globalnation.inquirer.net/179276/dfa-du30s-call-to-discuss-hague-ruling> (accessed on May 5, 2020).

การพัฒนาเกาะเทียมและหยุดการส่งเรือรบและเรือลาดตระเวนเข้ามาในบริเวณที่เป็นข้อพิพาท²⁷² ประกอบกับกระแสชาตินิยมในภาคประชาชนที่มีมากขึ้นหลังมีคำตัดสิน PCA และความรู้สึกต่อต้านจีนจากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งในอดีตที่มีอยู่แล้ว ทำให้ความไม่พอใจในกลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ต่อการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตที่ดูโอนอ่อนต่อจีนและพฤติกรรมของจีนมีมากขึ้น ทั้งนี้แม้ว่าจะมีฝ่ายที่ออกมาสนับสนุนการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เตต่อจีน แต่ก็พบว่าไม่ได้ช่วยลดกระแสความไม่พอใจเหล่านี้ เนื่องจากการที่กลุ่มการเมืองภายในยังพยายามนำเสนอข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในด้านที่แตกต่างจากฝ่ายรัฐบาล รวมถึงออกมาเรียกร้องได้กระตุ้นและมีอิทธิพลต่อสังคมฟิลิปปินส์ให้มีความรู้สึกไม่ยินยอมต่อรัฐบาลดูเตอร์เต

²⁷² "TIMELINE: Skirmishes, standoffs, harassment in West Philippine Sea," *Rappler*, June 12 2019, <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/232906-timeline-skirmishes-standoffs-harassment-west-philippine-sea> (accessed on May 5, 2020); Sofia Tomacruz, "Locsin refuses to call out China ship harassment in West Philippine Sea," November 04 2019, <https://www.rappler.com/nation/244130-locsin-refuses-call-out-china-ship-harassment-west-philippine-sea> (accessed on May 5, 2020).

บทที่ 4

บทสรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทของกลุ่มการเมืองในฟิลิปปินส์ต่อนโยบายของประธานาธิบดีดูเตอร์เตที่มีต่อจีนในงานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามถึงผลกระทบทางด้านนโยบายฟิลิปปินส์ต่อจีนจากการมีบทบาทของกลุ่มการเมืองภายในฟิลิปปินส์ ซึ่งแม้ดูเตอร์เตจะมีท่าทีดำเนินนโยบายเอนเอียงเข้าหาจีนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พยายามไม่นำปัญหาทะเลจีนใต้มาก่อให้เกิดความขัดแย้งกับจีน และมีท่าทีที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน แต่หลังจากเขาดำเนินนโยบายดังกล่าวมาแล้วเกินครึ่งวาระ กลับพบว่าเขาไม่สามารถดำเนินนโยบายดังกล่าวตามที่มุ่งหวังอย่างเต็มที่ เนื่องด้วยการดำเนินนโยบายต่อจีนไม่ได้ขึ้นอยู่กับดูเตอร์เตเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นการแสดงบทบาทของกลุ่มพลังและสถาบันภายในประเทศ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและตัดทาน (Checks and balances) ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของฟิลิปปินส์

สำหรับระบอบประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดีอย่างกรณีฟิลิปปินส์ รัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ได้ให้อำนาจประธานาธิบดีเป็นผู้ควบคุมดูแลทุกหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนี้ ในระบอบประชาธิปไตย องค์กรหรือสถาบันอื่นที่มีองค์กรของรัฐ เช่น สื่อมวลชน ภาคประชาชน และฝ่ายรัฐสภา สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างประเทศด้วยการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลดูเตอร์เต ซึ่งเสียงสะท้อนเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

จากบริบทดังกล่าวนี้ จึงทำให้ในงานวิจัยฉบับนี้ได้วิเคราะห์ถึงการเข้ามามีบทบาทของกลุ่มสถาบันการเมืองภายในอันได้แก่ กองทัพ รัฐสภา หน่วยงานราชการ ประชาชน และสื่อมวลชนต่อการกำหนดนโยบายของดูเตอร์เตที่มีต่อจีนในประเด็นทะเลจีนใต้ ซึ่งพบว่ากลุ่มสถาบันการเมืองภายในต้องการให้รัฐบาลดูเตอร์เตนำผลคำตัดสิน PCA ยืนยันสิทธิอธิปไตยของฟิลิปปินส์ รวมถึงปกป้องป้องผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติของฟิลิปปินส์และไม่ให้จีนรุกล้ำอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ แต่รัฐบาลดูเตอร์เตไม่ต้องการนำผลคำตัดสิน PCA มาสร้างความขัดแย้งและเผชิญหน้าทางทหารกับจีน เนื่องจากตระหนักดีว่าฟิลิปปินส์ไม่สามารถสู้รบชนะจีนได้ จึงเลือกใช้วิธีการเจรจาและแสวงหาความร่วมมือกับจีนแทน อย่างไรก็ตาม กลุ่มการเมืองภายในส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายของดูเตอร์เต และพยายามเข้ามามีบทบาทผ่านการวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องต่อรัฐบาลดูเตอร์เต เช่น เรียกร้องให้ดูเตอร์เตนำผลคำตัดสิน PCA ยืนยันอธิปไตยของฟิลิปปินส์ ขอให้รัฐบาลดูเตอร์เตตอบโต้กรณีจีนรุกล้ำน่านน้ำฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้ เรียกร้อง

รัฐบาลดูเตอร์เตตอบโต้จีนกรณีกีดกันการทำประมงในทะเลจีนใต้ รวมถึงวิพากษ์วิจารณ์ความร่วมมือ การสำรวจน้ำมันและก๊าซในทะเลจีนใต้ระหว่างสองประเทศว่าอาจทำให้ฟิลิปปินส์เสียผลประโยชน์ที่ ควรเป็นของฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ ผลจากการที่กลุ่มสถาบันการเมืองภายในยังคงเรียกร้องและสร้างกระแส กัดดันต่อดูเตอร์เต ส่งผลให้ดูเตอร์เตปรับท่าทีกับจีน เช่น ยอมหยิบยกคำตัดสินขึ้นมาหารือกับ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง การยอมเปิดเผยถึงการตอบโต้ทางการทูตต่อกรณีจีนมีท่าทีแข็งกร้าวใน ทะเลจีนใต้ ไปจนถึงการชะลอความร่วมมือการสำรวจน้ำมันและก๊าซในทะเลจีนใต้ที่ทำให้ยังไม่มี การเจรจาเรื่องการแบ่งผลประโยชน์และพื้นที่สำรวจ

การแสดงบทบาทตรวจสอบและถ่วงดุลของกลุ่มและสถาบันต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็น ได้ว่าส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่อจีนของดูเตอร์เต จากเดิมที่ต้องการแสดงความเป็นมิตรประเทศ กับจีนมากเสียจนละเลยที่จะปกป้องผลประโยชน์และอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในกรณีข้อพิพาทใน ทะเลจีนใต้ จนทำให้ฟิลิปปินส์ดูเหมือนประเทศเล็กที่ต้องทำตนอ่อนน้อมยินยอมให้กับมหาอำนาจ อย่างจีน ท่าทีดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มและสถาบันการเมืองในประเทศมีปฏิกิริยาเป็นลบทั้งต่อดูเตอร์เต และจีน รวมถึงกระตุ้นกระแสชาตินิยมที่เรียกร้องให้รัฐบาลต้องมีจุดยืนที่แข็งกร้าวตอบโต้จีน ในแง่นี้ชี้ว่า ระบอบประชาธิปไตยที่ภาคประชาชนและสถาบันที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลสามารถมีเสรีภาพใน การทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพนี้ ส่งผลให้ผู้นำไม่สามารถดำเนินนโยบายได้ตาม ความปรารถนาของตนได้อย่างไร้อุปสรรค แม้ว่าผู้นำจะมีลักษณะอำนาจนิยมและมักใช้วิธีคุกคาม ฝ่ายที่คิดต่างก็ตาม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล มหาภิรมย์. "นโยบายด้านความมั่นคงของเงินในทะเลจีนใต้." จุลสารความมั่นคงศึกษา 143-144 (2557): 11-19
- กมลพร สอนศรี. การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศฟิลิปปินส์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561.
- เขียน ธีระวิทย์. การเมืองและสังคม. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- จันทร์ สิ้นศุภฤกษ์. กรณีพิพาททะเลจีนใต้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2561.
- นิยม รัฐอมฤต. การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน : รวมบทความว่าด้วยประชาธิปไตย ความรุนแรง และความยุติธรรม นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, 2558.
- ไพศาล บรรจสุวรรณ์. ประชาธิปไตยในอินโดนีเซีย. สุราษฎร์ธานี: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2560.
- มนทกานต์ วรรณติกุล, และชญาณีน ประวิษฐ์ไพบูลย์. ระบบบริหารราชการของ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2557.
- สวัสดิ์ สุคนธรังษี. ประชาธิปไตยกับการวัดมติมหาชน: คู่มือการหยั่งเสียงประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2518.
- สิตา สอนศรี. "การสร้างประชาธิปไตยในฟิลิปปินส์". 29-31. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- . "ทหารกับการเมืองในฟิลิปปินส์." 89-90. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.
- . "บทบาทประชาสังคมฟิลิปปินส์." วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2552): 9
- . ฟิลิปปินส์: จากสงครามโลกครั้งที่ 2 สู่วัฒนธรรมประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. สื่อและสิทธิการสื่อสารของประชาชนฟิลิปปินส์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2550.

ภาษาอังกฤษ

- "81% Reject Gov't's 'Do Nothing' Policy on West Phl Sea – Sws." *GMA Network*, July 14, 2018 <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/660455/sws/story/> (accessed on April 20, 2020).
- Abad, Michelle. "Timeline: Duterte against Abs-Cbn's Franchise Renewal." *Rappler*, May 06, 2020. <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/249550-timeline-duterte-against-abs-cbn-franchise-renewal> (accessed on May 7, 2020).
- "Action Needed Vs Chinese Crew for Sinking Pinoy Ship, Not Saving Fishermen: Lawmakers." *ABS-CBN News*, 12 June, 2019 <https://news.abs-cbn.com/news/06/12/19/action-needed-vs-chinese-crew-for-sinking-pinoy-ship-not-saving-fishermen-senators> (accessed on April 20, 2020).
- Adonis, Meg. "4 Panday Sining Members Nabbed for Vandalism." *Inquirer*, December 2, 2019. <https://newsinfo.inquirer.net/1196747/4-panday-sining-members-nabbed-for-vandalism> (accessed on April 20, 2020).
- Ana, Filomeno S. Sta. "The Decline of Philippine Political Parties." *Business World*, April 1, 2019. <https://www.bworldonline.com/the-decline-of-philippine-political-parties/> (accessed on April 1, 2020).
- Andrade, Jeannette I. "Duterte Is a Realist on China, Says Nica Chief." *Inquirer*, June 23, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/176857/duterte-is-a-realist-on-china-says-nica-chief#ixzz6RLAGPHSD> (accessed on June 14, 2020).
- . "Esperon Explains Ph Strategy in Wps." *Inquirer*, July 19, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/168502/esperon-explains-ph-strategy-wps> (accessed on June 14, 2020).
- Aquinaldo, Camille A. "Cayetano: Chinese Radio Warnings on Other Aircraft 'Routine'." *Business World*, August 16, 2018. <https://www.bworldonline.com/cayetano-chinese-radio-warnings-on-other-aircraft-routine/> (accessed on April 17, 2020).
- Arugay, Aries A. "The Philippines in 2016: The Electoral Earthquake and Its Aftershocks." *Southeast Asian Affairs* (2017): 289-90.

- <https://www.muse.jhu.edu/article/658025> (accessed on March 23, 2020).
- Aurelio, Julie M. "Duterte: Sinking of Ph Fishing Boat 'a Little Maritime Accident'." *Inquirer*, June 18, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/176475/duterte-sinking-of-ph-fishing-boat-a-little-maritime-accident> (accessed on April 17, 2020).
- Avendaño, Christine O. "Duterte: I Won't Go to War I Can't Win." *Inquirer*, May 23, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/167195/duterte-wont-go-war-cant-win> (accessed on April 19, 2020).
- Bajo, Anna Felicia. "Panelo Says Duterte's Remark on Phl's Eez 'Misconstrued,' Gives Clarification." *GMA Network*, June 27, 2019. <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/699086/panelo-says-duterte-s-remark-on-phl-s-eez-misconstrued-gives-clarification/story/> (accessed on April 21, 2020).
- Banlaoi, Rommel C. *Philippine Security in the Age of Terror : National, Regional, and Global Challenges in the Post-9/11 World*. Boca Raton: CRC Press, 2010.
- "Banners Welcome Visitors to 'Philippines, Province of China'." *Philippines Star*, July 12, 2018. <https://www.philstar.com/headlines/2018/07/12/1832876/banners-welcome-visitors-philippines-province-china> (accessed on April 16, 2020).
- Bautista, Jaime. "Ph Complied with Unclos to Win Arbitration." *Manilatimes*, July 29, 2016, Featured Column. <https://www.manilatimes.net/2016/07/29/opinion/columnists/ph-complied-with-unclos-to-win-arbitration/276836/> (accessed on April 14, 2020).
- Baviera, Aileen. "Duterte's China Policy Shift: Strategy or Serendipity? ." April 9, 2020, August 13, 2017. <http://www.eastasiaforum.org/2017/08/13/dutertes-china-policy-shift-strategy-or-serendipity/> (accessed on April 8, 2020).
- . "The Influence of Domestic Politics on Philippine Foreign Policy: The Case of Philippines-China Relations since 2004 ", S. Rajaratnam School of International Studies, 2012 <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP241.pdf>(accessed on March 21, 2020).
- . "The Philippines and the South China Sea Dispute: Security Interests and Perspectives." In *He South China Sea Dispute: Navigating Diplomatic and Strategic Tensions*, edited by an Storey and Cheng-Yi Lin, 164-67: ISEAS–Yusof

Ishak Institute, 2016.

———. "Territorial and Maritime Disputes in the West Philippine Sea: Foreign Policy Choices and Their Impact on Domestic Stakeholders." *Public Policy* 15 (2016): 20-21. <https://cids.up.edu.ph/wp-content/uploads/Territorial-and-Maritime-Disputes-in-the-West-Philippine-Sea-vol.15-no.2-2016-2.pdf> (accessed on March 26, 2020).

"Benham Rise and 'Sovereign Rights'." Editorial, *The Manila Times*, March 16, 2017. <https://www.manilatimes.net/2017/03/16/opinion/editorial/benham-rise-sovereign-rights/317430/> (accessed on May 1, 2020).

"Benham Rise Is Ours." Editorial, *Business Mirror*, March 15, 2017. <https://businessmirror.com.ph/2017/03/15/benham-rise-is-ours/> (accessed on May 1, 2020).

Blanchard, Ben. "Duterte Aligns Philippines with China, Says U.S. Has Lost " *Reuters*, October 20, 2016. <https://www.reuters.com/article/us-china-philippines/duterte-aligns-philippines-with-china-says-u-s-has-lost-idUSKCN12K0AS> (accessed on March 20, 2020).

Buan, Lian. "By 2022, Supreme Court Filled with Duterte Appointees." *Rappler*, December 17, 2018. <https://www.rappler.com/nation/208425-supreme-court-justices-duterte-appointees> (accessed on March 30, 2020).

———. "Palawan Fishermen Sue Duterte Gov't for West Ph Sea Neglect." *Rappler*, April 16, 2019. <https://www.rappler.com/nation/228299-palawan-fisherman-sue-duterte-government-at-supreme-court-west-philippine-sea-neglect> (accessed on April 16, 2020).

———. "Ph Backtracks, Downplays 3rd Party in Recto Bank Probe." *Rappler*, June 23, 2019. <https://www.rappler.com/nation/233710-philippines-backtracks-downplays-3rd-party-recto-bank-investigation> (accessed on May 2, 2020).

———. "Senators Oppose Joint Recto Bank Probe by Ph, China." *Rappler*, June 23, 2019. <https://www.rappler.com/nation/233712-senators-oppose-joint-recto-bank-investigation-philippines-china> (accessed on April 20, 2020).

Bueza, Michael. "18th Congress, by the Numbers." *Rappler*, July 02, 2019. <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/234302-numbers-composition-18th->

- congress-philippines (accessed on April 1, 2020).
- "Bullies and Cowards." Editorial, *Inquirer*, June 23, 2019.
<https://opinion.inquirer.net/122145/bullies-and-cowards> (accessed on April 25, 2020).
- Butuyan, Joel Ruiz. "Our Inalienable Right to Know." Opinion, *Inquirer*, November 26, 2018. <https://opinion.inquirer.net/117721/our-inalienable-right-to-know> (accessed on April 27, 2020).
- Cabico, Gaea Katreena. "Un Rights Chief Closely Monitoring Situation in Philippines." *Philstar*, June 24, 2019.
<https://www.philstar.com/headlines/2019/06/24/1929171/un-rights-chief-closely-monitoring-situation-philippines> (accessed on April 1, 2020).
- Camba, Alvin. "How Do Investors Respond to Territorial Disputes? Evidence from the South China Sea and Implications on Philippines Economic Strategy." *The Singapore Economic Review* (March 24, 2020).
<https://doi.org/10.1142/S0217590819500681> (accessed on June 18, 2020).
- "Carpio Warns China-Kaliwa Dam Deal Also Uses Patrimonial Assets as Collateral." *CNN Philippines*, March 28, 2019. <https://cnnphilippines.com/news/2019/3/28/Carpio-China-Kaliwa-Dam-patrimonial-assets-collateral-.html> (accessed on April 20, 2020).
- Castro, Renato De. "21st Century Philippine Civil-Military Relations: Why Partnership Instead of Subordination?". *The Study of National Security at Fifty* 9, no. 2 (2010): 156. http://www.ndcp.edu.ph/wp-content/uploads/publications/DE%20CASTRO_21st%20Century%20Philippine%20Civil-Military%20Relations%20Why%20Partnership%20Instead%20of%20Subordination.pdf (accessed on March 26, 2020).
- . "Developing a Credible Defense Posture for the Philippines: From the Aquino to the Duterte Administrations." *Asian Politics and Policy* 9, no. 4 (2017): 559-60. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/aspp.12353> (accessed on March 26, 2020).
- . "Explaining the Duterte Administration's Appeasement Policy on China: The

- Power of Fear." *Asian Affairs*. (2018): 165-91.
<https://doi.org/10.1080/00927678.2019.1589664> (accessed on May 5, 2020).
- Cepeda, Mara. "Alejano Wants Duterte Impeached over Benham Rise, West Ph Sea Row." *Rappler*, March 30, 2017. <https://www.rappler.com/nation/165588-supplementary-impeachment-complaint-duterte-benham-rise-south-china-sea> (accessed on April 19, 2020).
- . "Filipinos Most Satisfied with Senate, Least Happy with Duterte Cabinet." *Rappler*, March 03, 2020. <https://www.rappler.com/nation/253266-senate-duterte-cabinet-satisfaction-ratings-q4-2019> (accessed on April 1, 2020).
- . "House Votes as Duterte Wished: Alan Peter Cayetano Is New Speaker." *Rappler*, July 22, 2019. <https://www.rappler.com/nation/235956-alan-peter-cayetano-election-house-speaker> (accessed on March 31, 2020).
- "China, Layas: Militant Groups Protest Xi State Visit." *CNN Philippines* November 20, 2018. <https://cnnphilippines.com/news/2018/11/20/China-Xi-Jinping-Philippines-state-visit-protest.html> (accessed on March 22, 2020).
- "China, Ph to Form Committees for Joint Gas Exploration Talks." *ABS-CBN News*, August 30, 2019. <https://news.abs-cbn.com/business/08/30/19/china-ph-to-form-committees-for-joint-gas-exploration-talks> (accessed on June 17, 2020).
- "China's Foreign Direct Investment Inflows Rapidly Increasing." IBON Foundation, Updated November 21, 2018, <https://www.ibon.org/chinas-foreign-direct-investment-inflows-rapidly-increasing/> (accessed on June 18, 2020).
- "Chiz: Make Public All Phl-China Bilateral Deals." news release., May 9, 2020, https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/1121_escudero1.asp (accessed on April 20, 2020).
- Cigaral, Ian Nicolas. "Neda Pushes Bill Protecting Maritime Territories in a Bid to Tap P1-T 'Blue Economy'." *Phistar*, January 20, 2020. <https://www.philstar.com/business/2020/01/20/1986398/neda-pushes-bill-protecting-maritime-territories-bid-tap-p1-t-blue-economy> (accessed on April 29, 2020).
- Collas-Monsod, Solita. "Not Just Pro-China, but Anti-Filipino Policies " *Inquirer*, February 15, 2020. <https://opinion.inquirer.net/127388/not-just-pro-china-but-anti-filipino->

policies (accessed on March 22, 2020).

Corrales, Nestor. "Duterte Ok with Having Third Party in Probe of Boat Sinking." *Inquirer*, June 24, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/176961/duterte-ok-with-having-third-party-in-probe-of-boat-sinking> (accessed on April 20, 2020).

———. "Duterte Orders Stop to All Foreign Research in Benham — Piñol." February 06, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/163844/breaking-news-rodriigo-duterte-philippine-rise-benham-rise-research-emmanuel-pinol#ixzz6KhugqXDS> (accessed on April 19, 2020).

———. "Duterte Says He'll 'Set Aside' Arbitral Ruling on South China Sea " *Inquirer*, December 17, 2016. <https://globalnation.inquirer.net/150814/duterte-says-hell-set-aside-arbitral-ruling-on-south-china-sea#ixzz6Gm8l3Gyp> (accessed on March 20, 2020).

———. "Ph Closely Monitoring Chinese Activities in Scarborough Shoal." *Inquirer*, March 22, 2017. <https://globalnation.inquirer.net/153721/ph-closely-monitoring-chinese-activities-scarborough-shoal#ixzz6RL71WEpr> (accessed on June 12, 2020).

Cortez, Gillian M. "Ban on Foreign-Led Research in Phl Waters to Be Lifted." *Business World*, October 25, 2019. <https://www.bworldonline.com/ban-on-foreign-led-research-in-phl-waters-to-be-lifted/> (accessed on May 2, 2020).

———. "Duterte Defends Vfa Termination." *Business World*, February 26, 2020. <https://www.bworldonline.com/duterte-defends-vfa-termination/> (accessed on March 27, 2020).

"Credible Probe." Editorial, *Philippines Star*, June 26, 2019.

<https://www.philstar.com/opinion/2019/06/26/1929574/editorial-credible-probe> (accessed on April 25, 2020).

Croissant, Aurel, and David Kuehn. "Patterns of Civilian Control of the Military in East Asia's New Democracies." *Journal of East Asian Studies* 9 (2009): 195-96.

<https://doi.org/10.1017/S1598240800002988> (accessed on March 27, 2020).

Cruz, Enrico Dela. "Philippines' Pxp Eyes Malampaya Facilities for South China Sea Gas Project." *Reuter*, November 12, 2019. <https://www.reuters.com/article/us-pxp-energy-gas-malampaya/philippines-pxp-eyes-malampaya-facilities-for-south->

- china-sea-gas-project-idUSKBN1XM0GS (accessed on June 17, 2020).
- Cruz, RG. "House Dismisses Duterte Impeachment Complaint." *ABS-CBN News*, May 30, 2017 <https://news.abs-cbn.com/news/05/30/17/house-dismisses-duterte-impeachment-complaint> (accessed on April 19, 2020).
- Custodio, Jose Antonio. "A Facade of Smiles over the Recto Bank Incident." Opinion, *Rappler*, June 28, 2019. <https://www.rappler.com/thought-leaders/233996-facade-of-smiles-over-recto-bank-incident> (accessed on April 25, 2020).
- Dahl, Robert Alan. *Polyarchy: Participation and Opposition* London: Yale University Press, 1971.
- "De Lima Presses for Senate Probe into Duterte's Fishing Deal with China." news release., August 7, 2019, https://www.senate.gov.ph/press_release/2019/0807_delima1.asp (accessed on April 22, 2020).
- Dosch, Jörn. "The Impact of Democratization on the Making of Foreign Policy in Indonesia, Thailand and the Philippines." *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 25(5) (2006): 44-66. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/33697/ssoar-suedostaktuell-2006-5-dosch-The_Impact_of_Democratization_on.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-suedostaktuell-2006-5-dosch-The_Impact_of_Democratization_on.pdf (accessed on March 23, 2020).
- Dumlao-Abadilla, Doris. "Big Business Group to Join Duterte in China." *Inquirer*, October 13, 2016. <https://newsinfo.inquirer.net/824775/big-business-group-to-join-duterte-in-china> (accessed on June 18, 2020).
- "Duterte on Sinking of Filipino Boat: 'It's a Little Maritime Accident'." *Gulf News*, June 17, 2019 <https://gulfnews.com/world/asia/duterte-on-sinking-of-filipino-boat-its-a-little-maritime-accident-1.1560779277068> (accessed on April 20, 2020).
- "Duterte Won Back Ph Sovereignty over West Philippine Sea." *The Manila Times*, April 11, 2017, Opinion. <https://www.manilatimes.net/2017/04/11/opinion/analysis/duterte-won-back-ph-sovereignty-west-philippine-sea/322047/322047/> (accessed on May 2, 2020).

- Elemia, Camille. "The Many Times Duterte and His Cabinet Contradicted Each Other." *Rappler*, June 20, 2018. <https://www.rappler.com/nation/205028-issues-duterte-and-cabinet-members-contradicted-each-other> (accessed on April 17, 2020).
- . "Senate Inaction on China: No Inquiry Amid Militarization." *Rappler*, July 08, 2018. <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/206738-senate-inaction-probe-south-china-sea> (accessed on April 19, 2020).
- . "Senators to China: Follow Ruling on West Ph Sea Case." *Rappler*, July 12, 2016. <https://www.rappler.com/nation/139501-senators-reactions-philippines-china-arbitration-case> (accessed on April 14, 2020).
- Esguerra, Anthony Q. "Cayetano: I'll Quit If Ph Loses Territory to China." *Inquirer*, May 29, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/167275/cayetano-ill-quit-ph-loses-territory-china#ixzz6RUJH5S87> (accessed on June 12, 2020).
- Esguerra, Darryl John. "Doe Hoping for Lifting of Wps Oil Exploration Ban This Year." *Inquirer*, October 2, 2019. <https://newsinfo.inquirer.net/1172507/doe-hoping-for-lifting-of-wps-oil-exploration-ban-this-year#ixzz6RLDho4bn> (accessed on June 14, 2020).
- Esmaguera, Paterno. "12 New Senators Proclaimed, Boosting Duterte's Power." *Rappler*, May 22, 2019. <https://www.rappler.com/nation/politics/elections/2019/231245-12-new-senators-proclaimed-philippines-may-22-2019> (accessed on April 1, 2020).
- . "Dfa's Yasay on China: We Do Not Fear to Negotiate." *Rappler*, July 04, 2016. <https://www.rappler.com/nation/138546-dfa-yasay-china-bilateral-negotiations> (accessed on June 12, 2020).
- . "Philippines to Un: China Reclamation Destroys Nature." *Rappler*, March 3, 2015. <https://www.rappler.com/nation/85611-philippines-un-china-reclamation-nature> (accessed on June 21, 2020).
- Farolan, Ramon. "Permanent Court of Arbitration." *Inquirer*, July 18, 2016, Columnists. <https://opinion.inquirer.net/95725/permanent-court-of-arbitration> (accessed on April 14, 2020).
- Fernandez, Butch. "Legislator Supports Duterte Pivot to East Philippine Sea." *Business Mirror*, February 7, 2018. <https://businessmirror.com.ph/2018/02/07/legislator->

- supports-duterte-pivot-to-east-philippine-sea/ (accessed on April 22, 2020).
- "The First Meeting of the Philippines-China Bilateral Consultation Mechanism on the South China Sea." news release., May 21, 2017, 2017, <https://dfa.gov.ph/newsroom/dfa-releasesupdate/12694-joint-press-release-for-the-first-meeting-of-the-philippines-china-bilateral-consultation-mechanism-on-the-south-china-sea> (accessed on April 11, 2020).
- Fonbuena, Carmela. "Duterte Adviser Bares Plan to Fix Ph Runway in West Ph Sea." *Rappler*, April 01, 2017. <https://www.rappler.com/nation/165670-esperon-runway-south-china-sea-thitu>
- . "Enemy at Sea, Friend of the Chief: Philippine Military Navigates Ties with China." *Rappler*, November 19, 2018. <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/216884-philippine-military-navigates-ties-with-china-xi-jinping> (accessed on 21 March, 2020).
- . "Gary Alejandro, Mutineer and Ex-Marine, Leads Impeach Bid Vs Duterte." *Rappler*, March 18, 2017. <https://www.rappler.com/nation/164351-gary-alejano-magdalo-duterte-impeachment> (accessed on March 21, 2020).
- G.Hernandez, Katherine Marie, and Herman Joseph S. Kraft. "Armed Forces as Veto Power: Civil-Military Relations in the Philippines." Chap. 5 In *Democracy under Stress: Civil-Military Relation in South and Southeast Asia*, 127-30. Bangkok: Institute of Security and International Studies 2010.
- Gallardo, Sascha M., and Aileen S.P. Bavier. "Filipino Media and Public Opinion on the Philippines-China Disputes in the South China Sea: A Preliminary Analysis." *Chinese Studies Journal* (2013): 1-2. <http://www.philippinestudies.net/ojs/index.php/ps/article/view/4103> (accessed on March 21, 2020).
- Galvez, Daphne. "Tracing Back Trillanes' Arrest." *Inquirer*, September 25, 2018. <https://newsinfo.inquirer.net/1036037/tracing-back-trillanes-arrest> (accessed on April 1, 2020).
- Gasgonia, Dennis. "The Life of Ph." Editorial, *ABS-CBN News*, June 23, 2019. <https://news.abs-cbn.com/news/multimedia/photo/06/23/19/the-life-of-ph> (accessed on April 25, 2020).

- Gita-Carlos, Ruth Abbey. "Ph's 60% Share in Joint Exploration with China May Go Up." *Philippines News Agency*, October 25, 2019. <https://www.pna.gov.ph/articles/1084277> (accessed on April 11, 2020).
- Gomez, Jim. "Philippines Raises Concern over Chinese Radio Warnings." *AP News*, July 31, 2018. <https://apnews.com/c447e23e914d4a689e4f29c773efbdab> (accessed on April 13, 2020).
- Gotinga, JC. "Military Hits 'Trespassing' by Chinese Warships in Philippine Waters." *Rappler*, August 15, 2019. <https://www.rappler.com/nation/237846-military-hits-trespassing-chinese-warships-philippine-waters-sibutu-strait> (accessed on April 17, 2020).
- "Groups Call on Gov't to Assert Hague Ruling 3 Years after Victory." *Rappler*, July 12, 2019. <https://www.rappler.com/move-ph/235266-groups-protest-3rd-year-philippines-hague-ruling-victory> (accessed on April 16, 2020).
- Heydaria, Richard Javad. *The Rise of Duterte a Populist Revolt against Elite Democracy*. London: Palgrave Macmillan 2018.
- Heydarian, Richard Javad. "Duterte's Dance with China : Why the Philippines Won't Abandon Washington." *Foreign Affairs*, 2017, April, 16. <https://www.foreignaffairs.com/articles/philippines/2017-04-26/dutertes-dance-china> (accessed on March 27, 2020).
- . "Duterte's Dance with Beijing: Philippines' Dual China Policy." (June 06, 2019). <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/dutertes-dance-with-beijing-philippines-dual-china-policy> (accessed on May 2, 2020).
- Hilario, Ernesto M. "Joint Exploration to Benefit Ph." Commentary, *Tribune*, September 22, 2018, Commentary. <https://tribune.net.ph/index.php/2018/09/22/joint-exploration-to-benefit-ph/> (accessed on April 27, 2020).
- "Historical Background." Department of Foreign Affairs, <https://www.dfa.gov.ph/about/history-of-dfa> (accessed on June 20, 2020).
- Ho, Gretchen. "#Chexit: Jubilation as Pinoys Celebrate Arbitration Win Vs China." *ABS-CBN News*, July 12, 2016. <https://news.abs-cbn.com/nation/07/12/16/chexit-jubilation-as-pinoys-celebrate-arbitration-win-vs-china> (accessed on April 14, 2020).

"Holding the Line against Duterte's Attacks." (April 21, 2020).

<https://rsf.org/en/philippines?nl=ok> (accessed on May 1, 2020).

"Hontiveros Challenges Cayetano to Divulge Details of 50-100 Diplomatic Actions Vs. China." news release., August 28, 2018,

https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0828_hontiveros1.asp (accessed on May 2, 2020).

Hsu, Hsiao-Chi. "The Political Implications of the South China Sea Ruling on Sino-Philippine Relation and Regional Stability." In *Asian Yearbook of International Law*, edited by Hee Eun Lee Seokwoo Lee, Lowell Bautista, 19-21. Netherlands: Brill, 2015.

In Times of Conflict, Can China Shut Down Our Power Grid? - Hontiveros. (Senate of the Philippines, February 3, 2020).

https://www.senate.gov.ph/press_release/2020/0203_hontiveros1.asp (accessed on April 20, 2020).

Jeffy W. Taliaferro Norrin M. Ripsman, Steven E. Lobell. "Conclusion: The State of Neoclassical Realism." In *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy* edited by and Jeffrey W. Taliaferro Norrin M. Ripsman Steven E. Lobell, 4-5. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

"Joint Probe Should Clear up Recto Bank Dispute." Editorial, *Manila Bulletin*, June 28, 2019. <https://news.mb.com.ph/2019/06/28/joint-probe-should-clear-up-recto-bank-dispute/> (accessed on April 25, 2020).

"Keep China from Benham by All Means." Editorial, *Philippines Star*, March 14, 2017. <https://www.philstar.com/the-freeman/opinion/2017/03/14/1678879/editorial-keep-china-benham-all-means> (accessed on May 1, 2020).

Kipgen, Nehginpao. "The Philippines' South China Sea Flip-Flop." *The Diplomat*, March 02, 2017. <https://thediplomat.com/2017/03/the-philippines-south-china-sea-flip-flop/> (accessed on April 8, 2020).

Lalu, Gabriel Pabico. "Bayan Slams 'Lack of Assertion' of Gov't in Maritime Row." *Inquirer*, June 13, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/176205/bayan-slams-cool-stance-of-govt-in-maritime-row> (accessed on April 16, 2020).

———. "Groups to Stage Anti-China Rally in Wake of Duterte-Xi Meet." *Inquirer*, August

- 29, 2019. <https://newsinfo.inquirer.net/1158927/groups-to-stage-anti-china-rally-in-wake-of-duterte-xi-meet#ixzz6O1xYvQDG> (accessed on April 16, 2020).
- Lanteigne, Marc. *Chinese Foreign Policy: An Introduction*. Edited by 2. New York: Routledge, 2013.
- Laude, Jaime. "Pinoys Raring to Fish Again in Panatag." *The Philippine Star*, July 14, 2016. philstar.com/headlines/2016/07/14/1602688/pinoys-raring-fish-again-panatag (accessed on April 14, 2020).
- Lee-Brago, Pia. "Chinese Fishing Vessel Owner Apologizes for Recto Bank Incident." *Philstar*, August 29, 2019. <https://www.philstar.com/headlines/2019/08/29/1947380/chinese-fishing-vessel-owner-apologizes-recto-bank-incident> (accessed on April 13, 2020).
- Legaspi, Amita O. "Gov't yet to Decide on Next Move after South China Sea Ruling – Dureza." *GMA News*, July 28, 2016. <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/575425/gov-t-yet-to-decide-on-next-move-after-south-china-sea-ruling-dureza/story/> (accessed on April 14, 2020).
- Lema, Karen. "Opponent of Duterte's Drugs War Arrested in Philippines on Drug Charges." *Reuter*, February 24, 2017. <https://www.reuters.com/article/us-philippines-drugs-senator-idUSKBN16301Z> (accessed on April 1, 2020).
- Liao, George. "Philippines Becomes China's Largest Banana Exporter." *Taiwan Newsr*, November 11, 2019. <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3821275> (accessed on June 17, 2020).
- Lijphart, Arend. *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Thirty-Six Countries* 2ed. New York: Yale University Press, 2012.
- . *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries* New York: Yale University Press, 1984.
- Liwanag, Luis, and Basilio Sepe. "Senator Calls for Probe into Possible Chinese Investments in Philippine Islands." *Benar News*, August 9, 2019. <https://www.benarnews.org/english/news/philippine/investment-probe-08092019154846.html> (accessed on April 17, 2020).
- Lopez, Melissa Luz, and Glee Jalea. "Timeline: Abs-Cbn Franchise." *CNN Philippines*,

February 13, 2020. <https://www.cnnphilippines.com/news/2020/2/13/ABS-CBN-franchise-timeline.html> (accessed on April 5, 2020).

Lopez, Virgil. "Duterte Mocks Critics, Invokes Defense Treaty with Us Amid Maritime Row." *GMA Network*, July 17, 2019.

<https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/701297/duterte-mocks-critics-invokes-defense-treaty-with-us-amid-maritime-row/story/> (accessed on May 2, 2020).

Lores, Rex D. "The Recto Bank Incident: China's Dark Side." *Inquirer*, June 21, 2019.

<https://opinion.inquirer.net/122107/the-recto-bank-incident-chinas-dark-side> (accessed on April 25, 2020).

Macaraig, Ayee. "Enrile-Trillanes Fight over Talks with China." *Rappler*, September 25, 2012. <https://www.rappler.com/nation/12700-enrile-trillanes-fight-over-china> (accessed on March 30, 2020).

Maitem, Jeffrey. "Filipinos Burn Chinese Flags in Protest against Duterte's 'Weak' Response to South China Sea Sinking." *South China Morning Post*, June 18, 2019. <https://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/3015058/filipinos-burn-chinese-flags-protest-against-dutertes-weak> (accessed on April 21, 2020).

Makabenta, Yen. "Is China Winning the South China Sea Map War against the Philippines?" *Manilatimes*, November 5, 2019.

<https://www.manilatimes.net/2019/11/05/opinion/columnists/topanalysis/is-china-winning-the-south-china-sea-map-war-against-the-philippines/653587/> (accessed on March 22, 2020).

Mallari, Delfin T. "Villar: 60-40 Profit Sharing with China Favors Ph." *Inquirer*, November 27, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/171716/villar-60-40-profit-sharing-with-china-favors-ph#ixzz6QaOw4Pwo> (accessed on April 22, 2020).

Mangahas, Mahar. "The Challenge of Election Surveys: The Sws Experience in the Philippines." paper presented to the Second International Conference on Public Opinion Polls, Public Opinion Polls in a Changing Society, in Cairo, Egypt, 2009.

Mangosing, Frances. "China Lands Nuclear-Capable Bombers in South China Sea for the First Time." *Inquirer*, May 19, 2018.

<https://globalnation.inquirer.net/167089/china-lands-nuclear-capable-bombers->

- in-south-china-sea-for-the-first-time (accessed on April 13, 2020).
- . "Dfa List Shows 45 Diplomatic Protests Filed Vs China for Aggression in West Philippine Sea." *Inquirer*, March 06, 2020.
<https://globalnation.inquirer.net/185940/dfa-list-shows-45-diplomatic-protests-filed-vs-china-for-aggression-in-west-philippine-sea> (accessed on April 13, 2020).
- . "Lorenzana: Beaching Ramp in Spratlys to Be Completed in Early 2019." *Inquirer*, February 04, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/172930/lorenzana-beaching-ramp-in-spratlys-to-be-completed-in-early-2019> (accessed on May 2, 2020).
- . "Military: No Coup D'état against the Duterte Administration." *Inquirer*, July 3, 2019. <https://newsinfo.inquirer.net/1137427/military-no-coup-detat-against-the-duterte-administration> (accessed on March 27, 2020).
- Manhit, Dindo. "Time to Make a Stand." *Inquirer*, May 28, 2018.
<https://opinion.inquirer.net/113490/time-make-stand> (accessed on April 23, 2020).
- Medeiros, Evan S. *Pacific Currents: The Responses of U.S. Allies and Security Partners in East Asia to China's Rise*. RAND Corporation.
https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG736.sum.pdf (accessed on April 3, 2020).
- Mendez, Christina. "Duterte to China Ambassador: Talks Should Be Based on Hague Ruling." *Philippine Star*, August 26, 2016.
<https://www.philstar.com/headlines/2016/08/26/1617654/duterte-china-ambassador-talks-should-be-based-hague-ruling> (accessed on April 11, 2020).
- Mendiola, Ritchel. "Robredo Satisfaction Ratings Remains 'Good' — Sws." *Asian Journal*, March 5, 2020. <https://www.asianjournal.com/philippines/metro-manila/robredo-satisfaction-ratings-remains-good-sws/> (accessed on April 1, 2020).
- Menter, Michael. *We Decide! Theories and Cases in Perspiratory Democracy*. Philadelphia: Temple University Press, 2018.
- Mogato, Manuel. "Duterte Says China's Xi Threatened War If Philippines Drills for Oil." *Reuters*, MAY 19, 2017. <https://www.reuters.com/article/us-southchinasea->

philippines-china/duterte-says-chinas-xi-threatened-war-if-philippines-drills-for-oil-idUSKCN18F1DJ (accessed on April 19, 2020).

———. "Philippine Supreme Court Removes Duterte 'Enemy' Judge." *Reuters*, May 11, 2018. <https://www.reuters.com/article/us-philippines-judiciary/philippine-supreme-court-removes-duterte-enemy-judge-idUSKBN1IC0EM> (accessed on April 22, 2020).

———. "Philippines Worried, Says More Chinese Boats Spotted at Disputed Shoal." *Reuter*, September 4, 2016. <https://www.reuters.com/article/southchinesea-philippines-china/philippines-worried-says-more-chinese-boats-spotted-at-disputed-shoal-idUSL3N1BG08T> (accessed on April 15, 2020).

Montiel, Cristina Jayme. "Narrative Congruence between Populist President Duterte and the Filipino Public: Shifting Global Alliances from the United States to China." *Journal of Community & Applied Social Psychology*, no. 29(6) (2019): 520–34. <https://doi.org/> <https://doi.org/10.1002/casp.2411> (accessed on April 16, 2020).

Morallo, Audrey. "China's Navy, Coast Guard 'Harassed' Filipino Troops on Resupply Mission on Ayungin — Alejano." *Philippine Star*, May 30, 2018. <https://www.philstar.com/headlines/2018/05/30/1820063/chinas-navy-coast-guard-harassed-filipino-troops-resupply-mission-ayungin-alejano> (accessed on April 6, 2020).

Nancy Urges Dfa to Disclose Agreement with China on Benham Research (Senate of The Philippines, January 25, 2018). https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0125_binay1.asp (accessed on April 19, 2020).

"Nat'l Security Adviser Eyes Declaring Pag-Asa Island a Protected Area." *CNN Philippines*, April 24, 2019. <https://www.cnn.ph/news/2019/4/24/pag-asa-island-west-philippine-sea-protected-area.html> (accessed on June 14, 2020).

"National Security Council." <http://www.nsc.gov.ph/> (accessed on June 20, 2020).

National Security Policy. National Security Council (2011).

<http://www.nsc.gov.ph/attachments/article/NSP/NSP-2011-2016.pdf> (accessed on June 20, 2020).

National Security Policy. National Security Council (2017).

<http://www.nsc.gov.ph/attachments/article/NSP/NSP-2017-2022.pdf> (accessed on June 20, 2020).

"The National Security Situation in 2018, and Outlook for 2019." *Philippines Information Agency*, December 31, 2018. <https://pia.gov.ph/news/articles/1016616> (accessed on June 14, 2020).

Navallo, Mike. "Carpio: China Could Seize Gas in Reed Bank If Ph Unable to Pay Loan." *ABS-CBN NEWS*, March 23, 2019. <https://news.abs-cbn.com/news/03/23/19/carpio-china-could-seize-gas-in-reed-bank-if-ph-unable-to-pay-loan> (accessed on March 21, 2020).

———. "Palawan Fisherman Says He Was 'Pressured' to Withdraw from Writ of Kalikasan Plea." *ABS-CBN News*, August 19, 2019. <https://news.abs-cbn.com/news/08/19/19/palawan-fisherman-says-he-was-pressured-to-withdraw-writ-of-kalikasan-plea> (accessed on April 16, 2020).

———. "Supreme Court Junks Fisherfolks' Plea for Protection of West Ph Sea." *ABS-CBN News*, September 3, 2019. <https://news.abs-cbn.com/news/09/03/19/supreme-court-junks-fisherfolks-plea-for-protection-of-west-ph-sea> (accessed on April 16, 2020).

Nawa, Allan. "Duterte: This Isn't the Time to Fight China." *Inquirer*, February 11, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/164055/duterte-isnt-time-fight-china> (accessed on April 19, 2020).

Nicolas, Bernadette D. "Duterte Raises Arbitral Ruling on Wps, but Xi Says China Still Won't Heed It." August 31, 2019. <https://businessmirror.com.ph/2019/08/31/duterte-raises-arbitral-ruling-on-wps-but-xi-says-china-still-wont-heed-it-2/> (accessed on April 21, 2020).

Nonato, Vince F. "Lawmakers Hit Repeat of Chinese 'Modus Operandi' at Benham Rise." *Inquirer*, January 14, 2018. <https://globalnation.inquirer.net/163424/benham-rise-maritime-dispute-carlos-isagani-zarate-gary-alejano#ixzz6KdGkZ3CN> (accessed on April 19, 2020).

O'Neill, Daniel C. "Sino-Philippine Relations: Back to the Future?". In *In Dividing Asean and Conquering the South China Sea: China's Financial Power Projection*, 168-69. Hong Kong: Hong Kong University Press, 2018.

- Ocampo, Satur C. "Is a Firmer Gov't Stance Forming Vis-à-Vis China?" *Philstar*, August 7, 2018. <https://www.philstar.com/opinion/2019/09/28/1955572/firmer-govt-stance-forming-vis-vis-china> (accessed on March 22, 2020).
- Orendain, Simone. "Philippines Urges Strong Asean Statement against China." *VOA News*, April 26, 2015 <https://www.voanews.com/east-asia/philippines-urges-strong-asean-statement-against-china> (accessed on June 20, 2020).
- "Outlook for 2020-24: Democracy Index: Philippines." (2020). <https://go.gale.com/ps/i.do?p=AONE&u=chula&id=GALE|A615782165&v=2.1&it=r&sid=AONE&asid=0146f76c> (accessed on April 5, 2020).
- Panganiban, Artemio V. "Who Owns Benham Rise?" Opinion, *Inquirer*, April 02, 2017. <https://opinion.inquirer.net/102912/owns-benham-rise> (accessed on May 1, 2020).
- A Partial Submission of Data and Information on the Outer Limits of the Continental Shelf of the Republic of the Philippines*. United Nations (2012). https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/phl22_09/phl_esummary.pdf (accessed on May 1, 2020).
- Petty, Martin. "'Shoot Them Dead' - Philippine Leader Says Won't Tolerate Lockdown Violators." *Reuters*, April 2, 2020. <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-philippines-dutert/shoot-them-dead-philippine-leader-says-wont-tolerate-lockdown-violators-idUSKBN21K0AY> (accessed on April 20, 2020).
- "Ph Falls in Press Freedom Index." *CNN Philippines* April 18, 2019. <https://cnnphilippines.com/news/2019/4/18/2019-world-press-freedom-index-philippines-134th-reporters-without-border.html> (accessed on April 5, 2020).
- "Philippine Foreign Policy." Department of Foreign Affairs, <https://www.dfa.gov.ph/80-transparency-category/75-philippine-foreign-policy> (accessed on June 20, 2020).
- "Philippines' Duterte Slams China over Island-Building." *The Jakarta Post*, August 15, 2018. <https://www.thejakartapost.com/news/2018/08/15/philippines-duterte-slams-china-over-island-building.html> (accessed on April 6, 2020).
- "Philippines Becomes China's Largest Banana Supplier." *Fresh Plaza*, November 21, 2019. <https://www.freshplaza.com/article/9165843/philippines-becomes-china-s-largest-banana-supplier/> (accessed on April 11, 2020).

- "Philippines Shelves Planned Upgrades to Facilities on Spartly Islands to Avoid China's Wrath." Updated January 17, 2017, https://www.defenseworld.net/news/18239/Philippines_Shelves_Planned_Upgrades_To_Facilities_On_Spartly_Islands_To_Avoid_China___s_Wrath#.XqAUbMgzY2w (accessed on April 15, 2020).
- "Philippines Urges China to 'Respect' Sea Ruling." *Inquirer*, July 14, 2016. <https://globalnation.inquirer.net/141129/ph-urges-china-to-respect-sea-ruling> (accessed on April 10, 2020).
- "Philippines' Duterte Says No Concern About Beijing Militarisation, Man-Made Isles in South China Sea." *South China Morning Post*, December 29, 2016. <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2057979/philippines-duterte-says-no-concern-about-beijing> (accessed on April 15, 2020).
- Phillips, Tom. "Beijing Rejects Tribunal's Ruling in South China Sea Case." *The Guardian*, July 12, 2016. <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/12/philippines-wins-south-china-sea-case-against-china> (accessed on April 10, 2020).
- Placido, Dharel. "China Still Rules over Scarborough Shoal, Say Filipino Fishermen." *ABS-CBN News*, June 11, 2018. <https://news.abs-cbn.com/news/06/11/18/china-still-rules-over-scarborough-shoal-say-filipino-fishermen> (accessed on April 20, 2020).
- . "Duterte Says to 'Defend' Philippine Interests in South China Sea." *ABS-CBN News*, July 23, 2018. <https://news.abs-cbn.com/news/07/23/18/duterte-says-to-defend-philippine-interests-in-south-china-sea> (accessed on April 20, 2020).
- "A Policy of Betrayal (First of Three Parts)." *ABS-CBN News*, March 14, 2008. <https://news.abs-cbn.com/special-report/03/14/08/policy-betrayal-first-three-parts> (accessed on June 20, 2020).
- Poushter, Jacob, and Caldwell Bishop. "People in the Philippines Still Favor U.S. Over China, but Gap Is Narrowing." (September 21, 2017). <https://www.pewresearch.org/global/2017/09/21/people-in-the-philippines-still-favor-u-s-over-china-but-gap-is-narrowing/> (accessed on April 20, 2020).
- Power, John. "Philippine Defence Chief Accuses Beijing of 'Bullying' over Claims in the South China Sea." *South China Morning Post*, 30 July, 2019. <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/3020679/philippine->

- defence-chief-accuses-beijing-bullying-over (accessed on April 17, 2020).
- "Presence of Chinese Vessels around Pag-Asa Island 'Illegal' – Dfa." *ABS-CBN News*, April 4, 2019. <https://news.abs-cbn.com/news/04/04/19/presence-of-chinese-vessels-around-pag-asa-island-illegal-dfa> (accessed on April 17, 2020).
- Punongbayan, JC. "[Analysis] Is Duterte Selling out the Philippines to China?" *Rappler*, November 23, 2018. <https://www.rappler.com/thought-leaders/217353-is-duterte-selling-out-philippines-to-china> (accessed on April 23, 2020).
- . "Why the Influx of Chinese in the Philippines?" *Rappler*, June 17, 2019. <https://www.rappler.com/thought-leaders/233238-reasons-influx-chinese-philippines> (accessed on June 18, 2020).
- Rahman, Chris, and Martin Tsamenyi. "A Strategic Perspective on Security and Naval Issues in the South China Sea." *Ocean Development & International Law* 41, no. 4 (2010): 76-78. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/00908320.2010.499277> (accessed on April 8, 2020).
- Ramos, Marlon. "Dfa: Duterte Call to Discuss Hague Ruling." *Inquirer*, August 24, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/179276/dfa-du30s-call-to-discuss-hague-ruling> (accessed on May 5, 2020).
- Ranada, Pia. "9 out of 12 Elected Senatorial Bets Are Duterte Allies." *Rappler*, May 22, 2019. <https://www.rappler.com/nation/politics/elections/2019/230898-elected-senatorial-candidates-duterte-allies> (accessed on March 31, 2020).
- . "Chinese Businessmen Flock to Duterte's Malacañang." *Rappler*, June 2, 2018. <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/203898-duterte-chinese-businessmen-meetings-malacanang> (accessed on June 18, 2020).
- . "Document: Oil, Gas Development Deal between Philippines, China." *Rappler*, November 26, 2018. <https://www.rappler.com/nation/217559-memorandum-understanding-philippines-china-oil-gas-development-deal> (accessed on April 11, 2020).
- . "Duterte Announces Military, Economic Split from Us." *Rappler*, October 20, 2016. <https://www.rappler.com/nation/149806-duterte-announces-military-economic-split-from-us> (accessed on March 20, 2020).
- . "Duterte Has to Do More Than 'Raise' Hague Ruling with Xi – Carpio " *Rappler*,

- August 26, 2019. <https://www.rappler.com/nation/238569-carpio-says-duterte-has-do-more-than-raise-hague-ruling-with-xi-jinping> (accessed on March 22, 2020).
- . "Duterte Thanks Aquino for 'Ace Card' Hague Ruling." *Rappler*, July 28, 2016. <https://www.rappler.com/nation/141241-duterte-thanks-aquino-hague-ruling-west-philippine-sea-china> (accessed on April 10, 2020).
- . "Duterte to Military: Occupy Ph Islands in South China Sea." *Rappler*, April 06, 2017. <https://www.rappler.com/nation/166253-duterte-orders-military-occupy-territory-south-china-sea> (accessed on April 15, 2020).
- . "Final Pcg-Marina Report: Chinese Ship Failed to Prevent Sea Collision." *Rappler*, July 06, 2019. <https://www.rappler.com/nation/234700-chinese-ship-failed-prevent-sea-collision-final-coast-guard-marina-report-june-2019> (accessed on April 20, 2020).
- . "Fvr Flies to Hk for 'Icebreaker' Talks with China Contacts." *Rappler*, August 8, 2016. <https://www.rappler.com/nation/142326-ramos-hong-kong-icebreaker-china> (accessed on April 11, 2020).
- . "In 2018, Duterte Turn to Military for (Almost) Everything." *Rappler*, December 19, 2018. <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/218680-duterte-turns-to-philippine-military-yearend-2018> (accessed on March 27, 2020).
- . "Malacañang Says Filipinos Need China for Benham Rise Research." *Rappler*, January 23, 2018 <https://www.rappler.com/nation/195401-benham-rise-foreign-research-national-security-adviser-esperon> (accessed on April 19, 2020).
- . "What Duterte Accomplished in China." *Rappler*, October 23, 2016. <https://www.rappler.com/nation/150049-duterte-accomplishments-china-visit> (accessed on April 11, 2020).
- Remarks of the Foreign Affairs Secretary on the Aquino Administration's Three Pillars of Foreign Policy.* (Department of Foreign Affairs: April 4, 2011). <https://www.officialgazette.gov.ph/2011/04/04/remarks-of-the-foreign-affairs-secretary-on-the-aquino-administration%E2%80%99s-three-pillars-of-foreign-policy-april-4-2011/> (accessed on June 20, 2020).
- "Resume Tests at Reed Bank, before Malampaya Runs Dry: Mvp." *Interaksyon*, May 21,

2017. <https://www.interaksyon.com/breaking-news/2017/05/21/73527/resume-tests-at-reed-bank-before-malampaya-runs-dry-mvp/> (accessed on June 17, 2020).
- Rey, Aika. "Sotto Sees No Problem with China Fishing in Philippine Waters." *Rappler*, June 27 2019. <https://www.rappler.com/nation/234063-tito-sotto-chinese-fish-philippine-waters> (accessed on April 22, 2020).
- Roberto, Frances. "Timeline: Philippines-China Relationship under Duterte." *Rappler*, August 07, 2018. <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/209026-timeline-philippines-china-relationship-duterte-administration> (accessed on April 23, 2020).
- Robles, Raissa. "Duterte's South China Sea U-Turn: Illegal Climbdown, or Clever Gambit for Oil?" *South China Morning Post*, September 11, 2019. <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3026795/dutertes-south-china-sea-u-turn-illegal-climbdown-or-clever> (accessed on May 2, 2020).
- . "Why Don't Manila and Beijing Have Closer Military Ties, Despite Duterte's 'Pivot to China'?" *South China Morning Post*, 5 October, 2019. <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3031629/why-dont-manila-and-beijing-have-closer-military-ties-despite> (accessed on April 17, 2020).
- Rocamora, Joel. "[Opinion] Duterte Is Vulnerable." *Rappler*, November 04, 2019. <https://www.rappler.com/thought-leaders/244030-duterte-vulnerable> (accessed on April 1, 2020).
- Rodell, Paul A. "The Philippines: Gloria in Excelsis." *Southeast Asian Affairs* (2002):
- Romero, Alexis. "Philippines Relies on China's Good Faith Amid Expansion in Scs." *Philstar*, December 25, 2017. <https://www.philstar.com/headlines/2017/12/25/1771860/philippines-relies-chinas-good-faith-amid-expansion-scs> (accessed on March 20, 2020).
- Rosario, Ben. "Duterte's China Policy Reaping Economic Benefits for Ph – Solon." *Manila Bulletin*, April 4, 2018. <https://news.mb.com.ph/2018/04/04/dutertes-china-policy-reaping-economic-benefits-for-ph-solon/> (accessed on April 22, 2020).
- Rose, Gideon. "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy." *World Politics* 51 1 (1998): 144–72

- . "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy." *World Politics* 51, 1 (1998):
- Salaverria, Leila B. "Duterte to Hold Chinese Leader to His Word on Panatag Shoal." *Inquirer*, November 8, 2017. <https://globalnation.inquirer.net/161545/duterte-hold-chinese-leader-word-panatag-shoal> (accessed on April 17, 2020).
- Santos, Eimor. "Ph Now on China's Side in Seeking Revision of Unclos – Locsin." *CNN Philippines*, September 4, 2019. <https://cnnphilippines.com/news/2019/9/4/teddy-boy-locsin-philippines-china-unclos-.html?fbclid=IwAR21aFUKCH2JcVcqw1BW3zZCYtkkwn-nGrLfYTAPrKd3HmpH6n1u1OARUA> (accessed on June 12, 2020).
- "Second Quarter 2019 Social Weather Survey: 87% of Adult Filipinos Believe Government Should Assert Its Right to Disputed Islands in the West Philippine Sea." news release., July 12, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20190712122047> (accessed on April 21, 2020).
- "Second Quarter 2019 Social Weather Survey: 93% of Adult Filipinos Say It Is Important That the Ph Regains Control of China-Occupied Islands in the West Ph Sea." news release., July 10, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20190710213339> (accessed on April 21, 2020).
- Sen. Leila M. De Lima's Statement on Ph Gov't Allowing China to Explore Benham Rise.* (Senate of the Philippines, January 25, 2018). https://www.senate.gov.ph/press_release/2018/0125_delima1.asp (accessed on April 19, 2020).
- Shields, Justin. "New King, New Character: Duterte's China Strategy and Its Impact on Philippine Interests in the South China Sea." *May 22, 2017.* 19-20. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2972134> (accessed on April 8, 2020).
- "The South China Sea Arbitration (the Republic of Philippines V. The People's Republic of China) " news release., 2016, <https://pca-cpa.org/wpcontent/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release->

No-11-English.pdf (accessed on April 8, 2020).

"Statement of the Secretary of Foreign Affairs." news release., July 12, 2016, <https://www.dfa.gov.ph/documents-on-the-west-philippine-sea> (accessed on March 21, 2020).

"Sws: More Filipinos Have 'Little Trust' in China, 'Much Trust' in U.S.". *CNN Philippines*, October 18, 2016. <https://cnnphilippines.com/news/2016/10/18/SWS-trust-rating-U.S.-China.html> (accessed on April 14, 2020).

Takumi, Rie, and Michaela del Callar. "Dfa Keeping an Eye on South China Sea, but Will Not Publicize Every Move." *GMA News* May 21, 2018. <https://www.gmanetwork.com/news/news/nation/654021/dfa-keeping-an-eye-on-south-china-sea-but-will-not-publicize-every-move/story/> (accessed on March 22, 2020).

Talabong, Rambo. "Filipino-Chinese Businessmen Give P1.2 Million for Sunken Boat's Repair." *Rappler*, June 26, 2019. <https://www.rappler.com/nation/233954-filipino-chinese-businessmen-to-give-1m-for-gemver-repair> (accessed on June 17, 2020).

Taliaferro, Jeffrey W., Norrin M. Ripsman, and Steven E. Lobell. "Conclusion: The State of Neoclassical Realism." In *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy* edited by and Jeffrey W. Taliaferro Norrin M. Ripsman Steven E. Lobell, 28-29. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

"Third Quarter 2019 Social Weather Survey: Net Trust for China Falls to "Bad" -33; Net Trust Stays "Excellent" for the United States, "Good" for Australia and Japan, and "Moderate" for Singapore." news release., November 20, 2019, <https://www.sws.org.ph/swsmain/artcldisppage/?artcsyscode=ART-20191120154738> (accessed on April 21, 2020).

Tiezzi, Shannon. "The Philippines' Unclos Claim and the Pr Battle against China." *The Diplomat*, April 1, 2014. <https://thediplomat.com/2014/04/the-philippines-unclos-claim-and-the-pr-battle-against-china/> (accessed on June 21, 2020).

Tiglao, Rigoberto D. "Now, This Is a Leader, and Not a Populist One." Opinion, *The Manila Times*, June 19, 2019. <https://www.manilatimes.net/2019/06/19/opinion/columnists/topanalysis/now->

- this-is-a-leader-and-not-a-populist-one/571419/ (accessed on April 25, 2020).
- "Timeline: Skirmishes, Standoffs, Harassment in West Philippine Sea." *Rappler*, June 12 2019. <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/232906-timeline-skirmishes-standoffs-harassment-west-philippine-sea> (accessed on May 5, 2020).
- "Timeline: The Philippines-China Maritime Dispute." *Rappler*, July 12, 2016. <https://www.rappler.com/world/regions/asia-pacific/139392-timeline-west-philippine-sea-dispute> (accessed on June 20, 2020).
- "Timeline: The Reed Bank Incident." *Inquirer*, June 23, 2019. <https://globalnation.inquirer.net/176853/timeline-the-reed-bank-incident> (accessed on April 13, 2020).
- Tomacruz, Sofia. "China at 70 'Fantasy of Cordial Relations' with the Philippines." *Rappler*, December 04, 2019. <https://www.rappler.com/newsbreak/in-depth/241969-china-70-fantasy-cordial-relations-philippines> (accessed on April 23, 2020).
- . "Duterte's Satisfaction Rating Reaches New Record-High." *Rappler*, January 21, 2020. <https://www.rappler.com/nation/249883-duterte-satisfaction-rating-sws-survey-december-2019> (accessed on April 1, 2020).
- . "Locsin Refuses to Call out China Ship Harassment in West Philippine Sea." *Rappler*, November 04 2019. <https://www.rappler.com/nation/244130-locsin-refuses-call-out-china-ship-harassment-west-philippine-sea> (accessed on May 5, 2020).
- . "Ph, China Eye Marine Research, Protection in South China Sea." *Rappler*, October 29, 2019. <https://www.rappler.com/nation/243671-philippines-china-eye-marine-research-protection-south-china-sea> (accessed on June 12, 2020).
- . "Philippines, China Hold First Meeting on Oil, Gas Exploration Deal." *Rappler*, October 30, 2019. <https://www.rappler.com/nation/243727-philippines-china-first-meeting-oil-gas-exploration-deal> (accessed on March 21, 2020).
- Tomacruz, Sofia, and JC Gotinga. "List: China's Incursions in Philippine Waters." August 22, 2019. <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/238236-list-china-incursions-philippine-waters> (accessed on April 17, 2020).
- Tordesillas, Ellen T. "Opinion: Why the Archipelagic Sea Lanes Passage Bill Should Be

Passed." *ABS-CBN News*, Aug 23, 2019 <https://news.abs-cbn.com/blogs/opinions/08/23/19/opinion-why-the-archipelagic-sea-lanes-passage-bill-should-be-passed> (accessed on May 1, 2020).

Uy, Weslene. "Rise of Chinese Investments in Duterte's Philippines: Some Consequences." *Philippine Star*, March 19, 2019. <https://www.philstar.com/other-sections/news-feature/2019/03/19/1902800/rise-chinese-investments-dutertes-philippines-some-consequences> (accessed on June 18, 2020).

Venecia, Jose C. De. "Likely Philippines-China Joint Exploration for Oil and/or Natural Gas in the South China Sea." Opinions and Editorials, *Manila Bulletin*, August 19, 2018. <https://news.mb.com.ph/2018/08/19/likely-philippines-china-joint-exploration-for-oil-andor-natural-gas-in-the-south-china-sea/> (accessed on April 27, 2020).

Venzon, Cliff. "Philippine Authorities Arrest Duterte Critic Maria Ressa." *Nikkei Asian Review*, February 13, 2019 https://asia.nikkei.com/Politics/Philippine-authorities-arrest-Duterte-critic-Maria-Ressa?fbclid=IwAR2kiKrHRZa-ROmlc165p_M-mAG8enB1noiK1BEeyJpBBH1RFg3GPUyWqwc (accessed on April 5, 2020).

Venzon, Cliff, and Mikhail Flores. "Duterte Says South China Sea Dispute Is 'Delicate Balancing Act'." *Nikkei Asian Review*, July 22, 2019. <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Duterte-says-South-China-Sea-dispute-is-delicate-balancing-act> (accessed on April 21, 2020).

Villamor, Felipe. "Philippines to Hold Military Exercises with China: Duterte." *Benar News*, 01 May, 2017. <https://www.benarnews.org/english/news/philippine/ship-visit-05012017152704.html?searchterm:utf8:ustring=+malaysia+election> (accessed on April 11, 2020).

Viray, Patricia Lourdes. "Carpio: Philippines Can File Another Case against China's Harassment of Fishermen." *Philippine Star*, June 8, 2018. <https://www.philstar.com/headlines/2018/06/08/1822777/carpio-philippines-can-file-another-case-against-chinas-harassment-fishermen> (accessed on April 6, 2020).

———. "Philippine Plane Gets Warning for Flying near Chinese Man-Made Island."

Philstar, August 13, 2018

<https://www.philstar.com/headlines/2018/08/13/1842185/philippine-plane-gets-warning-flying-near-chinese-man-made-island> (accessed on April 17, 2020).

———. "Philippines Eyes Opening Pag-Asa Island to Tourists." *Philstar*, July 23, 2019.

<https://www.philstar.com/headlines/2019/07/23/1937227/philippines-eyes-opening-pag-asa-island-tourists> (accessed on April 13, 2020).

———. "Philippines, China Draw 'Red Lines' in South China Sea Dispute." *Philstar*, May 29, 2018. <https://www.philstar.com/headlines/2018/05/29/1819745/philippines-china-draw-red-lines-south-china-sea-dispute> (accessed on April 13, 2020).

———. "Philippines, China Establish Joint Steering Committee for Oil and Gas Exploration " *Philstar*, October 30, 2019.

<https://www.philstar.com/headlines/2019/10/30/1964613/philippines-china-establish-joint-steering-committee-oil-and-gas-exploration> (accessed on March 21, 2020).

Vitug, Marites Dañguilan. "Dfa Foils Oil Exploration with China – for Now." Opinion,

Rappler, December 27, 2018. <https://www.rappler.com/thought-leaders/219186-dfa-foils-oil-exploration-china-for-now-year-end-2018> (accessed on April 27, 2020).

———. "[Opinion] Letting China into Benham Rise: History Lessons for Duterte and Cayetano." *Rappler*, February 06, 2018. <https://www.rappler.com/thought-leaders/195289-benham-rise-history-lessons-duterte-cayetano> (accessed on April 23, 2020).

———. "[Opinion] Time for a Different Narrative on Maritime Dispute with China."

Rappler, July 06, 2018. <https://www.rappler.com/thought-leaders/206508-time-for-different-narrative-philippines-china-maritime-dispute> (accessed on April 25, 2020).

"What Went Before: The Nbn-Zte Deal." *Inquirer*, December 30, 2011.

<https://newsinfo.inquirer.net/119639/what-went-before-the-nbn-zte-deal-2> (accessed on March 30, 2020).

"Winner, Loser." *Philippine Star*, July 12, 2017, Editorial.

<https://www.philstar.com/opinion/2017/07/12/1719058/editorial-winner-loser>

(accessed on April 23, 2020).

"Youth Group Asks Duterte to Tread Carefully in China." *Inquirer*, October 19, 2016.
<https://globalnation.inquirer.net/147007/youth-group-asks-duterte-to-tread-carefully-in-china#ixzz6O1zV7BY0> (accessed on April 16, 2020).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกชพร สร้อยทอง
วัน เดือน ปี เกิด	22 มีนาคม 2533
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
วุฒิการศึกษา	2550 ระดับมัธยมศึกษา สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสตรีวิทยา กรุงเทพฯ 2554 ระดับบัณฑิตศึกษา สำเร็จการศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์ สาขา ภาษาเพื่ออาชีพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2561 เข้าศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY